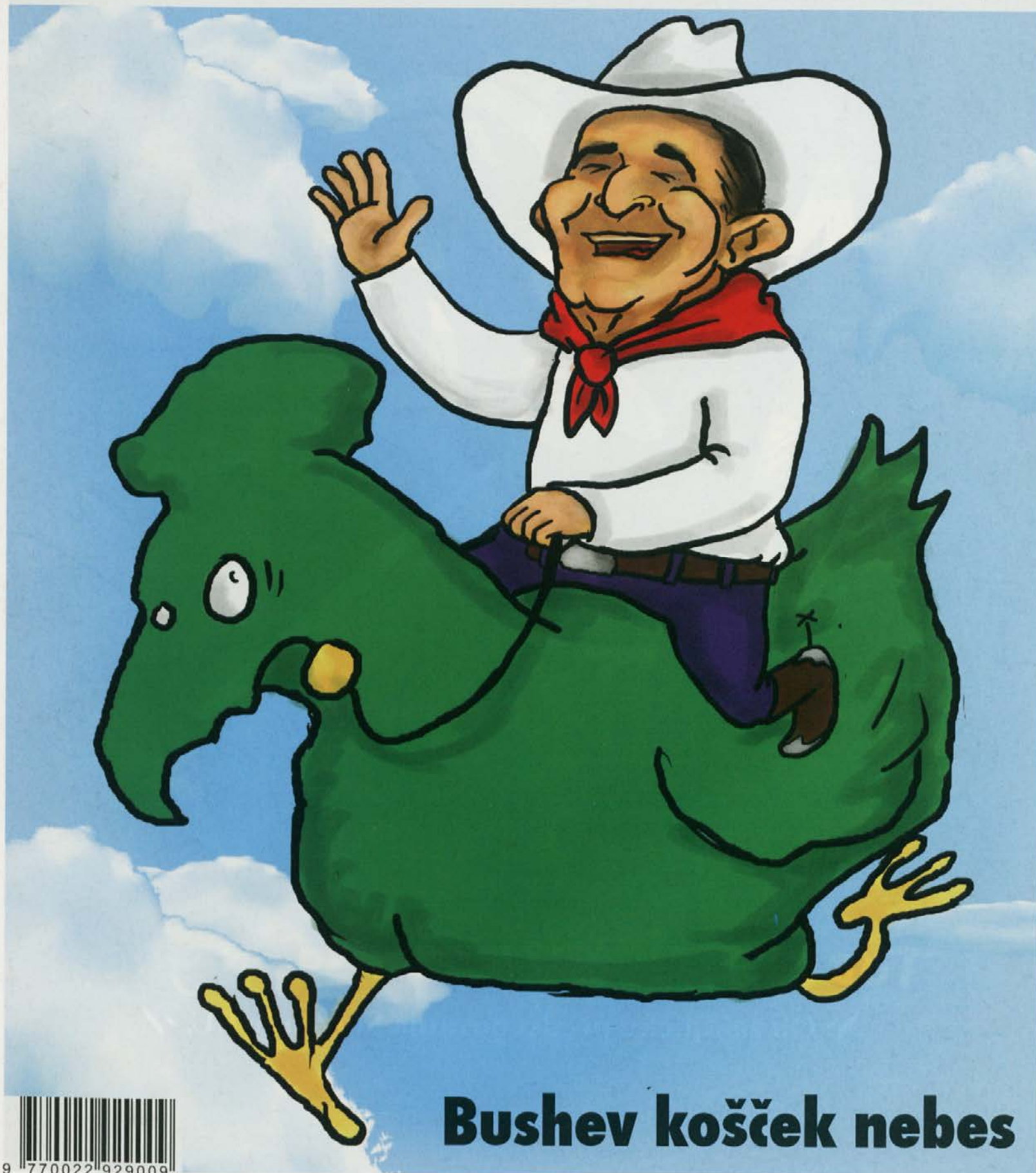

KATEDRA

Cena 2 EUR

Številka 7 · Letnik 3 · Julij 2008

Bushev košček nebes

9 770022 929009

TUDI SLEPA KURA ZRNO NAJDE.

✎ Ob zaključku predsedovanja Slovenije EU. ✎

nav. Biserka Zahovič

KATEDRA, TUDI NA LENTU.

DRŽAVLJANSKA VZGOJA 12

Predidimo k sodobnim Odisejem, sodobnim »proscem«. Danes so to prosilci za azil, ki več ne sedajo v pepel kraj ognja, temveč jih moderne države nastanijo v azilne domove. Prihajajo iz držav, kjer jim kratijo osnovne človekove pravice in kjer jim strežejo po življenju.

IZ DOMAČEGA GNEZDA 14

Vsak smrtnik od države pričakuje zaščito, že iz preprostega razloga: državo z davki vzdržuje ljudstvo in ves državni aparat se iz tega napaja. Ta aparat je prvi, ki je dolžan delovati v korist pravičnosti in vzdrževanja davkoplačevalcev v dobri kondiciji.

POLITIKA 16

Lizbonska pogodba doživlja zavračanja in kritike. Kriza, ki se je pojavila ob irski zavrnitvi, jasno kaže na totalitarno razmišljanje evropskih politikov. V Bruslju nikakor ne morejo sprejeti nobene zavrnitve. Jim moramo slepo verjeti, ko samovoljno sprejemajo odločitve?

AKTUALNO 20

Je vodstvo države kdaj pomislilo na ta konflikt interesov – dostojno zdravstvo za naše otroke in izgradnja avtocest? Kaj je pomembnejše – zdravje otroka ali eno uro prej do morja za zdravljenje psihičnih ran, ker nam je otrok umrl, ker ni bilo denarja za izgradnjo pediatrične klinike.

POLITIČNO 25

Odsotnost ideologij pa predvsem v takem ruralnem okolju s pridom izkoriščajo stranke z bolj radikalnimi pogledi. Dokaz je bil tudi izjemen uspeh Zmaga Jeliniča na predsedniških volitvah, pa tudi javnomnenjske raziskave za prihodnje parlamentarne volitve mu kažejo obetavne rezultate.

PRIVATIZACIJA 26

Komercializacija iz dobrin ustvarja trgovsko blago, iz družbe trgovino, iz narave izložbo ali naložbo, iz lepote glamur; iz človeka ustvarja potrošnika, iz učencev potrošnike »znanja«, iz učiteljev pa p(r)odajalce; iz bolnišnic supermarkete in hipermarkete »zdravja« ...

ŠPORT 32

Javornikova je tudi prekinila molk in se glasno vprašala: »Do 11. junija proti meni ni bil sprožen noben postopek. Zakaj mi ni IAAF takoj po testu A prepovedala nastopati, če je bila tako trdno prepričana o svoji neresnični trditvi.«

KULTURA 36

Kulturo hip-hopa njegovi pripadniki izražajo na vsakem koraku, sem spadata tudi izražanje z grafiti in stil oblačenja. Le kdo izmed nas še ni kdaj obstal pred kakšnim grafitom in se vprašal, kdo je ta človek, ki mu je uspelo kaj takega zapisati na prazne zidove?

KRASNI NOVI SVET 6

V tem letu je bilo v svetu za vojaške namene porabljenih več kot 900 milijard evrov! Največ so po podatkih omenjenega inštituta za vojaške namene tudi tokrat porabile ZDA. Kar 396,2 milijarde evrov ali 42 odstotkov vseh svetovnih izdatkov za oboroževanje.

MED SVETOV 8

Leta 1947 je namreč 20 odstotkov najbogatejšega ameriškega prebivalstva naredilo 43 odstotkov vsega denarja, zasluženega v državi. Po vseh demokratičnih bojih za enakopravnost in spremembah pa leta 2006 teh 20 odstotkov prebivalcev zasluži kar 50,5 odstotka vsega denarja.

Naslovnica: Jernej Žumer

k o l o f o n

SLOVENSKI AKADEMSKI IN ŠTUDENTSKI ČASOPIS

KATEDRA

Založnik in izdajatelj
Društvo študentov in podiplomcev
Slovenije, Slomškov trg 15, 2000 Maribor

Zakoniti zastopnik
Peter Vrtič
peter.vrtic@katedra-on.net

Uredništvo
T: 02 234 9100
F: 02 234 9102
info@katedra-on.net
www.katedra-on.net

Glavni in odgovorni urednik
Damir Mlakar
damir.mlakar@katedra-on.net

Izvršna urednica
Daša Purgaj
dasa.purgaj@katedra-on.net

Uredniki
Aleš Kustec, Maja Kaučič in Marko Krulc

Fotografije
Nika Klampfer in Bisera Zahovič

Oblikovanje in prelom
Denis Kebler

Sodelavci
Dr. Vesna Vuk Godina, Dr. Boris Vezjak, Andrej Adam, Dr. Samir Osmančević, Dario Svetelj, Matjaž Turinek, Gregor Lozar, Jasmina Holc, Franja Pižmoht, Igor Bašin, Januš Rasiewicz, Mateja Ratej, Samo Bohak, Boris Strmšek, Robert Mlakar, Kristjan Jejčič, Aljaž Selinšek, Lučka Zorko, Edwin Munoz, Igor Videčnik, Monika Horvat, Simon Rajbar, Matjaž Germ, Rok Plavčak, Timotej Milanov in Dražen Crnomat.

Karikatura in strip
Jernej Žumer

Lektoriranje
Barbara Ojsteršek

Marketing
Bojan Horvat
GSM: 041 980 903
E-mail: katedra.info@gmail.com

Naklada: 8.000 izvodov

Prispevki avtorjev vedno ne odražajo stališč uredništva. Slovenski akademski in študentski časopis KATEDRA je vpisan v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo pod zaporedno številko 1027. Katedra je sofinancirana s strani Študentskega sveta Univerze v Mariboru in Ministrstva za Kulturo RS

Prvenstvo gluhtonemih

Busheva turneja za čistejši imidž je uspela. Vsaj zdi se, kot da z zadnjimi vzdihljaji predsedniškega mandata blede tudi odpor do ameriške revolveraške politike in bes ljudi na njene akterje. Politika ga je sprejela s svilnato rokavičko, vidnih demonstracij pa ni bilo. Tiste maloštevilne so represivni organi potisnili na rob kadra. In ker je watch dog tudi tokrat oslepel, so razredčene vrste s transparenti ostale popolnoma prezrete. Mediji so se medtem raje posvetili vprašanju, kot je, koliko denarja je zapravila Laura na šopingu ali kaj sta zakonca Bush povečerjala, ter v nedogled reproducirali sluzast kompliment o velikem koščku nebes, ki je pristal na vseh naslovnica. Način poročanja, ki ga pričakujemo v tabloidnih vodah, se je kot pandemično razširil tudi na tiste, ki jim tega ne bi pripisali. Novinarska profesija, ki se utaplja v kanalizaciji, smrdi po malodušju in pasivnosti. Implozija smisla se seli v glavo povprečnega mislečega bitja, ki pa nima časa, volje ali možnosti za trezen razmislek. Pomnilnik je prepoln. Procesor šteka. Konstrukt medijske realnosti enostavno vzame za svojega. Brez odvečnega napora. Ampak hej, čeprav nas mediji bombardirajo z znatno manjšo količino okrvavljenih teles, še to zdaleč ne pomeni, da ljudje ne umirajo več. Socialna neenakost se še vedno pogloblja, nav-

kljub blagostanju, za katerega nas prepričujejo, da dosega svoj zgodovinski višek, za kar bi morali biti še celo hvaležni. In če je Janša podaril Bushu kolo, še to ne pomeni, da bo svet manj onesnažen. Ozaveščanje in obveščanje delujeta kot marketinški potezi (kar me spominja na pojav ptičje gripe, kjer si je roke mila farmacevtska industrija) in ne kot orodji, s katerima lažje razumemo svet okoli nas. In če nam ne mažejo oči, si jih pač zatiskamo sami. The show must go on ...

Svetovno finančno krizo in strah pred jutrišnjim dnem so zamenjale zgledno urejene travnate površine in cirkus z žogo. Če ni kruha, naj bodo vsaj igre. Raja na pomirjevalih. Medtem ko torej Bushev zadnji obhod ni vzbudil vidnejše potrebe po izkazovanju nestrinjanja, ustvarja na drugi strani rjovenje večtisočglave množice nogometnih navijačev vtis, da je družbeno kritična misel mrtva. Vedno znova osupla nad močjo športnega dogodka, ki uspe mobilizirati maso, se prepleta z žalostjo nad mentalnim osiromašenjem, ki se kaže predvsem v odnosu ljudi do odgovornosti, ki jo nosimo do naslednjih generacij. V tem, ko nam je vseeno ali takrat, ko smo v zanosu pasivnosti prepričani, da skal ni moč premikati, ne da bi se jih sploh dotaknili. Revolucionarna gibanja so pojmovana kot kičast okras retro mode, ki ga ne obleče nihče več. ■

Maja Kaučič

NAROČILNICA

*Ime: _____

*Priimek: _____

*Naslov: _____

E-pošta: _____

Telefon: _____

Podatki označeni z * so obvezni.

Katedra izhaja vsak drugi ponedeljek v mesecu. Naročnina se plača na transakcijski račun 90672-0000339949 (sklic 00 1122008), odprt pri PBS. Izpolnjeno naročilnico pošljite v kuverti na naslov založnika; Društvo študentov in podiplomcev Slovenije, Slomškov trg 15, SI-2000 Maribor.

Splošni pogoji: Izvod časopisa se na naslov naročnika dostavi na dan izida. Rok za plačilo naročnine je najkasneje 14 dni po prejemu prve številke. Društvo študentov in podiplomcev Slovenije se zavezuje, da bo vse naročniške podatke varovalo v skladu z veljavnimi zakonskimi določili.

Razvajeni?

Naročite se.

Naročam se na mesečni časopis Katedra;

5 številk (cena 9 EUR)

10 številk (cena 17 EUR)

20 številk (cena 32 EUR)

Poštnina in DDV sta vključena v ceno.

Katedra, moč besed

Militarizem, mediji in n

Militarizem še nikoli ni prispeval k miru in boljšim mednarodnim odnosom. Povzročila vojne in s tem prispeva k razpadu humani(tarni)h vrednot ter povzročila trpljenje posameznikov, družin in narodov. Vzdržuje se s proizvodnjo in trgovanjem z orožjem.

DARIO SVETEJ

Pod nedavnem ponovnem obisku ameriškega predsednika Georgea W. Busha v Sloveniji velja že zavoljo mentalne higijene zapisati še nekaj besed o njegovi vladavini oziroma o militaristični logiki, ki jo v času svojega predsedniškega mandata ob pomoči domačih in tujih političnih somišljenikov bolj ali manj prikrito vsiljuje celotnemu svetu. Jeseni končno poslavljajoči se najmanj priljubljeni predsednik v zgodovini ZDA se bo v zgodovino namreč vpisal ne le po svojih »bušizmih« in ekološkem cinizmu, temveč predvsem kot izumitelj permanentne globalne vojne (proti terorizmu) ter med drugim tudi kot spodbujevalec medcivilizacijskega konflikta. Po najstem septembru 2001 možak osuplja svet tako s predrznimi kršitvami mednarodnega prava (vojna proti Iraku ...), ki so sprožale spore o prihodnosti mednarodnega reda, deljenjem sveta na »dobre«, »zle«, »civilizirane« in »necivilizirane« države, kršenjem človekovih pravic in svoboščin (Abu Graib ...), popol-

nim nerazumevanjem za ekološka vprašanja (nepodpis kjotskega protokola ...) kot tudi zanj in njegovo administracijo povsem običajnim unilateralizmom ter vero v nasilje in orožje (bombardiranje Afganistana in Iraka ...). Potem ko je najprej v Afganistanu in nato v Iraku s svojimi jastrebi znal prešteti le ameriška trupla, tamkajšnje sto tisoče trpečih in mrtvih pa nonšalantno označevati s kolateralno škodo, zamer trezno misleče domače in tuje javnosti ni nakopal le sebi, temveč tudi svoji, v svetu dotlej precej bolj cenjeni državi. Čeprav z naštetim bera »grehov« Busha mlajšega še zdaleč ni pri kraju, mu njegovi nasprotniki morda bolj kot karkoli očita jo, da kot predsednik najvplivnejše in vojaško najmočnejše države na svetu celotnemu planetu že sedem let »prodaja vojno« oziroma propagira militarizem in pravico do preventivnih napadov. Kot arhitekt globalne vojne proti terorizmu namreč že od vsega začetka prisega na razreševanje konfliktov z orožjem oziroma na militari-

stično logiko. Povedano drugače: Bush in njegovi raje stavijo na vojaško moč in miselnost, namesto da bi se poglobili v vzroke za terorizem, za katerimi velikokrat stoji politika ZDA, ki na škodo drugih zasleduje zgolj lastne interese.

Propagiranje nasilja in posledice

Naj ne bo odveč še enkrat ponoviti, da gre pri t. i. vojni proti terorizmu ob vseh njenih bolj ali manj posrečenih oznakah predvsem za propagiranje nasilja in militaristične logike. Čeprav so danes mnogi prepričani, da se je s tovrstno propagando pričelo že dolgo pred napadom na newyorški WTC in Pentagon, je najbrž gotovo, da se je razplamtela tedaj, ko so Busheva vlada in ameriški mediji teroristični napad na omenjena cilja označili za vojno dejanje, ne pa zločin, oziroma takrat, ko se je očitno teroristično dejanje pričelo bombastično prikazovati kot napad na svobodo, demokracijo in njene dosežke, povračilne ukrepe pa za nič manj kot pravično in nujno obrambo svobodnega sveta in civilizacije. Kar se je zgodilo 11. septembra 2001, je bila seveda tragedija, toda tisto, kar se je zgodilo kmalu po njem, je bila prav tako tragedija posebne vrste; namreč zmaga militaristične logike, temelječe na strahu, zmaga sle po maščevanju in pregretega patriotizma nad treznostjo in razsodnostjo. Kar se je zgodilo, je poleg ostalega prav tako mogoče označiti kot uspešen izvoz ameriških stališč in globalne preganjave. In pri tem nikakor ne kaže pozabiti, da gre levji delež zaslug za to prav ameriškim množičnim medijem. Ti so po mnenju mnogih padli na izpitu na vsej črti, ko so nasledili ali popustili Pentagonovemu propagandnemu stroju. Ko so namreč denimo na vso moč obsojali terorizem in popolnoma ignorirali njegove vzroke, domačo in tujo javnost seznanjali s svojo »resnico«, ne da bi se slišala še druga (denimo tista, kako je ameriška vlada s svojo politiko pravzaprav sama ustvarila Bin Ladna), in je bila na delu celo cenzura, to res ni imelo nobene zveze z objektivno-

stjo (poročanja), pravico do obveščeniosti, demokracijo in kar jih je še tako opevanih vrednot. Spomnimo: ne le da so se ameriški mediji tedaj zatek(a)li k delitvam na dobre in zle, ugledni novinarji so celo izjavljali, da predsednika Busha v kriznih časih ne bodo kritizirali, povsem resni časopisi pa so kritike vladnega ravnanja mimogrede označevali za »nemoralne« in jih celo odpuščali. In namesto da bi bil tedaj del domače in tuje razmišljajoče javnosti priča novinarski kritični drži do oblasti, ki je njihova legitima dolžnost, je bil zgrožen ob nasprotnem. Če so se onkraj luže sprva še slišale redke kritike zoper obveščevalne službe, ki kljub milijardnemu proračunu in najsodobnej-

PODLUPO

Osupljivi izdatki za vojaške namene

Žalostno resnico sodobnega sveta lepo ilustrirajo podatki iz letnega poročila Stockholmskega inštituta za raziskovanje miru (Stockholm International Peace Institute) izpred dveh let. Po njegovih podatkih je bilo v tem letu v svetu za vojaške namene porabljenih več kot 900 milijard evrov! Največ so po podatkih omenjenega inštituta za vojaške namene tudi tokrat porabile ZDA. Kar 396,2 milijarde evrov ali 42 odstotkov vseh svetovnih izdatkov za oboroževanje. Razlog za vse hitrejše oboroževanje tako ZDA kot ostalega sveta naj bi bila predvsem t. i. vojna proti terorizmu. Vojaški izdatki se ne povečujejo le v gospodarsko najmočnejših državah, ki so že leta na vrhu lestvice tistih, ki za oboroževanje namenajo največ denarja, ampak tudi med državami v razvoju, kjer se prav tako pospešeno oborožujejo zaradi strahu pred mednarodnim terorizmom. Trgovina z orožjem je od leta 2002 do danes poskočila za več kot 50 odstotkov. Največji izvoznici orožja z veliko prednostjo pred ostalimi sta še zmeraj ZDA in Rusija.

aš vrli George W. Bush

ši tehnologiji niso uspele preprečiti terorističnega napada, in dvomi spričo povračilnih ukrepov vlade zoper tujo državo oziroma režim, so ti hitro potihnili. Še več: namesto osvetljevanju dejstev v zvezi s terorističnim napadom so se mnogi mediji pričeli zatekati k špekulacijam o povsod prisotnem islamskem fundamentalizmu in njihovih nevarnostih, še pred tem pa k podžiganju domače javnosti za doseg ozkega političnega cilja, ki ni bil nič drugega kot zrušiti režim, ki že dolgo ni bil po volji interesom ZDA. Posledice omenjenega so vidne še danes. Namesto novinarske profesionalne predstavitve dejstev, načelnih stališč in občečloveških vrednot je javnost dobila svojevrstno

podpihanje vojne in spodbujanje domače in globalne hysterije. Ali z besedami uglednega ameriškega medijskega analitika Matthewa A. Killmeierja, ki ugotavlja, da je propaganda vselej predhodnica, spremljevalka in nadaljevalka vojaških operacij: »Praksa ameriških medijev po septembrskih dogodkih razkriva njihov hujskaški diskurz, pokornost, lojalnost uradnim virom in utemeljitvam, odsotnost kritičnega spraševanja in preiskovalnih novinarskih prijemov ter onemogočanje opozicijskih in disidentskih stališč. Napadi na Washington in New York 11. septembra so utrli pot bombardiranju Afganistana in morebitnim nadaljnjim uničevalnim napadom tam ali

morda kje drugje. Močna podpora nadaljnjim nasilnim ukrepom ZDA ima podlago v delovanju ameriških medijev, ki javno mnenje usmerjajo v maščevanje in vojno...«

Kaj pa kultura nenasilja in miru?

Kakorkoli že: ko bi se po 11. septembru oziroma v času Bushevega predsedovanja ZDA v svetu vsaj pol toliko propagirala nenasilje in miroljubno razreševanje sporov, kot se neprikrito propagirata nasilje in rožljanje z orožjem, bi bilo v tem »krasnem novem svetu« gotovo manj brezčutnosti do novih vojaških posegov ali vojn. Kot da slednje niso vedno potekale v imenu miru in varnosti! Seveda si tudi v primeru Busheve vojne proti terorizmu ne kaže delati iluzij. Tudi ta vojna je namreč vojna kot vsaka druga – le drugo ime za nesposobnost razreševanja sporov na miroljuben, trezen način, brez trpljenja nedolžnih in povzročanja novih krivic. Prej kot kaj drugega je tudi ta vojna predvsem tragična in v nasprotju z vsemi občečloveškimi in religijskimi vrednotami.

V času, ko je v modi ukvarjanje s posledicami nasilja, ne pa z njegovimi vzroki (krivicami, kolonializmom, imperializmom ...), se velja zmeraj znova spomniti pomena načel in modrosti, ki veljajo v vseh religioznih in etičnih izročilih človeštva, na prvem mestu zavezanost h kulturi nenasilja in spoštovanja vse-

ga živega. In kako daleč od tega je denimo omenjena vojna proti terorizmu, vojna v Iraku ali ideja preventivne vojne, ki ni samo nevarna in dvoumna, ampak povsem nesprejemljiva tako z vidika morale kot tudi z vidika mednarodnega prava?

Militarizem sicer niso le oboroženi vojaki in kupi orožja. To je predvsem miselnost, ki pristaja na organizirano ubijanje ljudi in uničevanje narave kot legitimno sredstvo urejanja mednarodnih in medčloveških odnosov. Gre za ideologijo, ki je zmeraj na škodo nekoga drugega, ločevalno ideologijo, ki postavlja ostro mejo med »našimi« in »njihovimi« ter daje pravico, da z vsemi sredstvi obračunamo z nasprotniki. Najbrž ni potrebno posebej razlagati, da si militarizem zmeraj nadene najbolj prikladno obleko. Včasih se preobleče v patriotizem, drugič v nacionalizem, ponekod nosi uniformo verskega fanatizma, pa tudi demokratični suknjič. Prefinjene oblike militarizma je najti med bankirji, gospodarstveniki, estradniki, politiki, novinarji ... Vojni hujskači in dobičkarji so prav tako kot vojaki izvrševalci ideologije militarizma. Ne kaže si zatiskati oči: orožje je narejeno za ubijanje in prej ali slej ga bo nekdo tudi uporabil. Tudi zato militaristi niso garanti miru, kot se radi predstavljajo, temveč zastraševanja. In strahovlada je le še ena oblika nadvlade in izkoriščanja. ■

PODLUPO

Proti nasilju s kulturo nenasilja in miru

Mir je treba gojiti, ohranjati, vzdrževati. Seveda ne z orožjem in drugimi nasilnimi sredstvi, temveč predvsem s kulturo nenasilja in miru. Po mnenju strokovnjakov je pomemben vidik kulture nenasilja v tem, da so ljudje pri svojih odnosih enakopravni, da se do drug drugega obnašajo s spoštovanjem, da znajo konflikte reševati z dialogom in da zmeraj stremijo k miroljubnim rešitvam. Nenasilje ne pomeni le ustavljanje nasilja ali odsotnost nasilja, temveč je njegov cilj tudi transformacija slehernega konflikta, iskanje in poudarjanje njegovega vzroka ter pristop k njemu na produktiven in nedestruktiven način. Šele tedaj konflikt postane priložnost za jasno izražanje potreb posameznikov in skupin, kasneje pa tudi priložnost za razvijanje najrazličnejših modelov in ustvarjalnih rešitev, s katerimi ljudje zadovoljujemo svoje potrebe. Tako posamezniki kot skupine in institucije, pravijo poznavalci, morajo biti medsebojno povezani v izmenjavi in dopolnjevanju.

Hitlary versus Obama-Osama

V Združenih državah Amerike se je predsedniška bitka zožila na republikanca Johna McCaina in demokrata Baracka Obamo. 20. januarja leta 2009 bo tako Beli hiši zapri-segel 44. predsednik. Ker volilna kampanja z zakonom časovno ni omejena, bo tokratna trajala kar dve leti, zanj pa naj bi porabili rekordno milijardo dolarjev.

SIMON RAJBAR

Dovolj črn? Dovolj ženska?

Pomemben akter v ameriških predsedniških volitvah je poleg zagovarjanja smrtno kazni, brez katere na ameriških volitvah kandidati nimajo kaj iskati, tudi zbiranje denarja za kampanjo. Ker ameriška zakonodaja prepoveduje posamezniku prispevati več kot 2300 dolarjev, so nekateri napisali črke tudi v imenu svojih otrok, v nekaterih primerih celo dojenčkov, česar pa zakon ne prepoveduje. Prihajalo je do podkupovanj s strani poslovnežev, po obtoževanju drugih kandidatov in medijske pozornosti donacijam so se nekateri kandidati prispevom oseb, mlajših od 15 let, odrekli sami ter vrnili denar. Sledil je razvlečen in nepredvidljiv proces izbiranja demokratskega kandidata za letošnje predsedniške volitve. Američani so na neko- rektno vprašanje, ali izvoliti žen-

sko ali črnca, končno dobili odgo- vor. Zmagal je temnopolti Barack Obama, pri čemer zgražanja kon- servativcev in skrajne desnice ver- jetno ni potrebno posebej ome- njati. Volilna tekma za predsedni- škega kandidata pa je bila že od vsega začetka umazana in agre- sivna. Na rasno karto je igrala tudi njegova nasprotnica Hillary Clin- ton, na katero bi bili pred enim le- tom voljni staviti, da bo postala pr- va predsednica ZDA. Glavno vpra- šanje, ki je v prikriti obliki prihajalo iz njenega volilnega štaba, je bilo, ali je Amerika pripravljena na pr- vega temnopoltega predsednika. Ženska integracija v družbo ima namreč daljšo tradicijo kot črnska. K temu so znatno pripomogli tu- di izpadi njenih volivcev, češ da za »črnuha« že ne bodo glasovali, si- cer raje dajo svoj glas Johnu McCa- inu. Že samo s tem je Clintonova

izdala načela demokratske stranke in razvrednotila boj za enakopravnost. Za te poteze so jo kaznovali tako volivci kot mediji. Največji časopis v španskem jeziku La Opin- ion je že februarja javno podprl Obamo, kar je pomembno, saj se španski volivci že tradicionalno iz- ogibajo voliti temnopolte kandi- date. Podobno je naredil tudi Los Angeles Times, največji časopis na zahodni obali.

Clintonovo so izvolili v zvezni dr- žavi Kentucky, kjer prevladuje 92- odstotno belo prebivalstvo, zma- gala pa je s precejšnjo razliko. Pre- bivalci te države se težko pohvalijo z visoko ali višjo izobrazbo. Zani- miv je podatek, da so v Oregonu, kjer je celo več belega prebivalstva kot v Kentuckyju, izvolili Obamo. V tej državi je trdnost religioznega prepričanja manjša, prav tako pa več časa preživijo v šolskih klopeh. Takšna taktika je Clintonovo, ki je svojo javno podobo gradila na iz- kušnjah v politiki, kaznovala. Prav izkušnje in ustaljenost političnega vzorca pa so tisto, kar vzbuja ne- gativno nostalgijo na tako rekoč že odpisanega predsednika Geor- gea W. Busha. Slednji se bo v zgo- dovino zapisal kot najbolj nepri- ljubljjen predsednik, ki je Ameriko spravil ob dobro ime kot še nih- če drug. Tega se je dobro zavedal govorniško podkovan Obama, ki zagotavlja, da bo v ameriško poli- tiko prinesel sveže, nujno po- trebne spremembe. In prav tega si Američani trenutno najbolj želi- jo. Takšne poteze so bile odločilne v dolgem in ostrem boju med de- mokratoma. Ker se ideološko ta- ko rekoč prekrivata, ju volivci ni- so volili na podlagi razlikovanja njunih političnih programov. Po 16 mesecih je kampanja že mejila na absurd, saj so podaljški in nera- zumljivo vztrajanje Hillary Clinton škodovali predvsem njej in ugledu demokratske stranke potem, ko je

bilo že marca jasno, da je najver- jetnejši kandidat Obama. Clinton- ova, katero naj bi volili zato, ker je ženska, se je z govori in gesta- mi začela obnašati kot moški, in to kot republikanec. Prav ti pa so jo nekoč iz sovraštva zaznamova- li z vzdevkom »Hitlary«. Tako kon- servativci kot liberalci pa so jo že razglasili za »hudičevko«, »strip- tizeto«, »gospodinjco« in »kuzlo«. Zaradi ameriške negativne kam- panje pa seveda ni manjkalo soč- nih besed tudi za Obamo. V času strahovlade terorizma med ameri- škim ljudstvom se je namigovalo na njegovo domnevno proislami- stično usmerjenost, česar posledica so internetne pesmice, ki se ri- majo na Obama-Osama. Krožile so govornice, da je sklenil dogovor z lobisti, ki zagovarjajo severnoa-

Barack Obama

John McCain

Sin Kenijca in Američanke bi pri 46 letih postal prvi temnopolti predsednik ZDA

Obljublja, da bo v 16 mesecih umaknil vse vojake iz Iraka, voj- ni pa nasprotuje že od samega začetka

Do leta 2020 naj bi uravnal izpu- ste ogljikovega dioksida na raven iz leta 1990, do leta 2050 pa še za nadaljnjih 80 odstotkov

Podpira uvedbo zdravstvenega zavarovanja za vse in bi obdržal tovrstno zavarovanje pri delo- dajalcih ter omogočil dostop do ugodnega zavarovanja

Povečal bi davke na kapitalske dobičke in ukinil Busheve olajša- ve za bogate

Prihaja iz znane mornarske družine in bi pri 72 letih postal najstarejši predsednik ob začetku mandata

Zagovarja vojno v Iraku in zago- tavlja, da bo ameriška vojska tam ostala do končne zmage

Zagovarja omejitvev izpustov oglji- kovega dioksida, ki bi ga zmanjšal za 30 odstotkov do leta 2050

Zagovarja prehod k tržnemu sis- temu zdravstvenega zavarovanja, kjer bi ljudje izbirali med različni- mi ponudbami

Podpira zmanjšanje davkov po sis- temu Busha ter nižjo stopnjo obre- menitve za podjetja

VIR: Dnevnik, 5. junij 2008, stran 6

meriški prostotrgovinski sporazum Nafta, zaradi velikega denarnega zaledja naj bi ga podpirali sumljivi podjetniki, zanj pa naj bi volili tudi republikanci, ki naj bi menili, da bo njihov kandidat McCain lažje premagal Obamo kot Clintonovo. Američani kot 'TV-narod' so na televizijskih soočenjih dnevno videvali napade, kritike, zmerjanja in ignoranco kandidatov ter se ob vsej tej zdravi najbrž neverjetno zabavali. Da pa so volitve resna stvar, so hoteli dokazati razni zvezdniki in javne osebnosti, ki so z različnimi argumenti podprli enega ali drugega kandidata. Ena takih je tudi Oprah Winfrey, ki je v podporo Obami dejala, da Clintonove ni treba voliti samo zato, ker je ženska. Pogosto se zdi, da je predvolilni boj pravzaprav del 'infotainmenta', nekakšen 'reality TV-show', kjer se nasprotniki med sabo brez večje zadrege zmerjajo in si mečejo polena pod noge, medtem ko razglabljajo o priho-

dnosti svetovne gospodarske, vojaške in ideološke velesile. Ljudje, naveličani vsega, pa lačno zagrabijo tovrstno dogajanje. Slovence, pa tudi večino Evropejcev, nevarnih negativne politične kampanje, takšne politične farse bolj spominjajo na španske limonade slabše kvalitete.

Busheva zapuščina

Novo izvoljen voditelj ZDA bo imel kar nemalo dela, če bo hotel Ameriki povrniti nekdanji sijaj zahodne demokracije. Kajti po sedmih letih, dveh vojnah, Guantanamo, vdiranjem v človekove pravice, nezakonitem priseljevanju, nepremičninski in zdravstveni krizi, padanju vrednosti dolarja, rekordnem finančnem primanjkljaju, spreminjanju zakonodaje v prid bogatejšim in globalnih protestih proti zunanji politiki te države bo politični vrh moral korenito spremeniti svojo strategijo. Z demokratsko nominacijo pa se je konč-

no začel volilni boj do splošnih volitev 4. novembra. Barack Obama je že napovedal, da bo imel kampanje v vseh 50 zveznih državah, tudi tistih, ki bodo zagotovo volile njegovega republikanskega nasprotnika Johna McCaina. Predsedniški kandidati se ponavadi odločajo za kampanje v državah, za katere so prepričani v svojo zmago ali pa spodbujajo neopredeljene volivce. Zaradi močnega finančnega zaledja bo Obama tako prisilil McCaina, da zapravlja denar v državah, ki so se v obdobju boja za enakopravnost 'preselile' k demokratski stranki. Po mnenju političnih analitikov ima Obama zmago zagotovljeno v najmanj 10 državah, McCain pa v 16 državah. Kljub temu ima Obama 153 elektorskih glasov, ki se štejejo po številu prebivalcev posamezne države, medtem ko ima McCain 125 od skupno 270 elektorskih glasov, potrebnih za zmago. Slednji se skuša čimbolj oddaljiti od svojega republikanskega predhodnika Busha tudi s posrednimi in neposrednimi napadi nanj, s čimer skuša prepričati Američane, da njegov mandat ne bo nadaljevanje Bushovega. Napovedal je redne pogovore s kongresom, ki so do sedaj potekali le enkrat letno, vsak teden bi naj imel novinarsko konferenco, njegovo administracijo pa bodo sestavljali tudi demokrati. Nekdanji vietnamski heroj zagovarja okupacijo Iraka, napovedal pa je konec vojne do konca njegovega prvega mandata. »Gre za zmago, ne za umik,« je pojasnil. Ker so davki na vsakih ameriških volitvah pomembna tema, je McCain, ki je nasprotoval Bushvim davčnim olajšavam v korist bogatejšim, senatorja Obamo napadel, češ da hoče zvišati davke za vse Američane. Slednji je odgovoril, da ne bo zvišal davkov za srednji sloj, ki na leto zasluži manj kot 200.000 dolarjev. A če pogledamo v ozadje teh izjav, lahko vidimo absurd v izpostavljanju teh davkov. V ZDA namreč samo 7 odstotkov gospodinjstev zasluži več kot 150.000 dolarjev in le 18 odstotkov jih zasluži več kot 100.000 dolarjev. Več kot polovica jih zasluži manj kot 50.000 dolarjev! Preostalo prebivalstvo najbrž sponzorira volitve. Kakorkoli že, do meje 200.000 dolarjev srednjega sloja prebivalcev že davno ni več. Kakorkoli se davčna zakonodaja spre-

meni, ne bo koristila večini Američanov. Leta 1947 je namreč 20 odstotkov najbogatejšega ameriškega prebivalstva naredilo 43 odstotkov vsega denarja, zaslužnega v državi. Po vseh demokratskih bojih za enakopravnost in spremembah pa leta 2006 teh 20 odstotkov prebivalcev zasluži kar 50,5 odstotka vsega denarja. Znan in neodvisen inštitut za merjenje javnega mnenja o političnih, socialnih in ekonomskih zadevah je opravil raziskavo tudi za tokratne predsedniške volitve. Po njihovih podatkih je Obama prevzel vodstvo pred McCainom s 47 odstotki proti 44 odstotkom. Še pred mesecem dni je imel McCain dvostransko prednost. Anketa mu je na nasprotni pol postavila tudi Hillary Clinton. V boju z njo bi McCain zmagal z 49 odstotki proti 43. Vprašanje je tudi, koliko se bodo volivci posvečali spopadu dveh političnih programov in preleviali njune prednosti in slabosti ter ne površinske napake, nepomembne spodrsnjaje, všečnost in barvo kože.

Za večino ljudi onkraj ozemlja ZDA pa verjetno velja, da jim sprememba barve kože ne pomeni toliko kot sprememba hegemonistične politike dvojnih standardov ZDA. Na tokratnih predsedniških volitvah se je prvič po letu 1928 tudi zgodilo, da se za predsedniški položaj ne potegujeta niti aktualni predsednik niti podpredsednik. Bush je omejen na dva mandata, Dick Cheney pa se je temu odrek.

PODLUPO

Za večino ljudi onkraj ozemlja ZDA pa verjetno velja, da jim sprememba barve kože ne pomeni toliko, kot sprememba hegemonistične politike dvojnih standardov ZDA.

Prav izkušnje in ustaljenost političnega vzorca pa so tisto, kar vzbuja negativno nostalgijo na tako rekoč že odpisanega predsednika Georga W. Busha. Slednji se bo v zgodovino zapisal kot najbolj nepriljubljen predsednik, ki je Ameriko spravil ob dobro ime kot še nihče drug.

Izdelava primera proti in za Iran

Ameriški predsednik George Bush je še zadnjič obiskal Evropo in si pridobil podporo za uvedbo novih sankcij proti Iranu, v kolikor slednji ne bo zaustavil bogatenja urana. Bush pa je ob uvedbi sankcij za vsak slučaj dodal, da so vse možnosti (tudi vojaška) še vedno na mizi.

ALEŠ KUSTEC

Za začetek pojdemo v Slovenijo, ki jo je ameriški predsednik očaral. »Slovenija ni majhen košček nebes,« kot je dejal pred časom, »temveč velik kos nebes.« Politika, mediji in celotna nacija je bila ponosna in zadovoljna. Nismo majhni, temveč veliki, smo pritrjevali in hranili naš manjvrednostni kompleks. Tako smo bili zadovoljni, da smo pozabili, kdo nam jih sporoča. Ameriški predsednik ravno ni preveč kredibilna oseba glede dajanja takšnih opazk, saj je za njega Irak zgodba o uspehu, ki je po njegovih besedah Iračanom prinesla svobodo. Prinesla jim je tudi sto tisoče mrtvih, porušeno državo in terorizem, a na to Bush pozablja oziroma je vse to le naravna posledica nasilno vzpostavljene ameriške svobode. V kolikor je Irak zgodba o uspehu, tudi slovenska nebesa niso ravno nebesa, temveč prej vice.

Jedrske ambicije Irana

Osredotočimo se sedaj na Iran. Slednji trdi, da je njegov jedrski program miroljuben ter da si nikakor ne želi pridobiti jedrskega orožja. ZDA so zelo skeptične glede tega, saj je Iran, dokler ga leta 2002 ni izdala ilegalna iranska opozicijska skupina Svet nacionalnega odpora, skrival svoj jedrski program pred mednarodno skupnostjo. In zlato pravilo pravi, da če nekdo nekaj skriva, potem nima ravno poštenih namenov. Tudi znani filozof in lingvist Noam Chomsky pravi, da je Iran po vsej verjetnosti imel vojaški jedrski program. Kot pravi Chomsky, je dobre razloge zanj podal vodilni izraelski vojaški zgodovinar Martin van Creveld. Slednji je dejal, da bi Iran bil »nor«, če ne bi razvijal jedrskega orožja v težavnih okoliščinah, ko ima na obeh svojih mejah na zahodu (Irak) in vzhodu (Afganistan) prisotne ZDA, ki z agresivno politiko želijo spreobrniti režim v Tehe-

ranu. Prav tako ne smemo pozabiti na Pakistan in Indijo na vzhodu, ki imata jedrski arzenal, Rusijo na severu, Izrael na vzhodu in ameriško mornarico z raketami z jedrskimi konicami v mediteranskem in arabskem morju. Iran je pravzaprav obkrožen z jedrskimi silami. Vendar pa Chomsky v skladu s poročilom 16 ameriških obveščevalnih služb lanskega decembra tudi trdi, da je Iran po letu 2003 opustil svoj vojaški jedrski program ter da Iran takšnega programa danes najverjetneje več nima.

Zahod, predvsem ZDA, pa opozarja, da tudi iranski jedrski program v civilne namene predstavlja grožnjo. Med bogatenjem urana v civilne in vojaške namene namreč ni velike tehnološke razlike, zato bi Iran z bogatenjem urana lahko zlahka pridobil znanje za izdelavo atomske bombe. Prav zato so evropske države podprle ZDA pri uvedbi novih sankcij proti Iranu, v kolikor ne ustavi bogatenja urana. Problem je v tem, da je Iran podpisnik sporazuma NPT. Slednji omogoča vsem državam podpisnicam pravico do jedrske energije v miroljubne namene pod nadzorom IAEA. Vsem podpisnicam sporazuma je tako dovoljen tudi proces bogatenja urana do stopnje, iz katere se lahko izdelava gorivo za jedrske reaktorje. Vendar, kot je dejal tudi Seymour Hersh, raziskovalni novinar za New Yorker in dobitnik Pulitzerjeve nagrade, je Iran potreboval kar nekaj let, da je dosegel trenutno stopnjo bogatenja urana med 4 in 5 %, kar sicer zadostuje za jedrski reaktor v civilne namene, a je hkrati mnogo manj od 90 %, ki so potrebni za izdelavo atomske bombe. Hersh dodaja: »To seveda ne pomeni, da Iran nima ambicij po jedrskem orožju. Tudi ne pomeni, da ne bo nikoli prišel do 90 %, še posebej če bo še naprej delal na tem. Vendar pa tudi pome-

ni, da ne predstavlja nobene bližnje grožnje.«

Generalni direktor IEAE, Mohamed El Baradej, je v začetku leta pohvalil napredek pri razkrivanju iranskega jedrskega programa. Po njegovih takratnih besedah so naredili dober napredek pri preteklih iranskih jedrskih dejavnostih z izjemo domnevnih vojaških študij. V poročilu IEAE 26. maja se je zataknilo prav pri tem, saj Iran obtožuje, da še vedno ni uspel dokazati, da njegove jedrske aktivnosti v preteklosti niso imele vojaške dimenzije. Vendar pa tudi IEAE ni uspelo dokazati, da Iran skuša oziroma razvija jedrsko orožje. El Baradej je na Svetovnem gospodarskem forumu za Bližnji vzhod to

potrdil: »Nismo videli indikacij ali konkretnih dokazov, da Iran izdeluje jedrsko orožje. To vam konstantno govorim zadnjih pet let.«

Iran in Izrael

Iran po navedbah ameriškega predsednika ogroža ZDA, pa čeprav njegove rakete komaj dosežejo jug Evrope in Izrael, katerega je iranski predsednik Ahmadinedžad že večkrat obsodil na uničenje. Argument mednarodne skupnosti je sledeč: država, ki grozi, da bo uničila drugo državo, oziroma v primeru Izraela izgnala Jude v morje, ne more posedovati znanja o jedrskem orožju. To bi bilo prenevarno za varnost sveta. Vendar pa je tudi Izrael grozil Iranu. Namestnik

Shaul Mofaz: »Če bo Iran še naprej nadaljeval s svojim programom jedrskega orožja, ga bomo napadli. Sankcije so namreč neučinkovite. Zato bo napad na Iran z namenom, da bi mu preprečili njegove jedrske načrte, neizogiben.«

izraelskega premiera, Shaul Mozaf, je tako dejal: »Če bo Iran še naprej nadaljeval s svojim programom jedrskega orožja, ga bomo napadli. Sankcije so namreč neučinkovite. Zato bo napad na Iran z namenom, da bi mu preprečili njegove jedrske načrte, neizogiben.« Tako je konec junija New York Times poročal, da je Izrael izvedel obsežne letalske vojaške vaje v Sredozemlju, ki naj bi bile priprava za napad na Iran, saj so vaje potekale v oddaljenosti okoli 900 milj od Izraela, kar je enako, kot je oddaljeno mesto Natanz, kjer Iran bogati uran.

Izrael ima še več masla na glavi, saj je edini, ki v regiji poseduje jedrsko orožje in hkrati ni podpisnik NPT. Izraelska vlada tega sicer nikoli ni potrdila, vendar pa je to znano že od leta 1980, ko je izraelski znanstvenik Mordechai Vanunu javnosti razkril tajne izraelske jedrske

dokumente. Slednjega je kasneje v Rimu sredi belega dne ugrabil Mosad (izraelska obveščevalna služba). V Izraelu pa je nato 18 let, od tega 11 v samici, preživel v zaporu. Kljub izpustitvi iz zapora še vedno ne sme zapustiti Izraela. Dokončno je izraelski jedrski arzenal letos razkril nekdanji ameriški predsednik Jimmy Carter, ki je potrdil, da ima Izrael okoli 150 jedrskih konic.

Malopridna država

Ko se je jedrska nevarnost Irana predvsem zaradi že omenjenega poročila ameriških obveščevalnih služb polegla, je Busheva administracija obrnila ploščo. Po novem Iran ogroža predvsem ameriške vojake v Iraku. Poveljnik ameriških sil na Bližnjem vzhodu, David Petraeus, je že večkrat dejal, da Iran uri iraške upornike in jih oskrbuje z naprednimi granatami, protiletal-

skimi izstrelki in močnimi bombami. Tako je Iran »glavni« krivec za smrt ameriških vojakov v Iraku, pa čeprav so šiitske (domnevno iranske) v primerjavi s sunitскими skupinami odgovorne le za tretjino smrtnih primerov med ameriški vojniki. Poleg tega je že dobro znana mantra, da Iran nasploh podpira terorizem. Nenehno lahko slišimo, Iran podpira Hamas v Gazi, Hezbolah v Libanonu ... Talibane v Afganistanu, Al Kaido ... Ups, še en bušizem. Iran vsekakor je povezan s Hamasom, že za to, ker so ga vsi ostali izolirali, in Iran prav tako podpira Hezbolah, ki je šiitski tako kot Iran, vendar pa Iran vsekakor ni velik zaveznik sunitских Talibanov, saj je leta 1999 ob pokolu afganistanskih šiitov skoraj krenil v vojno proti njim. Povezava med Al Kaido in Iranom pa je le še ena domislica nekaterih ameriških jastrebov, ki še najbolj spominja na neposredno povezavo med Sadamom Husseinom in Al Kaido. Vendar če smo omenili militantne skupine, ki jih podpira Iran, je potrebno naštet tudi milice, ki jih na Bližnjem vzhodu podpirajo ZDA. Slednje v Iranu podpirajo različne etnične militantne skupine, ki naj bi s terorističnimi dejanji v boju za svoje pravice omajale režim v Teheranu. Tako je iransko tožilstvo že napovedalo, da bo vložilo mednarodno tožbo proti ZDA in Veliki Britaniji zaradi financiranja skupine, ki naj bi bila odgovorna za bombardiranje mošeje v Širazu in s tem smrti 14 ljudi. Posebna zgodba je kurdska militantna skupina. Medtem ko ZDA podpirajo boj Turčije proti kurdski skupini (uvrščeni na seznam terorističnih skupin) P.K.K, nasprotno podpirajo njeno sestrsko organizacijo v Iranu P.J.A.K. Se pravi ZDA nasprotujejo kurdskega vojaškega boju v zavezniški Turčiji, hkrati pa ga podpirajo v sovražnem Iranu. Poleg tega ZDA v Libanonu podpirajo sunitске milice v boju proti Hezbolahu, v Iraku sunitске proti šiitskim in v Palestini Fatah proti Hamasu. Tako da je iransko podpiranje raznih milic le protiučje ameriškega in obratno. Iran in ZDA pravzaprav s temi milicami preprosto igrata šah med sabo.

Napad na Iran?

»Iranski režim podpira nasilne ekstremiste in nas izziva po celotni regiji. Prizadeva si za jedrske kapacitete, ki bi lahko sprožile nevar-

no oborožitveno tekmo ter povečale možnost prenosa jedrskega znanja k teroristom ... Nevarnost Irana je resna in resnična, moj cilj pa bo uničenje te grožnje ... Naj ne bo dvoma: vedno bom obdržal možnost vojaškega posredovanja na mizi, da bi zaščitil našo in izraelsko varnost. To je sprememba, ki jo potrebujemo v naši zunanji politiki. Sprememba, ki ohrani ameriško moč in vpliv.« Ta Bush očitno nikoli ne bo nehal, kljub temu da se mu mandat izteče čez pol leta. Pomota, to ni rekel Bush. Očitno republikanski kandidat McCain ni prav drugačen od Busha. Ne, tudi McCain tega ni rekel. Clintonova? Ne. Barack Obama! Kaj? Da. To so izseki iz govora Obame pred ameriško-izraelskim komitejem za javne zadeve (AIPAC) 4. junija. Toliko o spremembah v ameriški zunanji politiki po Bushu.

Po vedenju Hersha obstajajo tri strategije znotraj Busheve administracije pri obravnavanju Irana. Prva je storiti nič (vojaškega) in prepušiti pot diplomaciji. Druga opcija je z letalstvom zbombardirati vse, kar se da. Tretja in morda najbolj verjetna opcija je omejeno bombardiranje. Cilji bombardiranja so že določeni. Ameriški senat je že sprejel resolucijo, ki uvršča iransko revolucionarno armado na seznam terorističnih organizacij. ZDA pa so tako ali tako že v vojni proti terorizmu, ki jo podpirata kar dve kongresni vojaški resoluciji. Ena plus ena je vojna proti iranskim teroristom. Tako bi zračni napadi bili izvedeni proti poveljstvom revolucionarne armade in razširjeno še na jedrsko infrastrukturo v Iranu. Tudi Asia Times je konec maja po navedbi nekdanjega pomočnika ameriškega zunanjega ministrstva poročala, da bodo ZDA v roku dveh mesecev napadle Iran. El Baradej se je na vedno večje špekulacije napada na Iran odločno odzval: »Ne verjamem, da to, kar vidim danes v Iranu, predstavlja resno in nujno grožnjo. Vojaški napad bi po mojem mnenju bil najslabša izmed vseh možnosti. To bi regijo spremenilo v ognjeno krogljo. Če bodo izvedli vojaški napad, bo to pomenilo, da bo Iran, če tega še ne počne, s soglasjem vseh Irancev, tudi tistih na Zahodu, začel izdelovati atomsko bombo.« Ter zaključil, da bo v primeru napada odstopil. ■

Natanz. Skrivnostni jedrski reaktor in tarča napada.

El Baradej, ki bo v primeru napada na Iran odstopil: »Nismo videli indikacij ali konkretnih dokazov, da Iran izdeluje jedrsko orožje. To vam konstantno govorim zadnjih pet let.«

sopis, revija), interneta, radia, televizije.

- Administracija proizvaja konflikte med prosilci za azil, na njih pa se odzove tako, da prosilce za azil obsoja, da so nestrpni do drugih kultur.

- Pravna pomoč je zgolj formalnost.

- Odsotnost nenadzorovanega prostora, kjer bi se prosilec sestal z odvetnikom, predstavniki nevladnih organizacij, neodvisnimi pravnimi svetovalci itd.

- Zdravniška pomoč se izvaja na zelo formalni ravni. Nezadostno prehranjevanje otrok (2 dcl mleka na dan). Otroški vrtec je zgolj formalnost.

- Možnost pranja perila je minimalna.

- Izobraževanje je tudi zgolj na formalni ravni. Različne tečaje izvaja jo samo prostovoljci.

[...]

- Nestrpnost administracije azilnega doma do kakršnekoli kritike.

- Maščevanje za pritožbe in intervjuje v medijih. Opomini na podlagi lažnih dejstev. [...]

- Izginjanje dokumentov iz dosjev prosilcev za azil. [...]

- Fizično nasilje varnostnikov in policistov PP Vič.

- Zapiranje prosilcev za azil v zaprti oddelek je nehumano in služi zastraševanju. Sam obstoj zaprtega oddelka znotraj azilnega doma je v nasprotju z mednarodnimi standardi človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Konkretno odločbe o pridržanju pa arbitrarne in niso obrazložene.«

A tudi to še ni dovolj, saj lahko preberemo še naslednje:

»Najbolj obžalujemo dejstvo, da zaradi tega sistema najbolj nastradajo otroci, ki so priča vsem tem postopkom, negativnim odločbam in deportacijam in so hkrati njihova žrtev. V azilnem domu so otroci izpostavljeni psihološkim obremenitvam, njihovo zdravstveno in psihološko stanje se slabša. Po deportaciji obstaja možnost, da otroci ostanejo brez staršev.«

Tako! Si boste še drznili pomisliti, da smo Evropejci in Slovenci podobni gostoljubnim Fajakom? Veliko bolj smo požrešni Kiklopi in smo lahko vse prej kakor zadovoljni sami s sabo, pa čeravno se – kot pravi Blair – vidimo kot nekakšen svetilnik sveta. Sramota! ■

DR. BORIS VEZJAK

Ko to pišem, je predsednik državnega zbora ob dnevu državnosti znova zlorabil svoj govor, da je ošvrknil novinarsko peticijo. V svojem znanem moralističnem slogu je žurnalistično sretno, četrtno vseh aktivnih novinarjev, podučil, da ni lepo lagati. Po njegovem je 571 novinarjev s prstom kazalo v napačno smer in manipuliralo.

Le brezplačno je dovolj dobro

Ta prozorna gesta kaže, da zgodba z avtonomijo slovenskih medijev še zdaleč ni razrešena. So pa novinarji zato vedno bolj brezskrupulozno žrtev političnih šikan, zlorab, laži. Zgoraj opisana je le ena izmed zadnjih. Kar je namreč zadnje čase znova še bolj popularno, je neposredno obračunavanje s sebi nevšečnimi mediji. Po tistem, ko je Mladina obelodanila, kako je premier svoj govor iz leta 2006 v lepem delu preplonkal pri Tonyju Blairu, se je bilo treba maščevati. Ni bilo prvič, da je Janez Janša Mladino označil za »nizkonakladno revijo«, ničvredno stvar. Zdaj je imel dobre razloge. Namesto priznanja, da je bil v stiski ali da so ga njegovi sodelavci pač »namočili«, je vneto zanimal svoje plagiatstvo. Je pa zato »ad hominem« naskočil tednik, v katerega je nekoč pisal. Takole se je poskušal izviti: »Ostaja isti logotip in ime, vendar je velikanska razlika med Mladino pred 20 leti in zdaj. Takrat je imela naklada tudi do 100.000, zdaj jo ima le desetino tega. Tudi ko gre za kredibilnost, je primerjava podobna.«

Četudi gre za splošno analogijo, vemo, kaj želi povedati argument. Ta je silno enostaven: če pišeš dobro in si kvaliteten, imaš visoko naklado. Če nisi, imaš nizko. Torej Mladina ni kvaliteten časopis. Seveda je takšna korelacija čista neumnost. Naklada Katedre ničesar ne po-

ve o njeni kvaliteti. Izjemne publikacije so lahko narejene v nekaj izvodih, tiste najbolj pogrošne pa v milijonih. Še huje je: običajno in vedno bolj to postaja pravilo – neumnosti se prodajajo, kvaliteta se ne. Ampak seveda za diskreditacijo tistih, ki so ti našli greh, nekateri pač ne izbirajo sredstev. Do sem smo morali priti, da bi ideja korelacije med kvaliteto in naklado nadaljevali. Natanko tisti v politiki, ki namreč stavijo na njeno vzajemnost, so iznašli novo formulo za slovensko tržišče. Reče se ji – brezplačniki. Ti izpolnjujejo vsaj tri tako zaželene kriterije: prvič, lastništvo in izdajateljstvo sta pri njih lažje zakrita in slamnata. Slovenski tednik je dober zgled za to, »Prava smer, d.o.o.«, ki izdaja Reporter, pa po javni izjavi Silvestra Šurla tudi. Za sposojena imena se prav zlahka skriva neka politična opcija. Drugič, vsebine brezplačnikov so po definiciji nezahtevne ali celo rumene, takšna narava vsebin pa se zelo sklada z zadnje čase popularnim načinom »medijskega umora« in diskvalifikacijami. Ni namreč lažjega kot osebne diskreditacije prirediti v domnevno trač zgodbo, ob tem pa zamolčati, da osnovni motiv ni tračarjenje, temveč politični obračun. Tretjič, brezplačniki imajo praviloma visoko naklado in merijo na povprečnega, nezahtevnega bralca in potencialnega volivca, kar je pomemben element pri oblikovanju širokega mnenja

in preparaciji najširše volilne baze, kar tako zelo zanima sleherno politiko.

Seveda morajo za poroko med politiko in brezplačniki biti izpolnjeni še nekateri drugi pogoji: prvi je ta, da ima politika svoje skrite finančne fonde ali vsaj zaslonbo v kapitalu. Drugi je ta, da nima sramu glede zlorabe medijev in da želi premišljeno diskreditirati in manipulirati, najemno silo za svoje podle načrte pa vidi v novinarjih – to sicer ni nujno, saj primer vsaj enega brezplačnika kaže, da lahko pod psevdonimi najbolj udarna in poglavitna besedila napišejo kar v štabu kakšne stranke. Tretji je ta, da morajo državljani biti voljni in pripravljeni konzimirati opisane vsebine. Četrti in najsposlošnejši je ta, da morate biti v principu politično in moralno pokvarjeni, demokratični standardi in medijska svoboda pa se vam morata zdeti najbolj postranski stvari na svetu. Zdi se, da nekatere politične sile v Sloveniji izpolnjujejo vse navedene pogoje. Formula o tem, da je visoka naklada izraz visoke kvalitete, je s tem fingirano dosežena. Ker brezplačniki izhajajo v ogromni nakladi in ker so zastoj, se lahko vsak pretvarja, da omenjena korelacija drži.

Zdaj torej vemo, zakaj sta Mladina in Katedra zanič časopisa. Treba bo brati brezplačnike, ker se kvaliteta menda razodeva v dosegu števila gospodinjstev. O, sancta simplicitas! ■

Mens iuris per mentem iustitiae

Odkar obstaja človeštvo, obstajajo družbene norme. Rodimo se vsi enaki, vzgoja in okoliščine pa nas oblikujejo. Kot državljani smo zavezani redu, ki ga narekuje oblast, ta pa za to uporablja mehanizme. Vendar: *iustitia non debet claudicare* (pravičnost ne sme šepati).

JANUŠ RASIEWICZ

Slepa ulica

Pravo je kot tretja veja oblasti sestavni del pravne države in seveda njen nosilni steber. Na tem stebru sloni najprej najvišji državni akt, Ustava, ki jo ima večina držav (v Evropi je izjema Velika Britanija, ki nima Ustave v formalnem pomenu). Na Ustavi temelji vsa zakonodaja države, torej vsi zakonski in podzakonski akti in s tem se vzpostavi pravni red. Da le-ta lahko neodvisno deluje, je edini pogoj popolna in absolutna suverenost sistema, v katerem ni mesta za ideološko hierarhijo posameznikov in osebnih interesov predstavnikov različnih političnih struktur. Sistem deluje nemoteno le, če je absolutno upoštevano pravilo, to je zavezanost stroki, ki ji je osnovno načelo tehtanje oziroma presojanje. To ni delo, merljivo z urami, metri, številom strani in podobnimi enotami, zanesljivo pa je učinek države odvisen prav od učinkovitega sodstva. Bolj ko je sodni sistem neučinkovit in nejasen, več je lumpov oziroma pogojev za razvoj družbenih anomalij, vse do

polnoma vse, od kmetijstva, socialne do trgovine in sodstva. To je bil pogoj za trdnost sistema, ki je brezpogojno deloval na principu tiranije in uzurpirane oblasti. Vse je bilo določeno vnaprej, delavsko samoupravljanje pa je bilo v tem, da je vsakdo delal oziroma je bil formalno zaposlen; nihče ni spraševal po tem, kaj kdo dela, ustvarja, dodaja vrednost. Delu čast in oblast je bilo vodilo, s katerim se je zaslepilo množice in se je vzdrževal socialni mir. Vsako odklonilno vedenje se je strogo kaznovalo, saj so bili organi represije in sodstvo pod najstrožjo oblastno kontrolo.

Po razpadu komunizma se je marsikaj spremenilo, vendar stvari, ki so v demokracijah s tradicijo popolnoma jasne, v sistemu slovenske države še nekaj časa ne bodo našle svojega mesta. Trdovratna zakoreninjenost obnašanja, ki je na nek poseben način zavirala razmišljanje ljudi, še vedno riše močno sled v vseh segmentih države, pri čemer sodstvo ni prav nobena izjema. K takšnemu razmišljanju me je navedla opozoril-

Trdovratna zakoreninjenost obnašanja, ki je na nek poseben način zavirala razmišljanje ljudi, še vedno riše močno sled v vseh segmentih države, pri čemer sodstvo ni prav nobena izjema.

kriminalitete in mafijaštva. Učna ura oslabilenega sodstva so praktično vse postkomunistične države, saj je prisilni red ustvaril idealne pogoje za razvoj parasistemov, ki so izoblikovali izjemno učinkovite metode. Sodniki so bili v službi države, zato so bili pod političnim pritiskom in vplivom. Močan državni aparat je imel dovolj moči, da je narekoval in usmerjal po-

na stavka sodnikov in seveda obet stavke do dosega njihovih zahtev. Naj se malce dotaknem teh posvečenih malih bogov in njihovega kraljestva.

Cvetovi bodočnosti so v semenu sedanosti

Biti sodnik je v Sloveniji že v osnovi velik privilegij. Da smo po učinkovitosti sodstva na repu v EU, ni

nobeno novo dejstvo, ki bi ga bilo potrebno posebej poudarjati. Da je sodni sistem kot tretja veja oblasti še vedno kontaminiran z bivšim režimom in da je še mnogo sodnikov globoko v tirnicah rajne, socialistične države, tudi ni nobena revolucionarna ugotovitev. In prav ti sodniki si dovolijo stavkati zaradi plač, ki, mimogrede, sploh niso tako nizke, pri vsej njihovi minimalni učinkovitosti je na robu revolucije, če besedo vzamem pomensko, torej prevrata. V svoji vzvišenosti se ne želijo primerjati z zdravniki, temveč s poslanci in najvišjimi predstavniki države. Kakšna sprijenost! Imajo trajni mandat, kar pomeni, da jih nihče ne sme in ne more

nadzirati pri njihovem delu, saj bi to pomenilo poseg v neodvisnost sodne veje oblasti. Njihova plača ni odvisna od opravljenega dela, temveč preprosto od njihove funkcije. Ali bodo pristali na nadzor, kot ga imajo poslanci, in ali se bodo pustili vsake štiri leta na novo imenovati ali posloviti. Ne, zanesljivo ne! Torej je njihova razlaga za višje plače zgolj floskula, odurna zahteva po časti in oblasti; da, skoraj po božje naj bi jih čistili. *Cuius regio, eius religio*. Edinstven primer v zgodovini, saj še nisem v nobenem primeru zasledil, da bi se sodniki upirali, da bi se postavljali nad oblast. To je stanje, ki mu ni primere. V nekem momentu bi temu dejal zmede-

nost uma, saj se nekdo upre proti svoji funkciji, kar je relacija sam proti sebi, to pa meji na neuravnotežen, zmeden um.

Do danes še nisem slišal za sodnika v naši državi, ki bi odstopil iz funkcije (izjema je dr. Anton Grad, ki je odstopil iz funkcije ustavnega sodnika). Ne poznam primera, ko bi bil razrešen sodnik (a poznamo vrsto judikatov, ko je šlo za napačno obsodbo). V politiki poznamo interpelacijo, ki je dokaj pogost pojav, nad zdravniki bdita Hipokratova prisega in kodeks zdravniške deontologije. Poznani so primeri, ko je bil zdravnik obsojen zaradi napake, sodnika v takšni situaciji preprosto ni, saj uživa imuniteto. Celu v primeru Uhernik, ko se je po dvaintridesetih letih ugotovilo, da je bil gospod Uhernik po krivem obsojen in je osem let ždel na Dobu, se novomeškemu tožilcu ni zde-

lo vredno niti opravičiti, kaj da bi imel slabo vest. Danes vemo, da je bila obtožnica in sodba konstrukt po ukazu, pravega morilca še vedno niso odkrili in prav možno je, da gre za popolni zločin, kar pomeni, da za storilca nikoli ne bomo izvedeli. Sramota za celotno sodstvo in tragedija Libre kot simbola pravice. Tega madeža ne more izbrisati niti opravičilo ministra dr. Lovra Šturma, saj njegova avtoriteta ne more oprati nadutosti novomeškega sodišča in tožilstva iz leta 1975.

Molčanje je čednost bedakov

Da bom bolj prepričljiv, se bom z malce zvedavosti in kančkom pravnega znanja poglobil v vsebino judikatov slovenskih sodišč. Spreleti me srh in človeku se upre beseda »pravičnost«. Zaboli prvi stavek v glavi: »Sodba v imenu ljudstva«. Po moji oceni gre za ve-

liko kolizijo interesa pravne države in enakosti pred zakonom. 3. člen Ustave RS v drugem odstavku navaja: V Sloveniji ima oblast ljudstvo ... Iz tega si sodna veja oblasti jemlje pomembnost in simbolnost svojega dela. Toda le kako naj razumem 14. člen Ustave, ki pravi: Vsi so pred zakonom enaki. Če bi to držalo, bi vsakdo dobil trajni mandat za opravljanje svojega dela ali službe, pa ni tako. Če bi to držalo, bi nihče ne odgovarjal za svoje strokovne napeke, ne materialno ne moralno, torej ne delavec, kmet, zdravnik, obrtnik ... Preprosta logika tu ne vzdrži. Nadalje je tu še sodniška imuniteta (134. člen Ustave: Nikogar, ki sodeluje pri sojenju, ni mogoče klicati na odgovornost za mnenje, ki ga je dal pri odločanju v sodišču. Sodnik ne sme biti priprt, niti ne sme biti brez dovoljenja državnega zbora zoper njega začeti kazenski postopek, če je osumljen kaznivega dejanja pri opravljanju sodniške funkcije.). Ta dikcija le še potrjuje mojo trditve razlage 14. člena. Gre torej za preprosto dejstvo o delu brez kakršnega koli nadzora, ki ga v sodni veji oblasti ni, saj ga obstoječ ustavni red ne dovoljuje vpeljati. Če ugotavljamo vsebino pritožbenih postopkov in proceduralne zaplete sodnih mlinov, dobimo povsem drugačno sliko. Sodnik sicer odloči o primeru, kar še daleč ni porok pravičnosti, je pa porok avtoritete, ki je ustvarjena s strani države. Vsak smrtnik od države pričakuje zaščito, že iz preprostega razloga: državo z davki vzdržuje ljudstvo in ves državni

lo za te ljudi. O plačilu se ne govori, saj je razumljivo samo po sebi. Zopet smo pri razumljivosti, v tem primeru gre za primerno plačilo, ki pa ne more pod nobenim pogojem biti določeno s pogajanjem kot na bazarju, čemur smo priča v zadnjem letu ali dveh. Nismo popolnoma nobene osnove, da se primerjajo s komercolli, kajti sodniki izvršujejo oblast v službi ljudstva in ne opravljajo popolnoma nobenih uslug. Tu je tolmačenje pojmov oblast in usluga potrebno razumeti.

Kaj ti pravi vest? - »Postati moraš tisto, kar si.«

Nenazadnje ne smemo spregledati cene, ki jo plačuje država Slovenija na podlagi razzsodb Evropskega sodišča za človekove pravice. Zanesljivo ti zneski niso plod nerešljivih in skrajno zahtevnih primerov, temveč preprosto nerazumnih rokov, ki so v projektu Lukenda dobili skupni imenovalec na omenjenem sodišču. Nerazumni roki sojenja so torej satisficirani iz denarja davkoplačevalcev. Samo po sebi se postavi vprašanje, kdo je povzročitelj teh nadomestil, pri čemer verjetno ljudstvo pri tem nima kaj dosti opraviti, razen da se je zateklo k edini možni bilki, ki jo je ponudil razum demokratične Evrope. Mislim, da si pri tej ugotovitvi ne dovoljujem preveč, če še enkrat poudarim bedo zapuščine nekdanje totalitarne države in slabotnost naše mlade demokratične domovine, ki se z duhovi preteklosti odločno predolgo bojuje. Oblastne strukture se očitno

Sodnik sicer odloči o primeru, kar še daleč ni porok pravičnosti, je pa porok avtoritete, ki je ustvarjena s strani države. Vsak smrtnik od države pričakuje zaščito.

aparatus se iz tega napaja. Ta aparat je prvi, ki je dolžan delovati v korist pravičnosti in vzdrževanja davkoplačevalcev v dobri kondiciji. Plačilo oz. materialna baza sta zanje zagotavljeni in ni niti moralno niti dostojno po tej kategoriji zganjati vik in krik. Tretja veja oblasti je torej v službi ljudstva, je neke vrste preužitkar in serviser, ki je dolžan opraviti de-

niso sposobne v normalnem času (zopet smo pri normalnih rokih) otresti miselnosti uravnilovk in režimske nedotakljivosti ideoloških struktur.

Naj končam z besedami Aureliusa Augustinusa: Remota iustitia, quid sunt regna nisi magna latrocinia. (Če se izvzame pravičnost, so vsa kraljestva velika razbojništva.)

FOTO: BISERA ZAHOVIČ

Vsiljena Lizbonska pogodba

Lizbonska pogodba, ki naj bi Evropi dajala institucionalno ureditev ter reševala številna vprašanja 21. stoletja, doživlja zavračanja in kritike. Kriza, ki se je pojavila ob irski zavrntvi, kaže na totalitarno razmišljanje evropskih politikov, ki nikakor ne morejo sprejeti nobene zavrntve. Ali jim moramo res slepo verjeti, ko tako samovoljno sprejemajo odločitve?

IGOR VIDEČNIK

Novitete Lizbonske pogodbe

Zavračanje skupne evropske pogodbe in rezultat irskega referenduma si nekateri razlagajo tudi kot nepoznavanje njene vsebine. Lizbonska pogodba torej v nobenem primeru ni ustava, kar pomeni, da ne nadomešča vseh ustavnih pogodb z enim samim besedilom in prav tako ne vsebuje nobenih vidnejših določil, ki ji bi dali ustavni značaj. Po-

godba naj bi imela tudi naziv reformna pogodba, saj naj bi šlo le za reformo že obstoječih pogodb, na katerih temelji Evropska unija. Prav na omenjenih dejstvih evropski politiki opravičujejo argumente, da referendumi po posameznih državah niso potrebni. Seveda, kako pa bi bilo, če bi se ljudstvo ene od članic odločilo proti ratifikaciji in na takšen način blokiralo celoten reformni sis-

Lizbonska pogodba v nobenem primeru ni ustava, kar pomeni, da ne nadomešča vseh ustavnih pogodb z enim samim besedilom in prav tako ne vsebuje nobenih vidnejših določil, ki bi ji dali ustavni značaj.

Evropsko in svetovno problematiko naj bi sedaj reševali s skupno evropsko pogodbo. Pogodba, ki naj bi bila samo pogodba in ne tudi ustava, predstavlja po besedah evropskih politikov učinkovito orodje za reševanje globalnih vprašanj. Tako naj bi z omenjeno pogodbo reševali vprašanja na področju globalnega gospodarstva, podnebnih sprememb, demografskega razvoja in, da ne pozabimo omeniti, odprtih energijskih vprašanj. Torej, Evropska unija – združena pod eno pogodbo in s skupnimi cilji. Vse lepo in prav, vendar ali morda ta pogodba vendarle ne daje preveč pristojnosti Evropski uniji ali pa je strah, da bi Lizbonska pogodba kdaj okrnila suverenost katere od držav članic, vseeno odveč?

Vlada republike Slovenije zatrjuje, da referendum glede ratifikacije nove evropske pogodbe ni bil potreben. Verjetno državljanom ni potrebno niti vedet, kaj je njihova država ratificirala. Vlada je namreč mnenja, da smo se Slovenci že leta 2003 na referendumu za vstop v EU seznanili z evropsko pogodbo in da obraz Evrope, ki smo ga gledali takrat, ostaja enak tudi z novo Lizbonsko pogodbo. Pogodba naj bi namreč samo »malenkost« spreminjala nam vsem znani pogodbi o Evropski uniji in ustanovitvi Evropske skupnosti. Takšno politiko lahko brez slabe vesti označimo za zelo nedemokratično. Ali pa je morda eden od temeljev Lizbonske pogodbe tudi takšna politična samovolja? Glas ljudstva pri tako pomembni pogodbi torej ni pomemben.

Odrekanje Lizbonski pogodbi ne gre nikakor iskati v nasprotovanju oblikovanja Evropske skupnosti, s katero bi Evropa postala enakovredna svetovnim gospodarskim silam. Pri zavračanju pogodbe je prisoten strah pred razvojem političnih elit, ki bi znale s svojimi totalitarnimi potezami omejiti demokratičnost naše družbe.

tem Evropske unije?

Nova Lizbonska pogodba več ne omenja nobenih skupnih simbolov, zastav, himen ali sloganov. Institucionalna ureditev, ki je eden od temeljev pogodbe, bo prinesla manjše število sedežev v Evropskem parlamentu. Slovenija naj bi po novi pogodbi imela osem sedežev. Novost je tudi manjše število komisarjev, kar naj bi zmanjšalo nacionalizacijo v Evropski komisiji in povečalo njen evropski značaj. Prav tako je v pogodbi navedena krepitev vloge Evropskega parlamenta, kar bi po mnenju kritikov naredilo EU za državo s parlamentarno demokracijo, v kateri pa parlamentarci ne bodo imeli pravice odločati o ničemer.

Lizbonska pogodba prinaša tudi nekaj zelo demokratičnih reform, pri katerih pade najbolj v oči tista o večjem posluhu za mnenja državljanov. Vsi prebivalci Evropske unije naj bi dobili možnost, da z državljansko pobudo vplivajo na Evropsko komisijo glede priprav novih predlogov. Povečal pa naj bi se tudi vpliv nacionalnih parlamentov na

buri duhove

postopke sprejemanja odločitev na ravni Evropske unije.

Omeniti velja še poudarjanje socialne dimenzije znotraj EU. Veliko besed je posvečenih tudi visokemu konkurenčnemu in tržnemu gospodarstvu ter družbenemu napredku. Vsekakor zanimive in privlačne reforme, vendar ne smemo pozabiti, da smo podobne stvari v zgodovini že velikokrat slišali, pa vendar se marsikdaj niso realizirale. Pregovor, ki pravi, da je zgodovina učiteljica življenja, pa se tudi nikoli ni izkazal za resničnega.

Marsikaj dobrega in lepega nam obljublajo evropski politiki. Pravzaprav že kar poudarjajo, da se nekateri niti ne zavedamo, koliko dobrega nam prinaša Lizbonska pogodba. Učinkovitejše delovanje Evropske unije in njenih institucij naj bi prineslo tako velike spremembe, da moramo evropskim politikom že kar slepo verjeti in prepustiti, da se odločajo namesto nas.

Irška zavrnitev

Irci so glede na svojo ustavo o rati-

fikaciji Lizbonske pogodbe odločali na referendumu, ki naj bi bil najbolj demokratična oblika odločanja. Referendum je pokazal, da Irci niso najbolj navdušeni nad skupno pogodbo, kar so pokazali tudi rezultati referenduma. Irci tako odpirajo novo krizo znotraj Evropske unije, kar pa je dodobra razburilo in spravilo v slabo voljo funkcionarje v Bruslju in ostalih članicah EU.

Govorice, da so Irci povedali tisto, česar drugi narodi znotraj EU niso imeli možnosti, so zastrašujoče, še posebno, ker je Irska edina, ki ji politiki zaradi njene ustave niso mogli odreči pravice do referenduma. Referendum je torej na Irskem padel. Tukaj pa se je pričel kazati pravi obraz Evropske unije. Vrh EU sedaj poziva vse članice, ki še niso ratificirale pogodbe, da to storijo čim hitreje in tako dodatno pritisnejo na Irce, da sprejmejo Lizbonsko pogodbo. Vendar takšno početje in neupoštevanje opozicije evropski politiki nikakor ne sovпада z načeli, ki jih Lizbonska pogodba poudarja, in sicer spoštovanje človekovih pravic, demokracija in svobodščine.

Enaki politiki, ki so se nedavno še zelo zavzemali za evropske vrednote, med katerimi je tudi spoštovanje mnenj manjšine, so sedaj izjavili, da bodo pustili Irski nekaj časa, da se pravilno odloči. Ampak, mar se Irci niso že odločili? Lahko v prihodnosti pričakujemo, da bo vrh Evropske unije vse zahteve izsiljeval na podoben način, saj, kakor smo videli, na zavrnitve nihče ni pripravljen.

Celotno zadevo sta, kot je bilo pričakovati, po irski zavrnitvi začinila še nemška kanclerka Angela Merkel in francoski predsednik Nicolas Sarkozy. Njune zadnje poteze kažejo, da bosta znotraj Evropske unije kar sama sprejemala odločitve, ostali pa jih bodo samo še potrjevali. Po njunem dogovoru o omejitvi izpustnih plinov iz novih avtomobilov sta dala vedeti, da o skupnem odločanju znotraj EU težko govorimo. Torej, če tako Merklova kot Sarkozy menita, da »neki« mali Irci že ne morejo krojiti usode milijonov prebivalcev Evropske unije, pa lahko hitro odgovorimo, da tudi Nemčija in Francija ne moreta sami krojiti usode vseh ostalih Evropejcev. ■

Ceste

Piše: Dario Svetelj

Resničnost je pri nas bizarnejša od fikcije. To lahko mimogrede izkusi vsakdo, ki se v vročem poletnem dnevu z avtomobilom pelje le nekaj kilometrov po slovenskih cestah. Najbrž so tudi naše ceste rezultat slovenske politične kratkovidnosti in omejenosti, si pogosto mislim, ko obtičim v koloni zaradi najrazličnejših vzrokov. Madona, že Rimljanom je bilo jasno, da ni gospodarskega razvoja in razcveta brez odličnih cestnih povezav! Če gre za nesposobnost odgovornih ali le za splet nesrečnih okoliščin, mi je v bistvu vseeno – rad bi se že vozil kot človek, ne pa se premetaval in lezel po cestah kot kakšna uboga para nekje bogu za hrbtom. Ja, sit sem že tarnanja o ozkih, luknjastih in predvsem nevarnih cestah, na katerih vsako leto postavljamo rekorde v številu nesreč s smrtnim ali s kako drugače tragičnim izidom. Sit sem bentenja spričo počasne izgradnje avtocest, prepogosto posejanih cestninskih postaj, ki jim sedaj zaradi uvedbe vinjet menda bije zadnja ura. Sit sem policajev, ki s pretiranimi kaznimi polnijo državno blagajno in vso krivdo za nesreče valijo na voznike. Sit sem že tuhtanja o tem, zakaj pri nas na primer ne vemo, kaj je zeleni val ali zakaj so iz leta v leto ob istem času – seveda zlasti v času turistične sezone – ceste »zamašene« in se glede te sramote stori tako malo ali nič. Nam bodo glede teh neskončnih zastojev res pomagale vinjete? Malo že. Ampak tudi vinjete imajo bore malo skupnega s kvaliteto cest, kot so nedavno ugotavljali v sosednji Hrvaški. Tam so namreč hiteli razlagati, da bi pri nas prav radi plačevali naše avtoceste, če bi jih sploh kaj bilo. O.K., so pač pretiravali, namigujoč na svoje, ki so po njihovo veliko boljše, lepše in predvsem daljše. Je pa vseka-

kor tudi v teh zabavljivih prostodušnostih veliko soli. Kdor koli je namreč v zadnjem času izkusil kakšno novo pridobitev hrvaških sosedov in kajpada Avstrijcev in Italijanov, si pač ne more kaj, da se ne bi včasih vprašal, kje se pravzaprav začena ali konča ta Evropa. Naj bo namreč moja pot v ta ali oni konec dežele krata ali dolga, veliko prepogosto obtičim. Kako je mogoče, da prideš iz Maribora v Zadar v dobrih treh urah, v veliko bližje Lendavo pa se včasih cijaziš tudi dlje? Za poučenega je odgovor na dlani. O kulturi slovenskih voznikov pa raje ne bi izgubljal besed. Kdaj so mi pri nas že ustavili pred prehodom za pešce? Hm, se sploh ne spomnim. No, zato se pa večkrat spomnim, kako so mi najrazličnejši agresivneži in prenapeteži trobili, ko sem že stal na prehodu za pešce in se moral dobesedno izmikati drvečim vozilom. Kaj si misli šele tujec, kadar se pri nas sooči s tovrstnim divjaštvom oziroma s popolnim pomanjkanjem voznike in še kakšne kulture? Najbrž mu hitro »kapne«, da je pač še vedno nekje globoko na Balkanu. Kakšen intelektuallec utegne pripomniti, da je podobno pač povsod, kjer se ljudem mudi, ali da bolj ali manj povsod naletiš na človeka, ki bi moral spričo svojega obnašanja za volanom pač raje ostati doma. Se pa kljub temu sprašujem, kako to, da je takšnih modelov pri nas tako veliko, in kako to, da se mi zdi zmeraj praznik, ko na cesti srečam koga, ki vozi defenzivno in v skladu z elementarno človeško kulturo. Če vprašate mene, tudi naše ceste veliko povedo o nas samih. Ne le pretirano čaščeni »pleh« ali tisto, kar z njim počnemo. No, mogoče pa tudi na naših cestah vlada novi svetovni red! Ko preprosto vlada pravica močnejšega ... ■

Reševanje Kozjaka pred požre

Dravske elektrarne bodo spomladi prihodnje leto pričele realizirati projekt, ki ga imajo v planu že vse od 60. let prejšnjega stoletja. Na Kozjaku naj bi zgradili črpalno hidroelektrarno in najmočnejši visokonapetostni daljnovod v tem delu Evrope. Izgradnja obeh objektov zahteva grob poseg v okolje in bi lahko pomenila pravo ekološko katastrofo. Organizirale so se krajevne iniciative, ki sedaj rešujejo, kar se rešiti še da.

IGOR VIDEČNIK

Pomanjkanje energije naj bi bil problem, s katerim se srečujejo naše elektrarne že vrsto let. Tudi dejstvo, da kupujemo energijo iz tujine, je splošno znano. Pomanjkanje energije naj bi Dravske elektrarne sedaj zapolnile z izgradnjo črpalne hidroelektrarne na Kozjaku. Natančneje pod Kolarjevim vrhom na Kozjaku naj bi zraslo akumulacijsko jezero, v katerega se bo v času viškov energije črpala voda iz reke Drave, pozneje pa se bo glede na potrebe ta voda spuščala v dolino in proizvajala energijo. Črpalna hidroelektrarna na Kozjaku naj bi povečala proizvodnjo energije na Dravi kar za 80 %, kar pomeni, da se bo proizvedlo kar 440 megavatov energije. Številka je res ogromna, če pomislimo, da sedaj celotna veriga Dravskih elektrarn proizvede okoli 575 megavatov. Glede na potrebe po energiji se investicija vsekakor izplača, vendar se zadeva kar hitro obrne, če na stvari pogledamo še z drugega vidika.

Daljnovod in dostopna cesta

Za prenos pridobljene energije so si investitorji zadali gradnjo visokonapetostnega daljnovoda, ki bo energijo prenašal po tako imenovanem severnem koridorju preko

Kozjaka ter vse do Hrence nad Malečnikom, kjer naj bi se priključil daljnovodu, ki povezuje Maribor z Avstrijo. Omenimo naj še, da bi se trasa daljnovoda močno približala Kamnici in Počehovi. Za izgradnjo takšnega severnega koridorja bi bilo potrebno zgraditi traso dolgo 22 kilometrov in pri tem posekati gozdni pas v širini stotih metrov ter tako skupaj uničiti več kot 110 hektarjev neokrnjenega gozda. Izgradnja takšne infrastrukture bi grobo posegla v naravni ekosistem, zato že dolgo buri duhove okoljevarstvenikov.

Gradnja akumulacijskega bazena zahteva tudi gradnjo ceste, ki bi težkemu transportu in ostalim delovnim strojem omogočila dostop do gradbišča. Cesta, ki bi peljala do zgornjega akumulacijskega jezera, naj bi bila speljana kar skozi strnjeno naselje Selnica ob Dravi. Gradnja dvopasovne ceste, le nekaj metrov stran od osnovne šole, vrtca in skozi gosto naseljeno vas, bi Selnico dobesedno presekal na dva dela. Proti takšnim posegom se je dvignilo na noge tudi lokalno prebivalstvo. Ne samo da bi zaradi gradnje dvopasovne ceste številni domačini ostali brez svojih parcel in celo domov, bi tukaj šlo tudi

za zastrupljanje od izpušnih plinov tako okolja kot ljudi, ki bodo tem plinom izpostavljeni.

Elektromagnetno sevanje, ki bi ga povzročil tako močni daljnovod, bi lahko negativno vplival na okoliško prebivalstvo ter na sam ekosistem. Sevanje lahko dokazano pospeši obolenje ljudi za različnimi boleznimi. Levkemija, rak, srčni infarkt in še marsikatera bolezen so posledice, ki bi se znale pojaviti pri izpostavljenih prebivalcih. Pri delovanju daljnovoda pa bi bil vsekakor prisoten tudi hrup, ki pa si ga nihče ne želi, še posebno ne narava. Neracionalni posegi v tem okolju bi lahko resno ogrozili enega od najlepših hribovitih predelov na tem koncu Evrope.

Zelo skrbi tukaj dejstvo, da je bi-

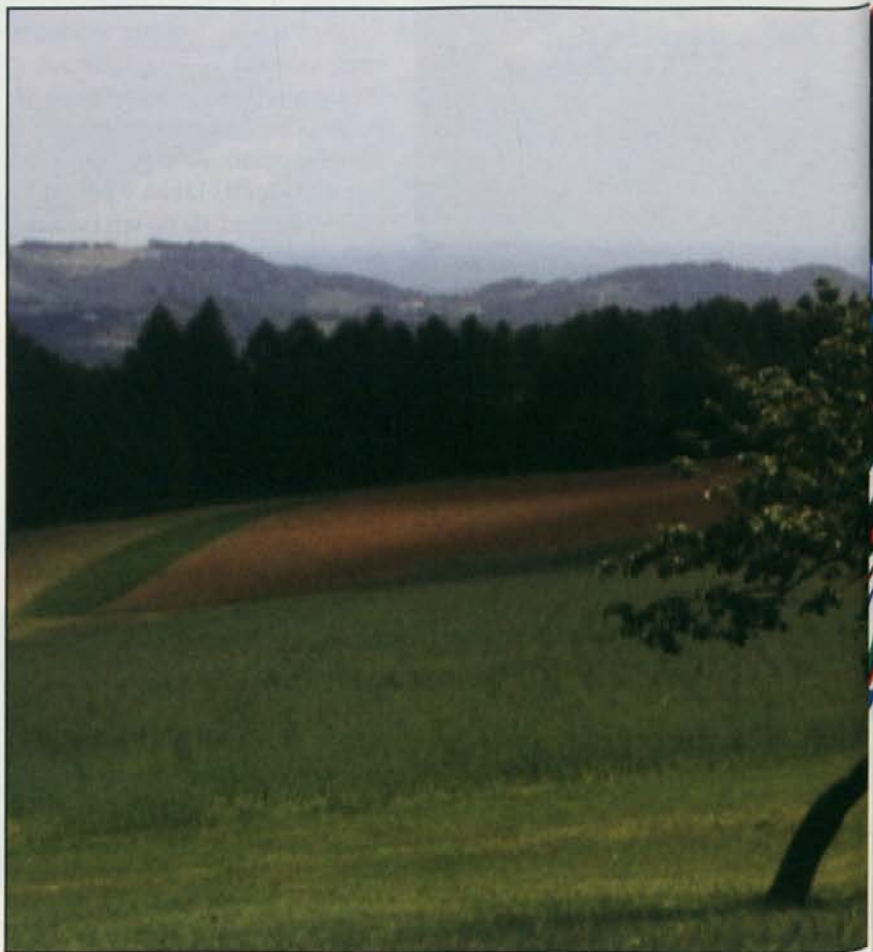
lo lokalno prebivalstvo v celoti izločeno in popolnoma neinformirano pri postopku umeščanja lokacij v prostor. Tako trasa za daljnovod kot tudi dostopna cesta sta bili umeščeni v prostor brez predhodnega informiranja lokalnega prebivalstva. Lahko bi celo rekli, da so lokalni prebivalci primorani v imenu državnega interesa žrtvovati svojo zemljo in zdravje za ceno električne energije. Pozivi vladi, da ustavi vse aktivnosti na Kozjaku, so iz tega vidika popolnoma opravičljivi in tudi veliko število podpornikov, ki so podporo izrazili s podpisom peticij, ne preseneča.

Ekološka in demografska katastrofa

Čeprav so načrti za izgradnjo črpalne hidroelektrarne na Kozjaku že zelo stari, pa naj bi prav sedaj bilo največ razlogov za realizacijo projekta. Ministrstvo za gospodarstvo zatrjuje, da ima projekt potencial za izjemne ekonomske učinke in prinaša močne razvojne impulze tako na lokalni ravni kot na ravni celotne regije. Seveda pa so po

PODLUPO

Kozjak leži med Dravsko dolino na jugu in potokom Saggaubach (Čakava) v Avstriji na severu. Razteza se med Gajem nad Mariborom in Pesnico na vzhodu ter Mučko Bistrico na zahodu. Osrednji del Kozjaka se imenuje tudi Kobansko. Kozjak je razmeroma ozek, dolg in razčlenjen gorski hrbet. Najvišji vrh tega gozdnatega hribovja je Kozji vrh (1383 m). Za razliko od apnenčastih Alp tukaj prevladujejo starejše kamnine, ki so temnejše barve in so znane kot metamorfne kamnine. Kozjak je zelo razgibano hribovje, ki ni enotno tako kot prijazno zaobljeni vrhovi sosednjega Pohorja. Vodotoki odtekajo v Dravo. Največji potok je Črmenica in se izliva blizu Ožbalta. Po 2. svetovni vojni je območje zavzela deagrarizacija, prebivalstvo se je pričelo preseljevati v Dravsko dolino. V 70. letih se je na redkih kmetijah na Kozjaku začel razvijati turizem.

šnimi Dravskimi elektrarnami

mnenju ministrstva zelo pomembne samo prenosne zmogljivosti, saj lahko samo z njimi ustvarimo nekakšen ključ do trgov energije. Tukaj se sedaj kaže pravi obraz kapitalizma. Za dobiček je po mnenju ministrstva za gospodarstvo potrebno prodati tudi zdravje in zastaviti kvaliteto bivanja.

Črpalna hidroelektrarna naj bi letno proizvedla kar 860 GWh in daljnovod, ki naj bi vso to energijo prenašal preko Kozjaka, pa bi ogrožal okolje na Kozjaku in v precejšnjem delu Slovenskih goric. Civilna iniciativa Kozjak je prepričana, da bi daljnovod povzročil tako ekološko kot demografsko katastrofo. Izgradnja daljnovoda bo tako uničila številne pašnike, vinograde, sadovnjake in na koncu močno kazila pokrajino Kozjaka in Mariborske vinske ceste. Še posebej gre tukaj omeniti več kot 60 metrov visoke jeklene stebre, ki bodo štrleli v nebo po celotni trasi. Nikakor pa ne smemo pozabiti na poseg v življenjski prostor številnih rastlin in živali.

Podobna ekološka in demografska

kriza bi lahko nastala tudi v Selnici ob Dravi, kjer naj bi ministrstvo za gospodarstvo brez kakšne koli predhodne informiranosti lokalnega prebivalstva že do popolnosti izdelalo načrt za dostopno cesto. Za popolno realizacijo dostopne ceste bo potrebno porušiti številne objekte. Tukaj so mišljene tudi stanovanjske hiše, vrtovi, garaže in drugi gospodarski objekti. Škoda pa se bo zgodila tudi tistim, ki se hiše ne bodo porušile, ampak bodo ostale tik ob cesti in tako postale izpostavljene močnim vibracijam.

Občani zahtevajo, da se za dostopno cesto najde druga boljša in bolj primerna lokacija. Prometni kaos, ki naj bi nastal za obdobje vsaj naslednjih štirih let, bo onemogočal normalno življenje lokalnih prebivalcev. Glede na to, da bo cesta speljana tesno mimo vrtca in šole, pa bode v oči dejstvo, da bo masovni promet predstavljal tudi motnjo v izobraževalnem procesu in veliko prometno nevarnost. Načrtovalci tako dostopne ceste kot tudi daljnovoda niso upoštevali temeljnih načel varovanja okolja in

zdravja ljudi. Spoštovanje slednjih je z zavezo potrdila tudi naša država ob vstopu v Evropsko unijo, ampak za doseg nacionalnih interesov očitno ni meja.

Elektrika pod zemljo

Kot smo že omenili, naj bi preko Kozjaka potekal tako imenovani severni daljnovodni koridor. Predvidena je gradnja visokonapetostnega daljnovoda moči dvakrat po 400 kilovoltov. Vendar obstaja tudi južna varianta daljnovodnega

dnu reke Drave.

Svetniki Mestne občine Maribor so podprli Civilno iniciativo Kozjak in sprejeli tudi sklep, da bodo investitorju predlagali, naj namesto klasičnega daljnovoda izvede tako imenovano kabliranje v tla.

Punt krajanov

Mariborčani in prebivalci njegove širše okolice že leta in leta izkoriščajo Kozjak za rekreacijo, sprehode v naravi in sprostitvev. Zato tudi ne čudi dejstvo, da so v tako številč-

Tako trasa za daljnovod kot tudi dostopna cesta sta bili umeščeni v prostor brez predhodnega informiranja lokalnega prebivalstva.

koridorja, ki pa je za investitorje popolnoma nesprejemljiva. Južna različica naj bi bila predlagana že leta 2006 in jo podpira tudi Mestna občina Maribor, hkrati pa bi bila najboljše tudi za okolje, saj bi daljnovod potekal po dnu reke Drave. Možnost zračne trase po dolini reke Drave pa zavračajo tudi Dravske elektrarne, saj naj bi v tem primeru daljnovodi tekli čez naselja in tudi čez mesto Maribor. Vse možne študije so pokazale, da je še vedno najbolj sprejemljiva severna varianta čez Kozjak.

Dravske elektrarne zagovarjajo se-

nem odzivu podprli Civilno iniciativo Kozjak v boju zoper postavitev daljnovoda kot tudi občane Selnice ob Dravi, ki se borijo proti gradnji dvopasovne ceste skozi njihovo naselje. Obe strani sta v svojih kampanjah zbirali peticije. Civilna iniciativa Kozjak je preko interneta uspela zbrati celo več tisoč podpisov, kar samo potrjuje, da imamo ljudje kljub vedno večjim podnebnim spremembam še vedno prisoten čut za varstvo okolja. Javnih obravnav, ki jih je sklicalo ministrstvo za okolje in prostor, se je udeležilo veliko število ljudi in vsi so bili

Načrtovalci tako dostopne ceste kot tudi daljnovoda niso upoštevali temeljnih načel varovanja okolja in zdravja ljudi.

verno traso daljnovoda tudi zato, saj po njihovem mnenju daljnovod naj ne bi bil tranziten, kar pomeni, da se po njem elektrika ne bo prenašala 24 ur na dan, ampak samo tistih nekaj ur, ko se bo elektrika proizvajala. Kljub temu pa so civilne iniciative odločene, da se po Kozjaku dvakrat po 400 kilovoltov ne bo prenašalo. Investitor naj po njihovem mnenju uporabi južno varianto, in sicer ali po starem že obstoječem daljnovodu ali pa po

odločno enotnega mnenja, da do realizacije severne trase daljnovoda ne sme priti. Podobne obravnave so organizirali tudi v Selnici ob Dravi, kjer pa so občani prav tako ostro napadli predloge o gradnji dvopasovne ceste za potrebe izgradnje črpalne hidroelektrarne Kozjak. Iniciative so torej naredile svoje. Sedaj je na vrsti še država in prav zanimivo bo videti, kakšno moč bo tokrat pokazal kapital v navezi z nacionalnimi interesi. ■

vir: www.peticija-kozjak.org

Zdravje in cesta – raz

Od kar vemo, da bomo uvedli vinjete za avtoceste, se ponovno ogromno govori o tej temi – še posebej o njihovih cenah, kvaliteti in morebiti tudi o njihovi prioriteti. Parlament, pisarne, gostilne in piknike, s čevapčiči in ražnjiči, polnijo pogovori o tem, koliko minut bomo kje prej.

DENIS JAKOP

Na splošno gledano so vinjete in avtocesta, brez dvoma, zelo dobra ideja. V primerjavi s preteklostjo bomo prihranili veliko evrov, uživamo pa že v velikih prihrankih v času. Slovenci smo bolj povezani družabno in poslovno. Bolj hitro pridemo do morja, do piknika na drugem koncu države in do nujnega poslovnega sestanka/kosila, kjer se jedo veliki sočni zrezki. To nam ustreza, ker je fajn. Mnogi še imamo v spominu živce parajoče poti po Sloveniji s povprečno hitrostjo 50 km/h in smrtonosna prehitavanja zaradi omenjenih razparanih živcev. Triurna pot Maribor-Ljubljana skoči marsikomu hitro v um. Balzam dodaja tudi že samo dejstvo, da ne vozimo konstanto za tovornjaki, ampak jih zdaj udobno prehitevamo po prehitevalnem pasu. Uživamo v modernem načinu potovanja. In zakaj ne bi, saj smo tudi plačali nekaj milijard zanj. Zdi se več kot pravično. Ob takem denarju se zdi skoraj minimum pravičnosti. Sploh ob novicah, da je ponovno potrebno kaj obnoviti ali prenoviti, kjer bo ponovno šlo nekaj milijonov. Da se na tropske prodore sploh ne spominjam. O.k., ne gre, da ne bi – 60 km/h na avtocesti ob dežju, čakaj malo. Zakaj že taka genialna poteza?! Ampak dobro, to so lepotne napake. Saj bo še vse o.k. Saj me v grobem nič ne moti. Gotovo nič takega. Skoraj čisto nič. Vse te milijardne investicije so bile potrebne in kar je potrebno, je treba izpeljati. Saj vem. Upravičen nacionalni interes in vse to. Se strinjам, saj mi tudi ustreza. Pa še kako, sploh ker nerad potujem in če že moram, naj ne traja dolgo ...

A včasih, zvečer, ob gledanju poročil ... Voditeljica lahko naznani, da je bil sklenjen avtocestni posel. Nekje v eni tisti lepi, svetli, klimatizirani pisarni, en minister podpiše pogodbo o izgradnji

nekega odseka avtoceste, kjer bo potrebnih tudi nekaj predorov in kakšen most. Več sto milijonov evrov »našega« denarja steče k izvajalcem in podizvajalcem gradbenih del. O.k., o.k. Boleče, a smiselno. Naslednja tema novinarjev – zdravstvo oz. včasih pri nas bolj primerno – bolezenstvo. Kamera nas preseli v bolnico. Polni hodniki bolnikov. Švigajoči zdravniki in sestre se prebijajo skozi gnečo. Frustracija v obrazih vseh prisotnih. Ponovna okvara enega od prestarih strojev za obsevanje raka na onkološkem oddelku kliničnega centra in čakalna doba za obsevanje z rakom obolelih ljudi poskoči za nekaj mesecev v stran. Neugodno, sploh če si predstavljaš, da bi bil ti eden izmed tistih, ki sedijo tam in čakajo na obsevanje, medtem ko jih razžira rak ... in čakajo in čakajo in čakajo ... Zdravniki in vodstvo klinike zagotavljajo, da trenutno ni denarja za nabavo novih. Obup in jezo iz oči pacientov bo težko izbrisati z argumentom, da je pa desetkrat več denarja šlo za en majhen predor, ki nam prihrani petnajst minut vožnje, ali pač. A kaj hočemo, če ne gre, pa ne gre, naša nacionalna politika ima pač drugačne prioritete.

Naslednji prispevek nas ponese v vroče, preznojene in soparne sobe raznih bolnišnic po vsej Sloveniji. Sonce žari od zunaj na stene. Tam okrevajo bolniki po hudih operacijah ali pa čakajo na njih. Čeprav si človek zlahka predstavlja, da je okrevanje skoraj onemogočeno v takšnih tropskih razmerah. Če človeku odgovarja, da ima v avtu in doma v dnevni sobi klimatsko napravo, da lažje prebrodi vsakodnevni stres, potem najbrž ni besed o potrebnosti primerno ohlajenih prostorov v bolnišnicah, kjer

Uživamo v modernem načinu potovanja. In zakaj ne bi, saj smo tudi plačali nekaj milijard zanj.

Preden kupimo eno samo Patrio, bi že morali imeti popolnoma vrhunsko izdelan zdravstveni sistem, ocenjen na svetovnem nivoju, kateremu zavida praktično cel svet.

občasno ležimo z bolečinami in/ali težko dihamo oz. okrevamo po težki operaciji. Situacije, ko resno razmišljam, da bi sami donirali klimatske naprave. Vodstva pravijo, da bo vse urejeno v enem od bodočih proračunov oz. ko bo dovolj denarja. Mala tolažba za tiste, ki so v tako neprilagojenem

slovenskem zdravstvenem sistemu zboleli ob nepravem času in zdaj ležijo v lastnem znoju ob tridesetih stopinjah v sobi. Smo pa prej na morju, če hočemo tja. Prioritete ...

Zasledimo še kratko novico, da je gradnja pediatrične klinike dossegla naslednjo stopnjo in da bo

mislek o prioritetah

vir: www.dars.si

potrebno podpisati le še nekaj dodatnih aneksov, pa bomo kmalu imeli za otroke nujno potrebno pediatrično kliniko. To se nam zdi dobro, seveda, saj jo po občutku gradijo že tisoč let in je gradnja konzumirala okoli deset do petdesetkrat več, kot je planirano. Bomo prej res izgradili celotni avtocestni sistem Slovenije, preden bomo postavili eno kliniko? Prioritete ...

Je vodstvo države kdaj pomislilo na ta konflikt interesov – dostojno zdravstvo za naše otroke in izgradnja avtocest? Kaj je pomemb-

neje – zdravje otroka ali eno uro prej do morja za zdravljenje psihičnih ran, ker nam je otrok umrl, ker ni bilo denarja za izgradnjo pediatrične klinike, kjer bi ga lahko ustrezno in predvsem dovolj hitro zdravili. Dobro, dobro, saj vem, ampak pretiraval sem, da je vse bolj nazorno. Naše izvoljene vlade, poslanci – ljudje kot ti in jaz: očetje, bratje, matere, sestre – so za nas, po vsem, kar se vsaj poroča v medijih, postavili prioriteto avtocest »rahlo« nad zdravstvo. Kar pomeni z drugimi besedami, da je večjega pomena hitro in udobno mobilni državljan kot zdrav državljan. Kaj je pomembnejše za povprečnega človeka: da pride po enem letu čakanja na zdravljenje svoje bolezni (ki se najbrž v enem letu čakanja ni ravno sama pozdravila, kvečjemu poslabšala, ali v najboljšem primeru ohranila v enakem položaju) hitro in udobno v bolnico ali pa da pride malo manj udobno po hitrih in udobnih npr. dveh tednih čakanja po uro daljši poti na zdravljenje svoje bolezni z najnovejšimi in najkvalitetnejšimi napravami?

Ampak dovolj tega. Bi jaz ravnal drugače, bi vi? Čisto iskreno. Če bi bil v vladi in se bi govorilo o raznih projektih v Republiki Sloveniji, bi izbral kot prioriteto najboljši zdravstveni sistem, ali raje še en 5-kilometrski odsek avtoceste za 70 milijonov evrov (to je starih 17 milijard! tolarjev za 5,5 km avtoceste), kot je bil ravnokar odprt, v času pisanja tega članka, na Dolenjskem. Kaj pa nam pomeni zdravje, ko smo zdravi, oz. kaj nam pomeni zdravstveni sistem? Dokler zdravje ni ogroženo, ponavadi ne mislimo nanj, ko pa je, je že prepozno razmišljati o zdravstvenem sistemu. Če pa trezno razmislimo in uporabimo nekaj naše domišljije in kmečke pameti, vidimo, da tudi če bomo samo enkrat v življenju resno zboleli ali pa bomo ponesrečeni v kakšni nesreči, takrat bi dali vse, da se nam ne bi bilo potrebno prebiti skozi enoletno odisejo bolečin in čakanja v raznih prevročih

in prestarih čakalnicah, kar je že tako običajna praksa za manj resne zadeve.

Edino dobro v tem bi bilo, da je ministrstvo za promet izoliran primer vprašljive določitve prioritete, a to iluzijo uniči že ena sama beseda: Patria. Če lahko avtoceste še do neke mere branim, z argumenti splošne, vsakodnevne koristnosti, tako za javni kot za zasebni sektor, tega pri vrtoglavih izdatkih ministrstva za obrambo res ne zmorem storiti. Dvoboj zdravje vs. oklepna vozila ne razumem. Sploh ga ne bi smelo biti. Lahko mi rečete, da sem pretiran sentimentalni humanist ali pa goreči krščanski pacifist, ampak v specifičnem primeru Slovenije bi šel v ta absolut, da mi je popolnoma logično in jasno, da preden kupimo eno samo Patrio, bi morali imeti že popolnoma vrhunsko izdelan zdravstveni sistem, ocenjen na svetovnem nivoju, kateremu zavida praktično cel svet. Nekje mati doma neguje svojega

za rakom obolelega otroka, čaka, da pride na vrsto za obsevanje. Na vrsto, ki se je znova podaljšala, ker je odpovedal star stroj. Tesnoba in strah se podaljšata za mesece in vsa družina trpi. Predstavljajte se v takšni situaciji, stavim, da dolgo ne zdržite. Nekje drugje minister za obrambo podpisuje pogodbo o nabavi oklepnikov, kjer eden dvajsetkrat presega ceno novega stroja v boju proti raku. Predstavljajte se v položaju tega ministra, ki zvečer pri poročilih spremlja zgodbo o prej omenjeni materi in razmišlja o svojih dejanjih. Stavim, da tudi v njegovi koži ne zdržite dolgo. Je zdravje kot temeljni kamen hiše našega srečnega življenja res realen pojem v glavah tistih, ki smo jih izvolili za naše vladarje? Je nam? Rad imam avtoceste in rad imam zdravje kot večina ljudi in presrečen bi bil že, če bi se sredstva med tema dvema delila 1:1. Ajde, no, že ena nova dobra klima v kakšni vroči sobi bolnice bi me navdušila ... ■

vir: www.dars.si

O treh smislih

DR. SAMIR OSMANČEVIĆ, GRADEC

(PREVOD: DARINKO KORES JACKS)

Svojo *Consolatio philosophiae* je Anicius Manlius Severinus Boethius pisal v ujetništvu, medtem ko je čakal na svojo usmrtnico; svoje iskanje izgubljenega časa je astmatični Marcel Proust pisal zaprt v sobo, Emil Cioran pa svoje travmatične zabeležke v spleenu patološke nespečnosti. Pisanje z mrtvega doma je torej bilo od nekdanj, pred in po Dostojevskem. A mrtvodomski pisci so se doslej obračali k ljudem z istega sveta, svobodni so nagovarjali nesvobodne in nesvobodni svobodne, mrtvi so apelirali na žive in živi na mrtve - a tako eni kot drugi, pisatelj in publika, so bili del istega sveta, istega konstrukta, celo takrat, kadar si niso delili iste podobe sveta. Dandanes je situacija - upam sicer, da se motim - bistveno drugačna. V stanju patološke ontopolitične nespečnosti mrtvodomski reporter ve, da ne obstaja takšna marketinška strategija, ki bi ga na kakršenkoli način povezala z bralcem. Tolažba filozofije se več ne piše zato, da bi bila brana, ampak je mrtvodomcem tisto, kar je religija ali potrošništvo za blažene kolekcionarje nonsensov: subjektivnopsihološka uteha, neko rela-

je razlaganja sveta. Omenjeni Cioran je v svojih silogizmih zagrenjeno ugotovil, na primer, da je problem filozofije v tem, da je preveč znosna. To je mogoče razlagati na različne načine. Po eni strani, da filozofija interpretira samo tisto, kar se vklaplja v njeno lastno shematično ter pri tem prepušča človekovo usodo nevidnim tuzemskim inspicientom, mogočnežem, ki storijo vse, da jaz sebi ne bi ruiniral nedeljskega popoldneva z razmišljanjem o usodi filozofije. Po drugi strani pa lahko Cioranova sentenca pomeni tudi to, da filozofija že stoletja, celo tisočletja trdoglavo ne pristaja na svojo usodno neznosnost, svojo obveznost, da bi porajala neznosne interpretacije neznosnih podob sveta. Morda pa je Cioran mislil tudi na to, da je filozofija postala produkcija mrtvega čtiva, ki se dobrika lastnemu konzumentu tako, da napor razumevanja sveta reducira na znosen minimum, prilagojen bralski tehniki zvitega izmikavanja vsemu, kar utruja z zahtevo, da bi bilo dojeeto. A vse to skupaj pomeni, da se mora filozofija repositionirati glede na odnos do sveta, ki meni, da mu ni potrebna; da bi prenehala biti

destinacijo. Naloga filozofije prava je v tem, da se sprašuje, kako je mogoče, da v Klagenfurtu (Celovcu) izpustijo na prostost neonacisti, ki poljskemu narodu sporočajo prisrčne želje, naj izgine v krematoriju. Naloga filozofske antropologije je, da se vpraša o vztrajnosti fritzlovskega v človeku; naloga etike, da analizira nesramno krajo političnih govorov; naloga politične ekonomije pa, da nam vztrajno razlaga, da živimo od tujega dela, celo če se sami vsako jutro najbolj disciplinirano pripravljamo in odhajamo na nekaj, kar se imenuje delo. Ker prav zato, ker je svet takšen, kot je, ne želi, da bi se o njem postavljala sumljiva vprašanja: sodnikom, ki spuščajo neonacisti na prostost, ni potrebna ne-

znosna filozofija prava, menedžerjem nikakor ni potrebna neznosna politična ekonomija, ki bi trobežljala o lačnih in revnih na svetu. Jelinčiču ni potrebna neznosna politična filozofija, ki bi mu odvezla "demokracijsko legitimnost" obnašati se do ljudi v skladu z najboljšimi tradicijami južnoafriškega apartheida. Cerkev ne potrebuje nobene filozofije religije, ki ve, o čem govori, a Fritzlu, kampak, ni potrebna nobena radikalna filozofska antropologija, ki bi mu razlagala neznosnost njegovih dejanj. Politične filozofije, etike, filozofije religije, prava in zgodovine ne potrebuje nihče od naštetih reprezentantov sodobnega sveta; takšne ne potrebujejo niti študenti niti katedre za filozofijo: potrebu-

Cerkev ne potrebuje nobene filozofije religije, ki ve, o čem govori, a Fritzlu, kampak, ni potrebna nobena radikalna filozofska antropologija, ki bi mu razlagala neznosnost njegovih dejanj.

tivizirajoče "moči naprej", neki satanski "plus-ultra". Dostojevski torej ni imel pojma, kaj je mrtvi dom. Toliko o smislu pisanja.

Neznosna lahkost filozofiranja

Toda človek se ne definira kot bitje, ki vedno počne smiselne stvari, ter, sprejemajoč to definicijo, privolim, da samemu sebi ruiniram to nedeljsko popoldne z razmišljanjem - ne o tem, kako naj s filozofijo razložimo svet, ampak kako bi filozofijo ponovno naredili za orod-

pretirano znosna, se mora vrniti - ali, še bolje, sploh prvič zakorakati - k ultimativnemu take it or leave it. Vsaj dokler jo sodobne družbe še subvencionirajo in dokler so univerze še pripravljene prenašati obstoj kateder za filozofijo.

Hkrati torej naprej in nazaj. Naloga politične filozofije je, da venomer znova išče odgovore na vprašanje o človeški načelni pripravljenosti na politično nasilje, o strukturi idej, da je treba neko etnično grupacijo pedantno evidentirati in preprosto preseliti na neko drugo

jejo jo Poljaki, Romi, tretji svet in, kakopak, Fritzlova hčerka ter nje-govi otroci-vnuki. In dokler je temu tako, dokler še ne vemo, da človeška volja igra še kakšno vlogo v svetovnem dogajanju, ostaja legitimiteta potrebnosti filozofije na tem svetu nevprašljiva - ne glede na to, koliko jo omenjeni reprezentanti vztrajno diskreditirajo in hkrati črpajo iz tega najbolj očitne koristi. Legitimnost nepodkupljive, s tem pa torej neznosne priče ostaja nevprašljiva, četudi ukinemo vse katedre za filozofijo in če s Fritzlovimi ali Jelinčičevimi davki ne subvencionirajo nobene knjige več. To je torej consolatatio, tolažba filozofije. Toliko o smislu filozofiranja. Neznosnega filozofiranja.

O avstrijskem pivu in spremenljivosti sveta

Kajti prenehati iskati oblike neznosnega filozofiranja, bi pomenilo pristati na teze ameriških ideologov o tem, da sta liberalna demokracija in z verige spuščeni kapitalizem poslednja stvar človeškega zgodovinskega razvoja, dobra enako za New York kot tudi za Peking, Ljubljano in Nairobi. Biti še naprej preprosto znosen, bi pomenilo pristati, da je v neki demokratični družbi mogoče institucijam sistema resno predlagati pripravo deportacijskih spiskov (mislim, da smo to nekje že videli, vendar se je tisto takrat še imenovalo primitivni Balkan s svojim izumom "etničnega čiščenja", medtem ko se aktivno tolerira kot demokratič-

na volja dela populacije in je torej problematično le z moralnega stališča, politično pa v bistvu ne; a prav včeraj je bil v Den Haag deportiran eden takšen "podpisnik" prav takih spiskov; enako kot so na tem istem primitivnem Balkanu učence z zastavicami ob sprejemih pomembnih političnih gostov retroaktivno poimenovali avtokracija, enoumje, kult osebnosti in totalitarizem - je to dandanes le kulturno izkazovanje spoštovanja do gosta). Ali preprosto sprejeti, da je vse tisto, kar se dogaja znotraj zemeljske atmosfere leibnizovsko najboljšega od vseh mogočih svetov, in pri tem ne vedeti - razen na logičnem nivoju -, zakaj je tako. Bog, ki ga je ustvaril takšnega, najboljšega in nesprejemljivega, očitno, kljub svojim božanskim kompetencam, ni bil dovolj informiran o posledicah svojega početja.

A razen na logičnem nivoju, je narava sveta okrog nas takšna, da ga je vedno mogoče spremeniti, tako na boljše kot na slabše. Na primer: če bi se vsaj malce bolj potrudili ali vsaj prilagodili cene vzhodnoevropskim žepom, se avstrijsko gospodarstvo ne bi pritoževalo nad potrošnjo piva med evropskim nogometnim prvenstvom, potrošnjo, ki ni izpolnila ambicioznih pričakovanj. Če ne bi tako brezrezervno verjele Leibnizu, bi avstrijske socialne institucije zagotovo že mnogo prej reagirale na cel niz nelogičnosti v vsem primeru Fritzl in osmim ljudem bi vice ostale

prav zna življenje pogosto dokazati nasprotno. Spreminjajoč ga dan na dan na slabše, pravzaprav dokazujemo, da ga je mogoče spremeniti tudi na-boljše, še posebej pa, da je prav od nas odvisna etična kakovost življenega sveta, in to še posebno sodobnega, globalnega sveta, ki zaradi imanentne globalnosti slabih posledic že po definiciji zahteva tudi globalne spremembe in vsesvetovne reakcije.

Kajti politična moč je vse bolj globalna. Kadar so se pred tisoč leti v Evropi uradno sestajali papeži in svetovni vladarji, se je to v bistvu tikalo skoraj zgolj notranjih, enokontinentalnih relacij. Ko se danes na prisrčni izmenjavi mnenj srečata aktualni papež in aktualni prvi človek največje svetovne sile, se to direktno tiče vsaj polovice sveta. Toda svet, ki je najboljši od vseh možnih, je pravzaprav konstrukcija religije in politike; to je ta isti svet, ki za sebe trdi, da je nespremenljiv, ker ga ne upravlja nikakršna človeška instanca; to je ta isti svet, ki zase trdi, da so mu, če naj ostane prav najboljši, nujno potrebni Stalin in Hitler, Šešelj in njegovi slovenski, bosanski ali avstrijski ali katerikoli drugi pajdaši. Toda mi, ki spreminjamo svet na slabše - ker molčimo, kjer bi morali govoriti, in spimo, kjer bi morali biti budni -, slutimo, da temu ni tako. Ali v nekoliko bolj blagi formi: morda se svet niti ne da izboljšati, a glede na to, da se preverjeno da poslabšati - lahko s polno pravico kon-

Tolažba filozofije se več ne piše zato, da bi bila brana, ampak je mrtvodomcem tisto, kar je religija ali potrošništvo za blažene kolekcionarje nonsensov: subjektivno-sihološka uteha.

prihranjene. Če se verjame, da je ta svet najboljši od vseh možnih, potem je najboljši tudi vključno z vsemi tistimi, ki s krvavimi rokami ali krvavimi ideologijami defilirajo skozi človeško zgodovino; in vkolikor je tak svet, kakršen je, zares najboljša od vseh verzij, potem niti neofašisti ne morejo biti tako zelo ali vsaj niso brezpogojno slabi - menda jih prav zaradi tega velja oprostiti obtožb za Wiederbetätigung -, ker je logično pač protislovno, da vsota slabih elementov lahko da dober rezultat, če-

statiramo, da je spremenljiv. To pa vendarle mnogo pomeni - glede na Boga, ki ga je hotel narediti nespremenljivega, in glede na zadnje srečanje med papežem in Bushem. Če ste se torej odločili, da sami sebi, namesto prelistavanja borznih poročil, ruinirate nedeljsko popoldne z branjem tega teksta, vam je nedvomno jasno, da sem vam za ta zapisek z mrtvega doma le posodil svoje popoldne in Windows XP. Vse ostalo je vaše. Toliko o smislu spremenljivosti sveta. ■

Filozofija svobode in odgovornosti?

Kajti človek sam ustvarja lastno usodo, sam določa sebi lastne cilje in smisel. Vsakdo si sam usodi usodo. To spoznanje nosi eksistencializem, ko se zaobrne k človeku, s podija filozofije strmoglavi zgodovinske, psihološke ali naravne tokove, v katere je bil pred tem zamrežen, ter nanj postavi njega samega.

ROK PLAVČAK

Kot že samo ime odstira, je stržen in ljubezen eksistencializma eksistenca. Zatorej, preden je mogoče razumeti eksistencializem, moramo poznati pojem eksistenca. Starim Grkom: orfikom, sedmerici modrih, jonskim naravoslovcem, pitagorejcem, sofistom, Sokratu, Platonu in Aristotelu – dedom zahodne filozofije – je pojem eksistenca ostal neznan. Beseda je nastala kasneje, v latinščini, iz glagola *existere* (sistere ex: priti iz, vznikniti, pojaviti se). V filozofiji je pojem eksistenca najprvo bit človeka. Eksistenca je bit, ki se zaveda same sebe, svojega obstoja.

Praoče eksistencializma, Søren Kierkegaard, je dal eksistenci določen, samosvoj pomen: »Medtem ko bivajo vsa bitja in vse stvari, pa eksistira edino človek.« Edino človek ima eksistenca. Edino on se zaveda samega sebe, svojega bivanja, življenja. Eksistira lahko samo misleči subjekt, ki je v razumevajočem odnosu do sebe in do sveta. Odnos zavedajočega se in čutečega živega bitja pa ni ravnodušen, objektivni in razumsko-logičističen, kot ga je filozofija od starih Grkov dalje vztrajno prikazovala, marveč prizadet: vedno v skrbi zase in za svet, v hrepenenju in v tesnobi. Tako eksistirati pomeni živeti in se zavedati življenja. Vsled tega razumem eksisten-

cializem kot filozofijo življenja, kot poskus dojemanja smisla, vsebine in bistva samega sebe, svojega življenja in sveta, skozi izhodišče subjektivnosti in prizadetosti, prizadetosti v smislu patosa, čustvenosti, strasti in trpljenja.

Pahnjene Mojre

Življenje pa je vedno v času; je dogajanje, ki je sad posameznikovih dejanj, izbire in svobodnega odločanja, znotraj obdajajoče resničnosti nasključij in od njega neodvisnih sil. Nasključja, katerih človek ne more predvideti, in delovanje sil, na katere z vso svojo voljo, umom in srcem ne more vplivati, povzročajo občutje nemoči, zaradi katerega se zdi, da je človek, kot se je izrazil Herder, »mravlja«, ki se »le plazi po kolesu usode«. V tej globoki, temni votlini nemoči izvirajo fatalizem, stihijnost in malodušje, ki spreminjajo svobodne in avtonomne posameznike v brezdušna kolesca človeškega kolektiva. Le z močno voljo in s svobodnim odločanjem ubeži človek mojrinemu kolesu; fantomskemu kolesu, ki že tisočletja drobi in tre malodušne, vdan v usodo, nemočne, šibke, nesrečne. Vsi oraklji, sibile, hiromanti in avgurji, ki bi napovedovali prihodnost, zapečateni v skrivnostnih božjih načrtih ali zapisani v zvezdah, so dočela nepotrebni. Kajti človek sam ustvarja lastno usodo, sam določa sebi lastne cilje in smisel. Vsakdo si sam usodi

usodo. To spoznanje nosi eksistencializem, ko se zaobrne k človeku, s podija filozofije strmoglavi zgodovinske, psihološke ali naravne tokove, v katere je bil pred tem zamrežen, ter nanj postavi njega samega. Človek prvič postane krona filozofije in ne le krona stvarstva; cilj filozofov tako ni več razkriti in doumeti misteriozen načrt kozmosa, temveč človeka v vsej njegovi enigmatičnosti. Kajti to bitje je najskrivnostnejše med vsemi in to bitje smo mi sami. Zato Jean Beaufret pravi, da je eksistencializem »vsaka filozofija, ki se neposredno sooči s človeško eksistenca, z namenom, da bi v živo pojasnila uganko, ki jo človek predstavlja samemu sebi«.

Gospodar biti in samega sebe

Filozofija eksistenca razglasi primat svobodne volje. Svoboda, svobodno odločanje omogoči človeku osmišljanje, snovanje, ustvarjanje lastnega življenja; prvič v zgodovini postane človek gospodar samega sebe. Tudi bit in svet nista več samo vnaprej dana; človek ima možnost, da ju oblikuje, spreminja, ustvarja. V tem eksistencialističnem duhu napiše Marx 11. tezo o Feuerbachu: »Filozofi so svet samo različno interpretirali, gre za to, da ga spremenimo.« Tako človek na nek način postane, kar je bil pred tem Bog: »gospodar biti«. Gospostvo nad samim seboj in svetom pa ne prinese

le venca radosti in olja veselja. Prinaša tesnobo. Svoboda nujno implicira tudi absolutno odgovornost za vse naše odločitve, tudi tiste, katerih posledic ne moremo predvideti, in tiste, ki bi jih lahko, pa jih nismo izbrali. Zato ne moremo kriviti usode, slabega vremena, sovražnosti zunanjega sveta, nersramnih sosedov ali smole, če nismo uspeli živeti svojega življenja, kot bi ga hoteli. Sami nosimo krivdo, če nismo svojemu življenju dali razsežnosti, če ga nismo osmislili in smo zblodeno tavalili po svetu. Naše mladostniške sanje se bodo uresničile samo v primeru, da si bomo sami prizadevali za njihovo uresničitev. Tesnoba je breme svobode.

Kdo je torej človek?

Človek ni čisto nič drugega kakor svoje lastno življenje. Z rojstvom je vržen v svet, vznikne iz nič v pred njim postavljeno resničnost. Človek začne nedefiniran, brez bistva, in z lastnimi dejanji individuum šele postaja. To pomeni, da je eksistenca pred esenco. Z izbiro posameznik izbere samega sebe, svojo moralo, svoj namen, svoje bistvo, svoj smisel. »Obsojen sem na to, da sem svoboden« (Sartre), saj lahko izberem vse, le tega ne, da bi ne bil svoboden. Vsled povedanega je eksistencializem tudi filozofija življenja, svobode in odgovornosti. ■

Bipolarni ideološki prostor, kjer se teži k »sredini«, na široko odpira vrata populizmu.

Foto: Timotej Milanov

Posledice konca ideologij

Ideologija se v političnih strankah danes kaže tudi skozi strankarske programe oz. kakor bi zadevo postavil sodoben »policy« pogled, skozi v njem izbranih javnih politik in njihove implementacije. Ker pa že bežen pregled programov slovenskih političnih strank pokaže, da te pri svojem »catch all« delovanju opuščajo ožje ideološko profiliranje, se postavlja vprašanje, kaj to pomeni.

TIMOTEJ MILANOV

Tranzijski primeri

Vzroke za nastalo situacijo gre pripisati tudi specifični postsocialistični delitvi na Slovenskem, ki poteka po ločnici cerkev-necerkev oz. partizani-domobranci, in ne po klasični »evropski« ideološki delitvi na socialdemokratske, konservativne in liberalne stranke (tukaj omenjam samo tri največje evropske »ideološke strankarske družine«), ki je v Sloveniji že obstajala ob koncu devetnajstega in na začetku dvajsetega stoletja, ko so se prve stranke tudi oblikovale. Stanje tako omogoča »ideološke anomalije«, ki so se pokazale npr. skozi dejstvo, da je dolgo časa vladajoča »liberalna« LDS vodila politiko, ki je bila bližje socialdemokratski, pri čemer je treba upoštevati, da je delovala v koalicijskih vladah. Zanimivo je, da kritično o LDS-ovskem liberalizmu pišejo v zadnji številki Ogledala, strankar-

skega glasila NSi, stranke, ki s svojo navezavo na krščanski etos še najbolj dosledno drži ideološko linijo, čeprav je tudi tam v zadnjem času to predmet spora v stranki. Še bolj nazoren primer je bil preimenovanje SDS iz Socialdemokratske stranke Slovenije v Slovensko demokratsko stranko. Stranka, ki si je dolgo časa prizadevala za članstvo v Stranki evropskih socialdemokratov (PES), je tako postala članica diametralno nasprotne ideološke družine – Evropske ljudske stranke – Evropskih demokratov (EPP-ED) in to navzven še manifestirala s spremembo imena. Ni nobenih informacij o tem, da bi stranka zaradi tega doživela osip članstva, kar dokazuje, da ideološki faktor pri identifikaciji članstva s stranko ni odigral pomembnejše vloge. Leta 1996 je bila celo izdana knjiga dr. Milana Zvera z naslovom 100 let socialdemokracije, v kateri je povzeta zgodovina

socialdemokratske politike na Slovenskem (v smislu predhodnikov SDS). Kljub temu da naj bi sprejetje SDS v PES takrat zavirali člani takratne ZLSD, ki so bili v omenjeni povezavi že prej, pa je vseeno presenetljivo, da danes nobeden od vidnejših članov SDS nima težav s sodelovanjem v konservativni internacionali. Tudi na globalni ravni prihaja do upada vpliva ideologij oz. do podrejanja ene drugi, kar vidimo pri »modernizaciji« socialdemokratskih strank, ki z veliko žlico zajemajo iz krožnika teorije tretje poti britanskega sociologa Anthonyja Giddensa. Ta med drugim predpostavlja reformo klasičnih socialdemokratskih stališč in daje poudarek odgovornosti posameznika (novi individualizem), zaradi česar kritiki opozarjajo, da gre za povzemanje neoliberalnih politik. Če ne jemljemo tretje poti kot nove doktrine, temveč kot utapljanje ene ideologije v drugi, lahko v

tem pogledu govorimo o oženju ideološkega polja.

Plodna tla za radikalizme

Odsotnost ideologij je še posebej opazna na najnižjem – lokalnem nivoju strankarskega delovanja oz. pri obnašanju članov strank, ki so člani manjših občinskih svetov (takih je v Sloveniji čedalje več), kjer se večina stvari sprejema kar s soglasjem. V primeru manjših občin, kjer se ukvarjajo večinoma s komunalnimi zadevami, kulturni domot pa jim predstavlja organizacija proslave v vaško-gasilskem domu ob kulturnem in občinskem prazniku z nastopom upokojenskega pevskega zbora, se na prvi pogled res ne zdi smiselno zastrupljati ustaljene tehnokratske procese odločanja z nepotrebnim politiziranjem, saj se člani tovrstnih občinskih svetov med sabo ne dojemajo kot liberalci in konservativci, temveč kot Jože in Franci (njihova participacija je največkrat pogojena z različnimi kadrovskimi vprašanji) in edina ideološka ločnica, po kateri so »programirani«, je že omenjena rdeče-bela. Odsotnost ideologij pa predvsem v takem ruralnem okolju s pridom izkoriščajo stranke z bolj radikalnimi pogledi. Dokaz je bil tudi izjemen uspeh Zmaga Jelinčiča na predsedniških volitvah, pa tudi javnomnenjske raziskave za prihodnje parlamentarne volitve mu kažejo obetavne rezultate. Verjetno pa je le še vprašanje časa, kdaj se bo v tem ideološkem vakuumu oblikovala tudi »radikalno« leva stranka, kot se je to zgodilo v Nemčiji, kjer se je velik del volivcev SPD, ki je bil nezadovoljen s strankino reformistično politiko, odločil za Die Linke, pod vodstvom nekdanjega predsednika SPD, Oskarja Lafontaina, ki sedaj predstavlja četrto najmočnejšo politično silo v Nemčiji. Tak potek dogodkov pa so zaslutili pri Socialnih demokratih, kjer bodo Stranki ekoloških gibanj pomagali pri pridobitvi članstva v Evropski levici, skupini komunističnih in socialističnih strank, ki se v Evropskem parlamentu združujejo znotraj skupine Evropska združena levica – Nordijska zelena levica in si tako ustvarili satelit, kamor bodo »prekanalizirali« vse tiste, ki bodo nezadovoljni z »mlačno« levo politiko SD, hkrati pa bodo pobrali njihove glasove s tem, da bodo oblikovali skupne volilne liste s SEG. ■

Je mogoče privatizirati prašiča?

Vprašanje zveni smešno, absurdno, vsaj nenavadno ali celo neumno. Pa ni, je skrajno resno in od nas zahteva temeljit in tehten razmislek. Ne gre namreč za to, da je prašič v lasti nekoga, kar ni nič nenavadnega, temveč da je prašič kot tak, kot živo bitje, četudi genetsko spremenjen, lahko v zasebni lasti. V zasebni lasti multinacionalnih korporacij, ki si s pomočjo genetskega inženiringa postopno prisvajajo last nad živimi bitji, v prihodnosti morda celo nad človekom. To je le najbolj skrajna oblika destruktivnih procesov privatizacije in komercializacije, s pomočjo katerih posamezniki in skupine iz okolja, njegovih dobrin in živih bitij ustvarjajo zasebno last in trgovsko blago.

ROK KRALJ

Medtem ko se pri nas ukvarjamo predvsem s problemi privatizacije zemlje, gozdov in podjetij, so šle multinacionalne korporacije še vsaj dva koraka naprej. Zdaj namreč intenzivno privatizirajo in komercializirajo naravne vire, skupne družbene dejavnosti, rastline, živali, ostane jim le še droben korak do – privatizacije človeških bitij. Ker so ti procesi multinacionalni oziroma kar globalni, so že zdavnaj »pljusnili tudi po nas«. Nedavni pomori čebel pri nas – zaradi s pesticidi prepojenih patentno zaščitene semen, ki jih »pridelujejo« multinacionalne korporacije – so samo eden od vidnih znanilcev tega dogajanja in sodijo v širši okvir privatizacije in komercializacije, ki seže od šolstva, zdravstva, športa, kulture do kmetijstva, biotske raznovrstnosti in oskrbe z vodo. S temi problemi se ne moremo ukvarjati ločeno, parcialno, temveč samo v celoti, globalno. Najprej pa moramo razumeti mehanizme, ki delujejo v ozadju teh procesov.

Privatizacija in komercializacija

Privatizacija preprosto pomeni, da si posameznik, skupina ali zasebna pravna oseba (podjetje, korporacija) pridobijo legalno pravico do izključnega nadzora nad nekim ozemljem, naravnim virom, tehnologijo, znanjem (ki jih s skupnim imenom lahko imenujemo dobrine), družbeno dejavnostjo ali celo nad živimi bitji. Vendar privatizacija ponavadi ni sama sebi namen, temveč pomeni le pridobitev pravice do trgovske (komercialne) izrabe ali izkoriščanja privatizirane stvari za lastni interes – za dodatno korist oziroma dobiček. Zato je privatizacija tesno povezana s komercializacijo. S tem procesom sleherna dobri-

na, družbena dejavnost ali celo živo bitje postanejo trgovsko oziroma komercialno blago; komercializacija je drugo ime za trgovinazacijo družbe. Ko šole, zdravstvene ustanove, komunalna podjetja in druge javne ustanove postanejo »trgovine« oziroma se začnejo obnašati trgovsko – komercialno, postanejo tisti, katerim so njihove storitve namenjene (to pa smo občasno ali redno vsi prebivalci), običajni kupci. Kar pomeni, da nekaj, kar nujno potrebujejo, dobijo/dobimo samo, če imamo denar. To pa je recept za katastrofo.

Primer Cochabamba

Prebivalci tretjega največjega bolivijskega mesta Cochabamba so občutili ravno to. Zaradi pritiskov Svetovne banke je bolivijska oblast leta 1999 privatizirala vodne vire in oskrbo z vodo v tretjem največjem bolivijskem mestu Cochabambi. Ameriški korporaciji Bechtel je država z zloglasnim zakonom 2029 za obdobje

Tako privatizacija kot komercializacija danes potekata na treh glavnih področjih: zemlje (prostora) in naravnih dobrin, intelektualne lastnine oziroma znanja, družbenih dejavnosti oziroma družbe same.

40 let podelila polno koncesijo za oskrbo mesta z vodo. Korporacija si je pridobila lastninsko pravico do vseh mestnih vodnih virov, celo do deževnice. Osnovna pravica človeškega bitja do vode je postala predmet trgovanja. Voda je postala trgovsko blago. Pretežno revno prebivalstvo se je moralo odreči marsičemu, saj so začeli prihajati računi za vodo, ki so prejšnje presegali celo za 35 %, hkrati pa niso smeli zbirati deževnice ali se oskrbovati iz javnih vo-

dnjakov. Družine, katerih mesečni dohodki so le redko presegali 100 dolarjev, so si le težka privoščili mesečni izdatek 20 ali več dolarjev za oskrbo z vodo, kar je presegalo celo njihove izdatke za hrano. Odpor je bil silovit in množičen. Po večmesečnih protestih in spopadih s policijo in vojsko, v katerih je bil ubit 17-letni protestnik, ranjenih pa več sto drugih, je bolivijska vlada aprila 2000 popustila in razdrla pogodbo z ameriško korporacijo. Eden od voditeljev upora, Oscar Olivera, je povzel bistvo privatizacije vodnih virov in oskrbe z vodo: »Multinacionalne korporacije želijo vse spremeniti v trg. Za prvotne prebivalce voda ni blago, temveč skupno dobro.« Ena prvih »vojn za dobrine« se je iztekla v korist prebivalstva. A vojne se nadaljujejo – z nezmanjšano močjo.

Monsantov prašič

Februarja 2005 je multinacionalna biotehnoška korporaci-

lahko postane last zasebne korporacije.

»Če bodo ti patenti potrjeni, bo Monsanto lahko legalno preprečil vzrediteljem in kmetom vzrejo prašičev, katerih karakteristike so zapisane v patentnih zahtevah, ali pa bodo od njih zahtevali plačilo patentnih pravic,« pravi Cristoph Then, raziskovalec pri organizaciji Greenpeace. »To je prvi korak k enaki obliki korporativne kontrole živalskih vrst, kot jih Monsanto agresivno uveljavlja pri različnih vrstah zrnja in rastlin.« In to uspešno.

Monsanto vs Schmeiser

Takšen primer je zaščita (privatizacija) rastlinskega gena, s čimer si korporacija lahko prisvoji monopolno pravico do izkoriščanja (komercializacije) celotne rastline – živega bitja! Genski zapis, dedni material živih bitij, tako postane trgovsko blago.

Leta 2004 je kanadsko vrhovno sodišče presodilo v znamenitem spopadu »Davida in Golljata« – kanadskega kmeta Percy Schmeiserja in (spet) Monsanto. Sodišče je presodilo v korist Monsanto, ki je z zaščito gena pridobil nadzor nad celotno rastlino Roundup Ready canolo, vrsto oljne repice.

Podjetje je v oljno repico vstavilo gen, ki omogoča, da je rastlina popolnoma odporna na (Monsantove) pesticide, ki sicer uničijo vse rastline na poljih, razen genetsko spremenjene oljne repice. Edini, ki v južnem delu kanadske province Saskatchewan (regija Prairie) ni želel uporabljati te oljne repice in seveda ustreznega Monsantoovega pesticida, je bil že priletni (rojen 1931) Percy Schmeiser, ki ga je Monsanto leta 1997 obtožil kraje intelektualne lastnine (patentiranega gena oljne repice).

Foto: Marko Viher

Monsantov vohun je na Schmeiserjevem polju »odkril« gensko spremenjeno oljno repico, medtem ko je Percy Schmaiser ves čas trdil, da je njegovo polje »okuženo«, saj je bilo gensko spremenjeno seme nanj zanešeno bodisi z vetrom bodisi s pomočjo tovornjakov z oljno repico, ki so vozili mimo. Sam nikoli ni kupil Monsantoovega semena.

Razlaga sodbe vrhovnega sodišča se je glasila: »Z vzgojo rastline, ki je vsebovala patentirani gen in ki jo sestavljajo patentirane celice brez licence proizvajalca, je Schmeiser oškodoval Monsanto ugodnosti njegovega monopola.«

Kam vodijo takšne odločitve? Bomo tudi ljudje dobesedno postali lastnina izjemno bogatih multinacionalnih korporacij in močnih vlad? Odločitev kanadskega vrhovnega sodišča ima lahko dolgoročne posledice za prihodnost življenja na Zemlji. Če naravni viri, javne storitve, znanje in celo genetski material postanejo privatna lastnina peščice izjemno bogatih in vplivnih ljudi na planetu, potem je naša usoda, usoda svobodnih človeških bitij, kaj klavrna. Temu se moramo upreti. Tako kot se pogumno upira 77-letni kanadski kmet Percy Schmeiser, ki še vedno pokončno vztraja.

Privatizacija in komercializacija družbe

Tako privatizacija kot komercializacija danes potekata na treh glavnih področjih: zemlje (prostora) in naravnih dobrin, intelektualne lastnine oziroma znanja, družbenih dejavnosti oziroma družbe same. Spregovorili smo nekaj o prvih dveh področjih, nismo pa še o zadnji – privatizaciji in komercializaciji družbe in odnosov znotraj nje. Ta je tudi naj-

Tekmovalnost, sebičnost, pohlep »nagnejo tehtnico« v škodo solidarnosti, sodelovanja in medsebojne delitve, ki so, kljub vsem pomanjkljivostim, resnična »veziva« sleherne družbene skupnosti.

nevarnejša in najtežje prepoznavna, zato se je proti njej tudi najtežje boriti.

S procesi privatizacije in komercializacije se dejavnosti, kot so šolstvo, zdravstvo, socialno varstvo, kultura, umetnost, šport, temeljito spreminjajo, posledično tudi družbeni odnosi in z njimi družba kot celota. Tekmovalnost, sebičnost, pohlep »nagnejo tehtnico« v škodo solidarnosti, sodelovanja in medsebojne delitve, ki so, kljub vsem pomanjkljivostim,

resnična »veziva« sleherne družbene skupnosti. Nakup in prodaja »znanja«, »zdravja«, »skrbi za drugega«, »lepote«, »hitrosti« in »moči« so za družbo in njeno prihodnost nevarnejši od vseh vojaških arzenalov skupaj. Komercializacija iz dobrin ustvarja trgovsko blago, iz družbe trgovino, iz narave izložbo ali naložbo, iz lepote glamur; iz človeka ustvarja potrošnika; iz učencev potrošnike, iz učiteljev pa prodajalce »znanja«;

iz bolnišnic hipermarkete »zdravja« itd.

Medsebojna delitev dobrin in komercializacije prosti javni prostori

Kako se upreti komercializaciji? Obstaja več načinov, a najprej moramo jasno razmejiti različne vrste lastnine. Nova kategorija – skupne dobrine človeštva – mora obsegati vse dobrine, ki so nujno potrebne za zadovoljevanje osnovnih potreb človeštva (hra-

na, voda, gozdovi, ozračje, energetski viri, znanje itd). Javna lastnina mora obsegati prometno, informativno in komunalno infrastrukturo, šolski, zdravstveni in socialno-varstveni sistem, pa tudi kulturne in športne ustanove itd. Tako skupna kot javna lastnina ne sme biti v absolutni zasebni lasti, razen pod posebnimi pogoji (s koncesijo, z začasnimi ali delnim lastništvom itd.). Način njihove menjave pa mora temeljiti na principu medsebojne delitve. Četudi ta trenutek ni mogoče storiti veliko, potrebujemo čim več skupnih in javnih prostorov, pa če so še tako majhni, v katerih ne sme biti prostora za kakršnokoli zunanjo (reklame, oglasi, trgovine) ali notranjo (komercialni odnosi, »podjetniški duh«) podo- bo komercializacije. Ti prostori so »virusi« svobode. ■

Viri:

Monsanto vs Schmeiser [<http://www.percyschmeiser.com/>]
Monsanto files patent for new invention: the pig [<http://www.greenpeace.org/international/news/monsanto-pig-patent-111>]
Cochabamba protests of 2000 [http://en.wikipedia.org/wiki/Cochabamba_protests_of_2000]

Fašizem, social-nacionaldemo

Banja Luka je 22. aprila proslavljala 63. obletnico antifašistične osvoboditve. Ta dan obeležuje kot svoj praznik - dan mesta. Veličina in pomen takšnega dogodka in dogajanja predstavljata pravšnji povod, da si ogledamo, do kod je Banja Luka prišla v tem obdobju in kaj pravzaprav toliko let po drugi svetovni vojni predstavlja.

DRAŽEN CRNOMAT (BANJA LUKA)

Vurbani sociologiji bivše Jugoslavije je Banja Luka fungirala kot mesto, kot kraj, ki zadovoljuje sociološke kriterije za empirično določitev pojma mesta ali človeškega naselja, ki ustreza klasificiranju naselij kot urbanih in ruralnih - pri čemer je bila čvrsto, kot jugoslovansko mesto, uvrščena med tista prva. Dandanes ni Banja Luka skoraj nič manjša od Ljubljane, je pa večja od Podgorice in Prishtine/Prištine.

Banja Luka je torej 22. aprila proslavljala dan osvoboditve. Minilo je 63 let od dne, ko so jo borci in borke narodnoosvobodilne vojske (NOV) osvobodili fašistične, ustaške, četniške itd. okupacije. Danes s tem obeleževanjem, poudarjanjem in spominjanjem na ta dan spada v korpus zavesti o zlu fašizma. Spada - a kot se bo izkazalo, le navidezno. (Samo) uvrščanje v ta korpus je neverodostojno in mimetično ter se izpostavlja zgolj kot laž in zamolčevanje njene neresničnosti. Neresničnosti njene sklicevanja, da je Banja Luka antifašistična, da stoji znotraj tega korpusa in/ali da (lahko in zna) reflektira(t) antifašizem. Če bi ga zares reflektirala, bi se danes ukvarjali z drugimi vprašanji, ne pa s tistim o posodabljanju fašizma; znotraj mesta bi artikulirali drugačna obeležja, ki ne reprezentirajo le ene nacije ali veroizpovedi, in gojili drugačne vrednote. Kar je za ali izven politične strukture, govori drugače od tistega, kar sama o sebi govori in želi povedati. Poleg fašizma in antifašizma z vsemi mogočimi in stvarnimi variacijami, bo za ta primer eksemplaričen pojem urbsa. Za katerega bi se dalo verodostojno zatrdati, da je sam po sebi v protislovju s tistim, kar Banja Luka dandanes pravzaprav sploh je. To torej ni nekakšno naivno oddaljevanje Banja Luke od mestnosti, ampak prav nameroma fašistično nastopanje. Urbs je torej nekaj, kar Banja Luka zastrašujoče ni. To je tragedija mesta in dejstvo, ki ne vara. Dejstvo in dejavniki,

ki jih sploh ni težko ne predstaviti ne dokazati.

Banjaluški urbs se namreč končuje v naselju Šeher (po iransko: mesto), banjaluškem zgornjem mestu. Končuje se v Šeherju (turško: ehir) kot (ekvivalentno latinskemu) urbsu, ki pa so mu spremenili ime - s tem pa tudi substanco, na način popolne ignorance drugega in urbsa - v Srpske toplice. Mesto je izginilo! Ne le zemljepisno in administrativno, ampak tudi zgodovinsko in kot dejstvo mentalnega zdravja. Ta ignoranca do drugega se ukine le takrat, ko se ta drugi oživi in osvetli kot sovražnik, ko je nad njim treba uporabiti metode vseh silnih uničevanj. Uničiti urbs in drugega: to je celota etničnega pristopa Banja Luke. Kar se ne uspe uresničiti z "etničnim čiščenjem" (termin in evfemizem, ki zares boli in ne prodre do bistva stvari), se da doseči s kasnejšimi napori in poskusi, v

evokaciji predhodne nedovršenosti. Emfatični in nikdar reflektirani izlivi nacionalizma ugašajo življenje in avtonomijo urbsu, šeherju, mestu. Pre-

vajajo ga v gomilo nacionalne transparentnosti. Ni več drugega in zahteva po distingviranju urbsa ni (več) potrebna. Kjer ni več Šeherja - katerega začetkom začuda nikdar niti ni bilo treba biti in jih morda niti ni bilo -, je zdaj dejstvo, ki nima ničesar skupnega z mestom in pojmom mesta. Tam sedaj pojmovno ni mogoče zaobjeti mesta niti resnice mesta. Tistega toposa resnice. Gadamerjeve besede ali sporočila, da svoje pristrano-

sti, svoje izpolnjenosti z željami, nagoni, upi, interesi ... moramo zadrževati vsaj toliko pod nadzorom, da tisti drugi ne postane in ne ostane neviden, da moramo spoštovati drugo in drugega, se tukaj popolnoma in resnično sprevačajo. Toda ne na tak način, kot pravi Engels za Marxov in svoj nauk (dialektični materializem), da sprevača, torej postavlja na glavo, Heglovo filozofijo. Drugi/druga/drugo (ali drugačno) filozofsko paradoksalno - empirično nevršljivo,

Urbs je torej nekaj, kar Banja Luka zastrašujoče ni. To je tragedija mesta in dejstvo, ki ne vara. Dejstvo in dejavniki, ki jih sploh ni težko ne predstaviti ne dokazati.

osvobojeno pomena in brez kakršnegakoli protislovja, tudi protislovno filozofiji in resnici - pa ne postane neviden/nevidna/nevidno, ampak ravno nasprotno poudarjen/poudarjena in poudarjeno. Pozornost ali celo vsa pozornost se obrača k drugemu/drugi/drugemu. Kot tak(a/o) je on/ona ali ono neusklajen(a/o) in ne ustreza temu pojmu resnice. Drugi/druga/drugo je zdaj sovražnik, negacija kalkulirajoče resnice in kdor/kar

kracija in urbs

potrjuje te neresnice. Kot tak/tako mora drugi/druga/drugo neeksistirati ali se vsaj zreducirati na eksisten-co empiričnega bitja brez atributa duha. Ustvariti je treba soglasje/aklamacijo neprotislovnosti in skladnosti "nujnih" postopkov zla in nasilja nad njegovo resnico. To se rešuje tako, da drugi/druga/drugo ne živi več tukaj. Njegov povratak pa se dogaja kot vrnitev poraženega/poražene, on/ona/ono nima pravice do resnice in resnic. Paradoks njihove resnice - tistih, ki so že eksistenčno pogojeni z resnico - se dogaja tako, da njihova resnica niti ne more biti resnica, niti nima razloga, da bi bila resnica. Za polemični nereflimirani um tisto drugačno nikdar ni obstajalo, razen zgolj kot perpetuirana grožnja. Nevidni postane zločin sam po sebi. Vez med dejstvom nejevolje drugega in lastnimi vzroki te nejevolje izgine. V "novih" mestih BiH se urbs kot prostor avtonomije in pogovora izgublja. Ali vsaj izgublja tisti urbitas, kot ga Hegel pripisuje Platonovim dialogom. Izgublja se, toda pravzaprav ne kot socialni ideal, ampak kot kraj, kjer je nastanjeno tisto drugo (in mesto, ki se mora šele razkriti kot neidentično - tistega jaza, ki je brez identitete, ki ne odgovarja vojaški ideologi-

ji in njeni logiki). Torej, ta kultura z drugim, ki je zaznamovan kot sovražnik, ima neporavnan račun tudi napram mesta/urbsa/šeherja. Šeher je mesto tega drugega, mesto, ki ga je treba odpraviti, prisiliti v molk, mesto je treba utruditi/dotolči, ga prenesti v nespominjanje. Družba, ki se deklarira proti fašizmu, izvaja njegove oblike zelo jasno in odprto, izpričuje svoj Raison d'être v nesublimiranem drugem, v drugem kot sovražniku. Banjaluški Šeher je mesto/topos resnice Banja Luke. Da bi prepoznal svojo logiko identitete, je vprašanje, "Kdo ste vi?", moral postaviti polemični, vojni rezon. $A=A$ je identiteta, $B \neq A$, B je torej sovražnik. Tretje je izključeno. Biti identičen z identiteto Banjalučana ali Banjalučanke v času vojne je bilo logična napaka. Kot taka ni imela prav nobene (skupnostne, mestne, sosedske, obrambne itd.) legitimnosti. Ta legitimneta se je pod pokrovom nacionalizma lahko manifestirala le v izločenih nevidnih manifestacijah posameznih „paralogizmov“. Ta praznik, dan osvoboditve/dan mesta, je bil v času vojnih spopadov v BiH v Banja Luki ad acta. Šele po nekaj povojnih letih se je vrnil v ponovno uporabo. Obnavljanje njegovega obeleževanja ne prinaša ničesar novega v borbi proti fašizmu, še posebej, če so z nami in za nami ta zadnja vojna in njene posledice. Resnica je, da prihaja tako rekoč do lažne in farizejske sprave med fašistično ideologijo nacionalizma z njeno nasilno in ideološko odporno konstrukcijo (sodobne temnice za narode) nacije vred, in antifašizmom - s tem, da ima glavno besedo tista prva. In ta, takšna nacija (ki izvaja vojna pustošenja po mestih), s svojimi ideologi in v svojem fašizmu bolj ali manj spretno podpira antifašizem. Socialdemokracija v takih primerih postopoma prehaja v nacional-socialdemokracijo (ne vem, če je moč to trditi le za BiH ali morda celo ekstrapolirati; a vsekakor bi bilo narobe reči, da socialdemokracija aberira, ker bi lahko rekli, da je z njo nekaj narobe po naključju). A parlamentarizem, v svojem novumu (če ga vzamemo na lokalnem nivoju), v praksi predstavlja le demokratično dejanje legitimizacije zločinov in nemo antiopozicionarsko/brezopozicijsko pristajanje na fašizem. ■

Kristijan Jejič

Sporazumévati se – z dogovarjanjem prihajati do medsebojnega razumevanja, sodelovanja; izmenjavati, posredovati misli, informacije.

Lekcija sporazumevanja

Verjetno se vam je že zgodilo, da ste rekli nekaj, kar je bilo razumljeno drugače od vaših pričakovanj. Priznam, da se meni to razmeroma pogosto dogaja, verjetno zato, ker se veliko pogovarjam z ljudmi, od katerih me ločuje več generacij. Težava že nastane ob preprostem dejstvu, da nekako ne uspemo svojih idej posredovati oz. prodati. Hkrati je zanimivo, da se nam vsem zdi pogovarjanje tako vsakodnevna zadeva, da le redki pomislimo na dodatno izobraževanje s tega področja. Dogaja se celo, da študij komunikologije zaničujemo in se norčujemo glede resnosti takšnih diplomantov. Ob tem se vprašam, zakaj potem vsi odlašamo s sporočanjem slabih novic ali zakaj smo tako veseli, ko nekdo drug zastopa naše interese. Morda večine sporazumevanja le niso tako vsakodnevne, kot se zdi. Upravičeno je torej vprašanje, ali ni smiselno vpeljati določenega obsega poznavanja osnov sporazumevanja za prav vse poklicne profile. Poseben interes bi moral biti na univerzah, nenazadnje želijo vzgojiti in izobraziti bodočo intelektualno elito Slovenije. Morda pa za elito ni dobro, da komunicira na način, da neprijetne sogovornike nasilno odriva, jih razglasi za neumne ali, še huje, jim prepove pravico do svobode mnenja. Prav slednje dobiva sila domiselne in »sodobne« oblike. Gotovo ste doživeli, da vam je nekdo predstavil argument starosti, v smislu – ti že imej svoje mnenje, vendar sem

jaz starejši in ga ne bom upošteval. Zanimiv način, posebno če si oglemo zgornjo definicijo glagola »sporazumévati«, ki vključuje razumevanje in sodelovanje. Prav sodelovanje je osnovna težava celotne slovenske družbe in univerze, kot kaže, ne storijo prav veliko, da bi to spremenile. Nenazadnje, če se učimo stvari, kot je kvantna mehanika, gotovo obstaja tudi potreba za osnove sporazumevanja in sodelovanja. Nenazadnje bo moral kvantni mehanik znati ustrezno sodelovati s kolegi, če bo želel doprinesiti k razvoju znanosti. Vrnimo se k »partnerskemu« odnosu nekaterih univerzitetnikov. Nedvomno je univerzitetni prostor rigidno in konzervativno okolje, saj bi drugače zelo hitro končal v anarhiji ali kaosu. Vendar ne morem pristati na stališče posameznikov, da je starost že od nekdaj največja vrlina univerz. Je že res, da vsaka skupnost – tudi univerza – pripisuje starejšim članom višji družbeni status. A hkrati je res, da so bile prve univerze vodene in financirane od premožnih študentov, učitelji pa žal močno omejeni pri odločanju. Sodobna situacija je drugačna. Na srečo. V njej imajo profesorji pomembno vlogo in tudi študentje lahko sooblikujemo vizijo univerze, celo vzpodbujajo nas k tem. Žal, so še zmeraj izjeme, ki jim nekako manjkajo osnove partnerskega sodelovanja, razumevanja in sporazumevanja. Prav njim v razmislek je namenjen ta članek. ■

MALTA - Mala, a »bogata«

Majhna otoška država je posejana z nekaj najstarejšimi kamnitimi templji na svetu, golimi skalnatimi pobočji, prekrasno staro arhitekturo, ki ne dopušča novodobnim steklenim nebotičnikom in stanovanjskim hišam, da bi jo izrinile, podzemnimi svetišči in grobnicami, stenskimi prepadi (klifi), predvsem s kamnitimi plažami in naravnimi stvaritvami igre morja. Še bolj kot po omenjenem je zaznamovana z viteškim redom svetega Ivana iz Jeruzalema, zgrajenimi trdnjavami in krščanstvom, ki ima posebno velik vpliv na razvoj otoka, razvoj krščanstva v Evropi in v vsakodnevem življenju nasploh.

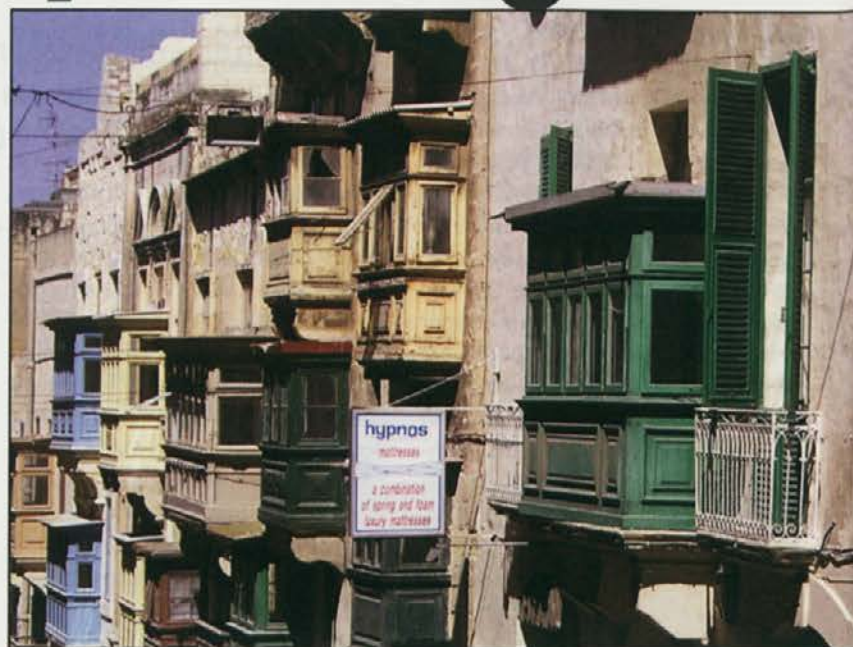
SENAD OSMANAJ

Otok, ki leži tako rekoč v središču Sredozemskega morja in povezuje severno Afriko z Evropo, je že od nekdaj privabljal številne civilizacije in trgovce k nasilni prilastitvi, bodisi kot trgovinsko postojanko, s katero bi nadzirali trgovske poti v Sredozemlju, bodisi kot vojaško strateško oporišče. Prvi, ki so kolonizirali Malto, so bili Feničani v času približno 1000 let p. n. š. Maltežani naj bi bili njihovi nasledniki. Njim so sledili Kartažani, Rimljani, Bizantinci in Arabci do leta 1090. Po letu 1090 so Malto osvojili Normani, za njimi pa so jo osvajale številne tuje vojske, dokler je ni cesar Karel V. iz Španije leta 1530 dodelil viteškemu redu, ki so ga Turki spodili iz Rodosa v času križarskih vojn. Viteški red je na Malto pustil najvidnejšo sled v njenem razvoju, vpliv na prebivalstvo in religijo.

Malteški vitezi

Viteški red svetega Ivana iz Jeruzalema je nastal v času križarskih vojn v 11. in 12. stoletju kot zaščitnik krščanstva pred arabskimi osvajalci in kot organizacija, ki skrbi za revne. Sprva je red deloval kot zdravstvena ustanova v Jeruzalemu, kjer so oskrbovali ranjene, revne in bolne. Kasneje v času napadov Arabcev na Jeruzalem so redovniki postali vojak, ki so branili Sveto zemljo in krščanstvo pred napadalci. Ko so islamske vojske zavzele Sveto zemljo, so se vitezi umaknili na Ciper in nato s Cipra na Rodos v upanju na ponovno zavetje Jeruzalema, od koder so jih kasneje Turki dokončno prepodili na Malto. V viteški red so bili sprejeti izključno sinovi bo-

gatih in premožnih evropskih aristokratskih družin. Svoje družinske korenine so morali dokazovati celo za več generacij nazaj. Sam viteški red je bil sestavljen iz osmih narodnostnih sestav: Italije, Francije, Provanse, Auvergne, Kastilije, Aragona, Nemčije in Anglije. Njihov simbol in zastavo predstavlja bel nedolžen križ na rdečem ozadju, ki predstavlja čase, umazane s krvjo. Vitezi, ki so jih kasneje pregnale Napoleonove vojske v Rusijo in Italijo, so se v 19. in 20. stoletju ponovno združili in ustanovili religijsko in dobrodelno organizacijo pod imenom Sovereign Military order of Malta. To je danes edina mednarodno priznana država na svetu, ki nima svojega ozemlja, ima pa svoje kovance, tiskovino in poštne znamke. Diplomatske odnose ima država danes urejene z več kot 80 državami in poseduje svojo ambasado na Malto. Ko so vitezi prvič prišli na Malto, so se nastanili v Vittorosi, kjer so zgradili mogočno obzidje v namen vojaške zaščite otoka pred turškimi napadalci. V mestu se poleg mogočnega obzidja nahaja še prva bolnišnica na Malto, spomenik svobodi, ki so ga postavili v času odhoda zadnjega britanskega vojaka z otoka (Britanci so bili zadnji kolonizatorji na otoku), nekaj cerkva, пристanišče in številne stare hiše in ozke ulice. Vittorosa je eno mesto izmed trojčka Vittorosa-Sengela-Cospicua, ki je tudi najbolj ohranjeno, ostali dve mesti so Nemci popolnoma zravnali z zemljo v času 2. svetovne vojne. To je bil čas, ko so Maltežani doživeli prve vojaške napade iz zraka, in čas,

v katerem so utrpeli največjo in nepopravljivo škodo.

La Valletta in krščanstvo

Takratni vodja vitezov, Jean Parisot de la Vallette (16. st.), je v želji po mogočnejši obrambi pred Turki dal zgraditi mogočno obzidje v neposredni bližini Vittorose. Obzidje je tako veliko, da ga prehodiš šele v dveh urah. Znotraj obzidja so zgradili prvo načrtno urejeno mesto v Evropi, La Valletta. Mesto je vse do danes ohranilo skoraj povsem nespremenjen videz. Hiše so okrašene z balkoni in dekorirane z izbočenimi okni, ki predstavljajo bogato orientalsko dediščino. Danes je La Valletta glavno mesto Malte. Poleg številnih muzejev, trgov, uličic, cerkva in ostalega je potrebno v La Valletti obiskati katedralo svetega

posebej. V mestu Moste je v cerkvi svete Marije tretja največja kupola v Evropi, po tisti v Aja Sofiji v Istanbulu in kupoli v Rimu. V času druge svetovne vojne so Nemci iz letala odvrgli bombo, ki je preluknjala kupolo in del zidu v cerkvi in neeksplozivna pristala na tleh. Številni Maltežani razumejo to kot božjo zaščito in dokaz, da je bog z njimi. Krščanstvo je na otok ponesel sveti Pavel, ki je sprva zdravil ljudi. Živel je v starodavnem glavnem mestu Medina, ki danes predstavlja najmanj popačen prikaz srednjeveškega mesta in življenja v ozkih kamnitih ulicah z nizkimi zgradbami, osrednjim trgom s katedralo in mogočnim obzidjem. V neposredni bližini se nahajajo ogromne podzemne jame, v katerih so sežigali mrtve in izvajali ostale religijske aktiv-

Med zanimivostmi, ki jih na Gozu ne gre zamuditi, spada jo Azurno okno in notranje morje, ki je nastalo tako, da je morje s svojo močjo predrlo skalnato steno in naplavalilo notranjost otoka.

Ivana kot najbolj impresivno cerkev na otoku. Kljub temu da njena zunanost ni posebej vabljiva, je notranjost pravo bogastvo umetnosti celotne Malte. Zgrajena je bila v religijske namene viteškega reda, v njej pa se med drugim nahaja osem kapelic za vsak viteški red

nosti. Mrtve so sprva sežigali Židje in šele nato so to metodo sprejeli še kristjani. Turki, ki so z mogočno vojsko osvojili že celotno področje Sredozemlja, razen Malte, so se s 40.000 vojaki in mogočnimi ladjami odpravili proti zalivu Svetega Pavla na Malto. Tukaj so jih prič-

državica sredi Mediterana

sta obalni mesteci, povezani z dolgo obalno promenado, ki slovita po številnih hotelih, mednarodnih šolah za učenje angleščine in predvsem nočnih zabavah, še posebej v St. Julianu. Obe mesteci, gostita največ turistov na otoku. Med turistične zanimivosti na Malti spadajo še Popajeva vasica, ribiška vasica Marsakala, Dingi cliffs in nekaj zanimivih zalivčkov in plaž.

Gozo

Malto sestavljajo trije večji otoki, Malta, Gozo in Comino. Gozo je drugi največji otok in predvsem drugačen od otoka Malta. Na Gozu živi zgolj 10 % prebivalstva in so vsi kristjani, medtem ko na Malti živi še 10 % muslimanov. Gozo je za razliko od Malte predvsem bolj pust in naraven, življenje poteka počasneje, prometa je občutno manj, narava je bolj zelena in polja bolj rodovitna, obala je tišja, medtem ko je Malta že zelo nabita s hoteli, stanovanjskimi hišami, prometa je občutno več in plaže so nabite polne. Med zanimivostmi, ki jih na Gozu ne gre zamuditi, spadajo Azurno okno in notranje morje, ki je nastalo tako, da je morje s svojo močjo predrlo skalnato steno in naplavilo notranjost otoka. Azurno okno je posledica tisočletne erozije, ki je izoblikovala ta fantastičen naraven apnenčast spomenik. V neposredni bližini se nahaja »Fungus« kamen, na katerem so vitezi vzgajali posebno zelišča v zdravstvene namene. Dostop na ta kamen je bil onemogočen in prepovedan, celo kaznovan s smrtjo. Nadalje velja omeniti jamo Calypso, v kateri je nimfomanka sedem let zadrževala grškega heroja Odiseja. Največje mesto slovi po veličastni trdnjavi v Rabatu s sedmimi muzeji in razgledom po celem otoku. Nekoč je trdnjava lahko sprejela vse otočane v svoje zavetišče. Ggantija templji na Gozu so prav tako kamniti in spadajo med najstarejše kamnite templeje na svetu.

Comino, otok dnevnih sanjačev

Je tretji največji otok in meni osebnosti tudi najlepši. Sprva te pozdravi modra laguna s prekrasno barvo

morja in njeno plitvino, ki še vedno privlači filmske ustvarjalce k snemanju filmov. Sama laguna je polna dnevnih turistov, a le stečaj stran se prične popolna neobljudenost. Na otoku so zgrajeni samo en hotel in kapela ter opazovalni stolp, ki je sprva služil kot svetilnik. Na otoku živi okoli 8 ljudi, od tega štirje policisti in hotelski turisti. Otok je dobil ime po plantažah kumine in nekoč je tukaj živelo več ljudi, ki so delali predvsem na teh plantažah. Otok je najbolj zelen spomladi in na trenutke lahko dober opazovalec opazi tudi dvajset različnih rastlin naenkrat, kljub temu da je po bočje otoka izredno kamnito. Otok se po ostalih dveh razlikuje po tem, da je popolnoma neobljuden, na njem ni cest, stanovanjskih hiš in ostale infrastrukture. Na določenih delih otoka se nahajajo stenski previsi in nekaj jam, ki jih je morje vklevalo v otoške stene. Pred otokom, kjer poteka trajektna linija Malta-Gozo, pa lahko turist občasno opazuje tudi jate delfinov, ki se prav po otročje poigravajo.

Hrana in pijača

Malta nima svoje kulinarike, omembe vredni so edino zajec, kuhan v belem vinu, in nekaj pekovskih sladice. Italijanska kuhinja ima zelo močan vpliv na malteško kulinarijo. Med specialitete bi uvrstil mediteransko klasiko; posušen in vloženi paradiznik, kapre, domač sir in seveda večne olive, ki kljubujejo močnim zimskim vetrovom in močnemu poletnemu soncu. Kinnie je najbolj znana osvežilna brezalkoholna pijača, podobna kokakoli, pomešana s sokom pomaranče in zelišči. Najbolj znana alkoholna pijača je liker; kaktusov, zeliščni ali liker iz medu. Na otoku obstaja tudi bogata izbira malteškega vina. Malta je otok, ki veliko nudi, je predvsem zgodovinsko bogat, arhitekturno lep, morje je kristalno čisto, obala maksimalno izkoriščena, poleg vsega pa za njeno atraktivnost poskrbi tudi narava sama s številnimi kreacijami. Mediteran zna prav gotovo očarati slehernega turista, pa naj bo še kako zahteven in razvajen. ■

kali vitezi in ostali Maltežani, skupaj manj kot 8.000 vojakov. Maltežani so se mogočno uprli in pobili 30.000 Turkov. Ostali Turki so se vrnili domov in se nikoli več napotili proti Malti. Zgolj 600 vojaško sposobnih Maltežanov je preživelo to izčrpavajočo vojno, ki je bila izredno pomembna za preprečitev širjenja islama v evropske države.

Ostale zanimivosti na Malti

Tisto, kar turista najbolj prijetno zbode v oči, so malteške živo pisane ribiške ladjice »iuzzu«, pobarvane v modri, rdeči, zeleni in rumeni barvi. Na sprednjem delu sta dve očesi, Ozirisovi očesi, ki naj bi ščitili ribiče pred zli duhovi in drugimi nevšečnostmi. Večina ladjic je tudi poimenovanih po krščanskih svetnikih. Največja zanimivost Malte so stari kamniti templji: Hal Tarxien, Hager Quima, Mnajdra in Hal Safliena, ki so stari približno 6000 let in so starejši od egipčanskih piramid in angleškega Stonehanga. Njihovi graditelji in namen gradnje niso popolnoma jasni in znani, namreč ljudstvo, ki jih je gradilo, je skrivnostno izginilo. Tempelj v Hagar Quimu je zgrajen tako, da prvi sončni žarki najprej osvetlijo oltar v notranjosti, in to dvakrat na leto, na prvi spomladanski in prvi jesenski dan. Tempelj v Mnajdri je narejen iz največjega kamna, ki tehta približno 20 ton, medtem ko tehta en kamen v Keopsovi piramidi zgolj 2,5 tone. Sliema in St. Julian

Primer vojakinje Helene Javornik

V takšni vojni se najdejo tudi nedolžne žrtve. A to je stranska škoda, ki pri posamezniku lahko povzroči šok, konec kariere, na globalni ravni pa bo vojna še naprej trajala do popolne zmage. In v tem primežu je zdaj Helena Javornik. Jasno, da je njej v tem trenutku najtežje, ker celoten projekt lahko pade v vodo. Njena kariera je že dolga, cilj vsakega športnika so olimpijske igre. A pot do tja je dolga.

ratona obvladuje slovensko sceno, kar devet disciplin.

Primerjave s Čeplakovo

Javornikova je bila že suspendirana zaradi domnevnega dopinga, vendar je bila oproščena 2. decembra

MILAN LAZAREVIČ

Nov dopinški primer bi lahko zasenčil priprave koga izmed slovenskih vrhunskih športnikov za olimpijske igre v Pekingu. Na tapeti se je znašla 42-letna maratonka Helena Javornik, ki je tako že drugič v postopku. Prvič so jo spoznali za nedolžno. Naj spomnimo, pred dvema letoma je s pritožbo uspela, tokrat pa se je nov primer začel aprila, ko je iz laboratorija v Avstriji prispel pozitiven rezultat analize urinskega vzorca A. Ta je pokazal vsebnost eritropoetina, pozitiven je bil tudi vzorec B. Nad njo so se zgrnili temni oblaki. Za nekaj časa se je zavila v molk, a to težavo je bilo treba rešiti pred poletjem. Protidopinška komisija pri Atletski zvezi Slovenije jo je zaslišala, nato pa izdala sklep. Glede na dokumentacijo Mednarodne protidopinške agencije (WADA) in podatke, pridobljene na zaslišanju, so člani komisije ugotovili, da Mariborčanka ni kršila protidopinških pravil. Zato so menili, da je začasni suspenz neutemeljen, in predlagali njegovo ukinitve. A to je samo mnenje naše komisije. Ni nujno, da bo Mednarodna atletska zveza (IAAF) sprejela takšno stališče. »Če se IAAF ne strinja s sklepom AZS, prevzema vso odgovornost za nadaljnje odločitve,« je v izjavi za javnost zapisal predsednik komisije za antidoping pri AZS, Tadej Malovrh.

So Slovenci »bebeci«?

Torej se je naša zveza postavila na stran tekmovalke. V sporočilu za javnost je Malovrh z ostrim tonom pozneje pojasnil razloge, zakaj so prepričani v njeno nedolžnost: »Vrednosti v vzorcu, ki so jih na IAAF ocenili kot pozitivne, ne dosegajo standardov WADA. Pojavlja se velika 'packa' v gelu, kjer potujejo proteini. Na IAAF so rekli, da gre za zračni mehurček. Kot da bi bili mi v Sloveniji popolni 'bebeci'. Zračni mehurček se v gelu vidi povsem drugače.

Helena Javornik je ves čas trdila, da je nedolžna. Domača komisija ji je verjela.

Po predpisih WADA morajo biti signalni proteini v eksogenem območju eritropoetina dva- ali večkrat večji kot signali v endogenem območju. Tudi ta kriterij v primeru Javornikove ni bil dosežen. Strokovnjak, ki je podal sekundarno mnenje, je sicer v sklepu zapisal, da je bila Javornikova pozitivna, pri razlagi pred tem pa je bilo videti, da v gelu ni gledal prave kolone, saj se je skliceval na povsem drugo; kolona Javornikove je bila tretja. Bilo je še nekaj manjših proceduralnih napak, vendar so bile prej omenjene ključne za našo odločitev. Tako je strokovno, vsaj s slovenske strani, Javornikova bila opr-

na krivde. Javornikova je tudi prekinila molk in se glasno vprašala: »Do 11. junija proti meni ni bil sprožen noben postopek. Zakaj mi ni IAAF takoj po testu A prepovedala nastopati, če je bila tako trdno prepričana o svoji neresnični trditvi. Poleg tega je bil test B opravljen 15. maja, na izide pa smo morali čakati 14 dni, ker niti v laboratoriju niti na IAAF niso hoteli sporočiti odčitanih rezultatov. To zbuja nov dvom. Zakaj niso takoj rekli, kakšni so po njihovem mnenju izidi?« Tako trdi slovenska rekorderka na vseh srednjih progah, razen na 800 in 1500 metrov. Torej, od teka na eno miljo (1609 metrov) do ma-

leta 2006. »Moram reči, da sem zelo razočarana, ker sem že tedaj, tako kot zdaj, ves čas trdila, da nisem kriva. Kako naj ravna športnik, ki je v nasprotju s siceršnjim pravnim sistemom najprej razglašen za krivega, potem pa se mora, kot ve in zna, braniti in dokazovati svojo nedolžnost. Ob tem se povsem razlikuje celoten moj prvi in drugi postopek kot tudi primer Čeplakove. Na osnovi svojega prvega primera sem se povezala z najboljšimi slovenskimi strokovnjaki. Tako sta bila v dunajskem laboratoriju Malovrh in Vladka Čurin Šerbec, strokovnjakinja za imunologijo. Povabila sem ju na analizo vzorca B

in tam sta lahko na lastne oči videla, kako poteka postopek,« je navedla Javornikova. Ta je konec marca na maratonu v Trevisu dosegla A normo za olimpijske igre v Pekingu. Ob radosti, ko je pogledala na štoparico, je kovala načrte za naprej. »Sem zelo zadovoljna. Vsak čas pod dvema urama in pol je za ženske dober izid v maratonu. Proga ni bila lahka, med petnajstim in dvajsetim kilometrom je bilo precej klancev, na koncu pa je bilo za ta čas tudi precej vroče. Vendar se pred tekmo nisem obremenjevala s časom, ker sem v zadnjih štirih letih vedno tekla pod olimpijsko normo A,« je dejala presrečna maratonka, službujoča v slovenski vojski. No, potem se je zapletlo, podoživljati je začela zgodbo iz pred dveh let, ki pa se je zanj srečno razpletla. Štajerka je težke trenutke preživljala v drugi polovici leta 2006, ko so ji po pozitivnem vzorcu A poskušali dokazati jemanje eritropoetina. Ker je bil izid B-testa precej drugačen, ji je AZS konec leta ukini-la suspenz, njeno nedolžnost pa so potrdile tudi dodatne preiskave na IAAF. Javornikova je vseskozi dvomila o verodostojnosti testa in opozarjala na proceduralne napake. In ker so zdaj znova našli proceduralne napake, je žogica vrnjena mednarodni atletski zvezi. Ta že tako ima veliko dela z lovom na nepoštene športnike. To je panoga, ki sodi med rizične. Človeške meje se iz leta v leto prestavljajo, nekatere pa že četrto stoletja niso dosežene. Tako je v primeru Čehinje Jarmile Kratochvilove, ki ima 25 let star rekord na 800 metrov. Težko je napovedati, kdaj bo sploh presežen. Kje so človeške meje, je težko napovedati, so pa številne mednarodne panoge napovedale odkrito vojno proti nepoštenosti v športu. Dopinski kontrole se vrstijo domala vsak dan. WADA je zrušila nekatere nepremostljive barikade. Dregnila je gnezdo nekoč nedotakljivih ameriških športnikov in njihovih kulturnih športov, dosegla nekatere sporazume, ki so se pred kakšnim letom zdeli domala nemogoči. V takšni vojni se najdejo tudi nedolžne žrtve. A to je stranska škoda, ki pri posamezniku lahko povzroči šok, konec kariere, na globalni ravni pa bo vojna še naprej trajala do popolne zmage. In v tem primežu je zdaj Helena Javornik. Jasno, da je njej v tem trenutku najtežje, ker celoten projekt lahko pade v vodo. Njena kariera je že dolga, cilj vsakega športnika so olimpijske igre. A pot do tja je dolga.

Milan Lazarević

So morda v tistem nepozabnem letu 2004 Slovenci poleteli previsoko? Je bil »bum« le nekoliko prevelik za majhno podalpsko deželico? Res je, da je za rokometni uspeh potrebno manj finančnih sredstev kot v nogometu ali v košarki, ampak tudi pri rokometu je treba delati dolgoročno. Opitost z uspehom lahko zanese na stranpoti.

Kam pluje rokometna barka?

Hud udarec je doživel slovenski rokomet po neuspehu v kvalifikacijah za svetovno prvenstvo. Poraz proti Slovaški, ki sodi v srednji kakovostni razred, prinaša trenutek za razmislek o prihodnosti. Slovenija, v zadnjem desetletju stalna članica velikih tekmovalnih (Slovenci smo bili dvakrat na olimpijskih igrah in osvojili drugo mesto na evropskem prvenstvu), ne bo videla Hrvaške, prizorišča prihodnjega prvenstva. Kam pluje slovenska rokometna barka? Zadeva ni enostavna, saj se je nabralo veliko težav tudi brez letošnjih kvalifikacij, kjer so po imenih bili zbrani vsi najboljši, kar jih slovenski rokomet trenutno premore. Nekatere nerazumljive poteze vodstva Rokometne zveze Slovenije so pripeljale rokomet skoraj na rob. Res je, da ni konec sveta, ampak kdo si jemlje tolikšno pravico, da le dober mesec pred začetkom evropskega prvenstva zamenja selektorja, Kasima Kamenico. Zdaj se je ta zamenjava z Mirom Požunom izkazala kot strel v prazno, korak nazaj. Je bil Kamenica s svojim ostrim jezikom res trn v peti ljudem, zbranih okoli Celja Pivovarne Laško? Ti so izjemno močni v vrhu RZS, kar pomeni, da je bil zdajšnji predsednik, Žiga Debeljak, ki mu osporavajo poznavanje panoge, primoran podpisati izjavo o zamenjavi selektorja. Poslal je skopo izjavo, katere sploh ni komentiral. Prav tako ni sklical tiskovne konference, ker se je očitno zbal neljubih vprašanj novinarjev in bi potreboval pomoč šepetalcev. Prave resnice verjetno nikoli ne bomo izvedeli, očitno pa so se nekatere zade-

ve izmuznile nadzoru, kar se pozna tudi na klubskem področju. Slovenski rokomet je zamudil izjemno priložnost za novo promocijo te panoge pri nas. Leto 2004 se je zdelo kot prelomnica, krivulja je šla navzgor, rokomet je postal najbolj obiskani dvoranski šport. Rokometiši so vsaj v zadnji sezoni v povprečju imeli večjo obiskanost kot nekateri domači nogometni klubi. Torej se je panoga prišla v vsakem slovenskem kraju, še Maribor ima ambicije, da bi se prvič v zgodovini od osamosvojitve uvrstil med prvotigaše. Pustimo govornice, da naj bi sam Zoran Janković, takrat še kot predsednik Rokometne zveze Slovenije, priredil evropsko prvenstvo 2004, podkupil sodnike in na koncu reprezentanco popeljal do finala. V tistem letu je Janković neuspešno kandidiral za predsednika evropske krovne organizacije. Teorija o Jankovićevih poslih je za mnoge iz trte zvita, res pa se je potrudil kot izjemen gostitelj, česar na drugih podobnih tekmovanjih obiskovalci, novinarji, visoki gostje niso zaznali. To je bilo izjemno leto, saj so se Celjani le tri mesece po uspehu v Ljubljani povzpeli na evropski klubski prestol. Imeli so same domače fante. Kokšarov, Rutenka, Milosavljević in Perić so se sijajno vklopili v to sredino. So morda v tistem nepozabnem letu 2004 Slovenci poleteli previsoko? Je bil »bum« le nekoliko prevelik za majhno podalpsko deželico? Res je, da je za rokometni uspeh potrebno manj finančnih sredstev kot v nogometu ali v košarki, ampak tudi pri rokometu je treba delati dolgoročno. Opitost z

uspehom lahko zanese na stranpoti. Po štirih letih se je ta krivulja obrnila navzdol. Slovenski klubi so, razen kakšne izjeme, daleč od evropskega vrha. Izgovor, da se je težko boriti, povsem ne drži, ker se s pametnimi potezami da narediti veliko. Predvsem v Celju se je zvrstila kopica igralcev dvomljive kakovosti iz bivših jugoslovan-skih republik. Zanimivo je, da se mnogi mladi domači rokometiši raje odločijo za tujino, kakor da bi najprej nabrali izkušnje v Celju ter tam dosegli boljši finančni izhodiščni položaj. Kot kaže, je nekaj narobe pri selekcioniranju, vodenju kluba. Je pomenil začetek konca drugi nastop Slovenije na olimpijskih igrah v Atenah? Po evropskem prvenstvu se je strokovni štab odločil premijo podeliti v dobrodelne namene, le glavni selektor Tone Tiselj je nagrado zadržal. Naletel je na neodobravanje, šlo je tako daleč, da so nekateri na glas razmišljali, da so reprezentanti v Atenah namenoma bojkotirali Tislja. Rezultat je bil viden, predzadnje mesto. Nič bolje ni bilo na naslednjih tekmovanjih. Daleč od boja za kolajne, kar je šele ponovitev drugega mesta iz Ljubljane. Reprezentanti so pač z mislimi v svojih klubih, manj pa pri reprezentančni stvari. Za zgled bi jim morala biti predanost naših južnih sosedov. Jesen verjetno ne bo prinesla bistvenih sprememb. Požunu poteče pogodba 31. avgusta, pred vrati so nove kvalifikacije, tokrat za evropsko prvenstvo 2010 v Avstriji. Vnovični neuspeh bi privedel k razmišljanju, da bo moral odstopi še kdo, z vrha zveze namreč.

Blogi kot sindrom mesta Goge

Med uporabniki svetovnega spleta se blogi kot posebna oblika računalniško posredovane komunikacije čedalje bolj uveljavljajo. Računalniške tehnologije so omogočile redukcijo vsebin in informacij v isto numerično formo, ki je brez pomena, dokler kodi ne razložijo, kako jo moramo interpretirati.

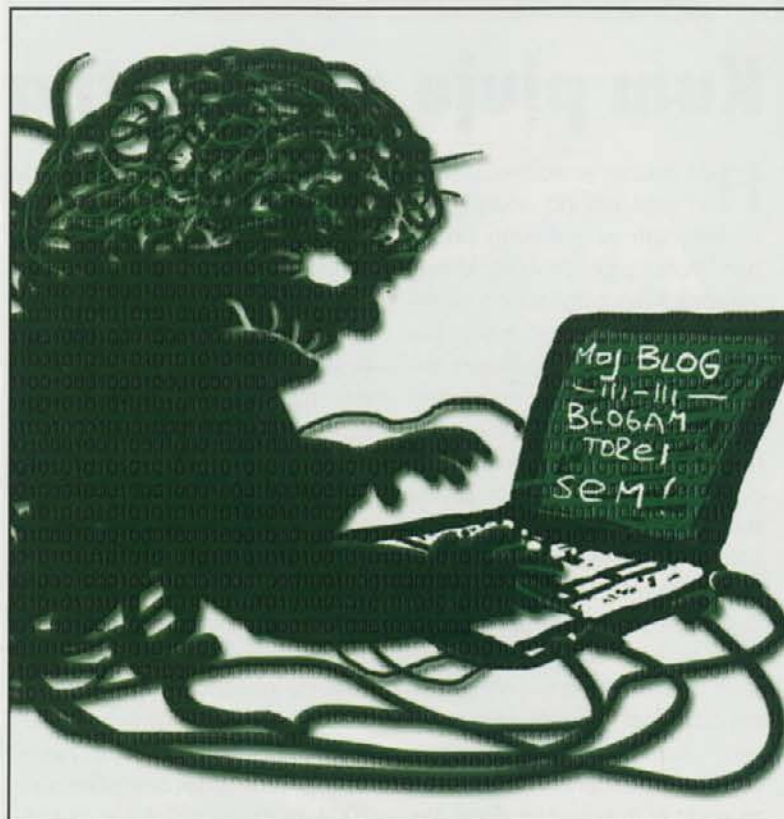
FRANJA PIŽMOHT

Informacije so tako popolnoma neodvisne od načina, kako so nastale. Ko so enkrat v digitalni obliki, se lahko širijo preko različnih medijev, ki morajo imeti zgolj skupni osnovni komunikacijski kod. Končno novice postajajo neodvisne od posameznega medija in splet je odigral ključno vlogo pri tej virtualni migraciji vsebin in informacij. Rosenbloom meni, da blogi postajajo nova oblika prevladujoče osebne komunikacije. John Naughton bloganje označuje kot 'osupljivo proliferacijo javne diskusije', medtem ko Emilie Bell o blogih pravi, da 'ne povedo ničesar novega; uredijo le tisto, kar že obstaja'. Elmine Wijnia blogom pripisuje komunikacijsko intenco, torej avtorjevo težnjo po sprožanju odziva med bralci – komuniciranju, ki pri nobenem drugem žanru spletnih mest ni tako izrazita kot ravno pri blogih.

In kaj blog sploh je? Blog (v angl. tudi »weblog«) je osebna spletna stran, ki je v glavnem sestavljena iz novic oziroma objav in se redno posodablja. Nedavni zapisi se nahajajo na vrhu spletne strani, razvrščeni so v posamezne kategorije, stran pa omogoča uporabo posebno oblikovanega interaktivnega orodja. Blog ponavadi ustvari in posodablja posamezna oseba, včasih tudi anonimno. Neizogibno dejstvo pa je, da so blogarji in bloganje zameglili razliko med medijskimi sporočevalci in medijskimi porabniki.

»Objavi, nato filtriraj!«

Razcvet blogov se dojema kot velika medijska sprememba in predvsem kot grožnja klasičnemu novinarstvu. Brian Carroll v odnosu do tega navaja, da formatu bloga manjkajo kvalitete, ki se tradicionalno pripisujejo novinarstvu. Od blogarjev se namreč ne pričakuje objektivnosti in ravnotežja, še netočnost jim bralci odpustijo, v kolikor napake priznajo in popravijo. Četudi je Carroll zagovor-

Ne smemo prezreti evolucionistične pasti novih tehnologij. Sztompka opozarja, da novonastala situacija ni nujno boljša, bolj prilagojena in višja stopnja kot prejšnja. Lahko govorimo o sindromu mesta Goge, o ponavljajoči se in navidez brezizhodni situaciji.

nik blogarjev in bloganja, opozarja na tveganja, ki jih s seboj prinaša popolnoma drugačna produkcija. Pravi, da je v tradicionalnem novinarstvu imperativ 'filtriraj, nato objavi', med blogarji pa 'objavi, nato filtriraj'. Petrič vidi ključno razliko med blogi in množičnimi mediji v kompleksnem mehanizmu produkcije vsebin: »Pri blogu je med dogodkom in objavo le avtor, medtem ko veliki mediji izvajajo strog nadzor nad svojimi vsebinami.« McPhail opisuje dve nasprotujoči si mnenji o povezavi bloganja in novinarstva. Medtem

ko so nekateri mnenja, da so blogarji le kratkohlačniki s prenosniki, ki si domišljajo, da so novinarji, so drugi prepričani, da bo ta nov fenomen naslednji pomemben trend v novinarstvu. Petrič govori še o komplementarnem odnosu in pravi, da množični mediji vse manj

zadovoljujejo informativne, vse bolj pa rekreativne potrebe, blogi pa prevzemajo pobudo informiranja ter oblikovanja aktivističnih in podobnih skupin.

Neosupljiva proliferacija javne diskusije

Blogi obstajajo vsaj od začetka devetdesetih let in kronološko sovpadajo z razvojem tehnologije svetovnega spleta, ki jo je leta 1991 razvil Tim Berners-Lee. Mnogi zato tudi status prvega blogarja podeljujejo Berners-Leeju, ki je iste ga leta objavil posebno spletno

mesto. Prvi blogi so najverjetneje nastali v iskanju odgovora na ekstremno rastočo ponudbo informacij in novic na internetu. Tudi v Sloveniji ni razvoj blogov prav nič drugačen kot v svetu. Z bloganjem so pričeli ljudje, ki so se tudi sicer profesionalno ukvarjali z informacijsko in računalniško tehnologijo. V Sloveniji pa se kot začetnik slovenske blogosfere omenja Jonas Žnidaršič in njegov blog Zapisi: Jonasov digitalni lajf. Blogi so kot nov medij spletne komunikacije širši slovenski javnosti postali znani z Delovo oglaševalsko akcijo v oktobru 2005. Osrednji slovenski dnevnik je svoje bralce pozival k bloganju s slogani kot »Blogaj tudi ti!«, »Imej ga tudi ti!«. Kmalu zatem, in sicer januarja 2006, blogišče začne ponujati tudi časnik Večer. Časopisni hiši sicer nista bili prvi ponudnici gostovanja blogov (prvi slovenski ponudnik blogarskih storitev je bil Voljatelj, ki je blogarjem ponudil VoljaBlok), vendar sta s svojo javno prepoznavnostjo prispevali k »udomačitvi« bloganja. Tudi enostavnost uporabe interaktivnih orodij je povzročila pomemben premik in razvoj na področju t. i. spletnih dnevnikov. Začel se je spreminjati fokus: iz objektivnega, zunanjega sveta so se pisci pričeli osredotočati sami nase in ustvarjati zapise za »neobčinstva«, za svoje družine, prijatelje in znance. Na tem mestu torej ne smemo prezreti evolucionistične pasti novih tehnologij. Sztompka opozarja, da se razkol z evolucionizmom kaže v diskontinuitetah in nazadovanjih v razvoju, pri čemer novonastala situacija ni nujno boljša, bolj prilagojena in višja stopnja kot prejšnja. Izhajajoč iz tega lahko družbenim spremembam oporekamo v določenih makrosocioloških pogledih, saj bolj kot se stvari spreminjajo, bolj ostajajo iste. Lahko govorimo o sindromu mesta Goge, o ponavljajoči se in navidez brezizhodni situaciji. Na nek način ostajamo pri afirmativnem odnosu do družbenih sprememb, ki ga, po mojem mnenju in v nasprotju z Naughtonom, z neosupljivo proliferacijo javne diskusije le še bolj utrjujemo. ■

Kontroverzni Haneke

Michael Haneke velja za enega izmed najbolj kontroverznih evropskih filmskih režiserjev. Njegov prepoznavni znak so šokirana množica, ki zapuša filmske dvorane, in finančne neodbitve filmskih skladov, s katerimi se je moral ukvarjati tako dolgo, dokler ni zapustil svoje rojstne domovine, to je Avstrije.

ALJAŽ SELINŠEK

Režiserjeva tematika od samega začetka vsebuje elemente, ki se spogledujejo z moralno izprijenim, če slednje sploh tako imenujemo, saj navsezadnje, kaj pa je moralno oziroma nemoralno? Lahko protagonistko filma *The Piano Teacher*, ki uživa v rezanju svojih spolovil, imenujemo za iztirjeno, ker pač slednje ni družbeno sprejeto ali odobravano. Vsekakor ne. Kakorkoli, dozdeva se, da avtor deluje pod maksimo šokiranja in zatorej v vsakem filmu prikaže nekaj družbeno »nesprejemljivega«. V filmu z naslovom *The Seventh Continent*, 1998, prikaže »normalno« malomeščansko družino, ki zaradi eksistencialne krize, ki jo čutita oba odrasla subjekta, torej oče in mama, na koncu stori skupinski samomor, pred katerim uničijo celotno materialno zapuščino. Tako vidimo, da se avtor že v svojem prvencu loti globoke filozofske dileme, ki nas sprašuje, kaj naj namreč »filozofi«, ki se zavedajo absurdnosti bivanja, naredijo, če se slednjega realno zavedajo. Dejanska slika vsekakor ni tako mračna, saj odlika filozofa bo ravno v tem, da bo v neizogibnosti mračnih raziskovanj in trnovih poti vendarle uzrl luč, ki bo raziskovanje samo. Ampak vendarle, avtor s tem tonom avstrijski buržoaziji, če jo lahko tako imenujemo, vendarle pokaže, da svet ali percepcija nekoga ni takšna, kot se kaže, oziroma da v življenju realnega, pristinega subjekta, ki se zaveda, materialne stvari in družbeni status ne pomenijo preprosto ničesar. Nenazadnje sam naslov lahko priča o neizbežnosti zavedanja. Film je med drugim znan po izrazitih bližinskih posnetkih objektov in rok, ampak ne ljudi. Njegov naslednji film *Benny's Video* obravnava sina bogatih staršev, ki svoje dni preživlja bolj ali manj v zaprti sobi, kjer ima veliko video opreme in kamer, s pomočjo katerih tudi opazuje zunanji svet. Znamenit je prizor, kjer protagonist občuduje posnetek, na ka-

terem je ubit prašič in nenazadnje slednje stori tudi sam, s to razliko, da on ubije dekle, ki jo je spoznal v trgovini in jo povabil domov »gledat posnetke«. Verjetno ni potrebno posebej poudarjati, da slednje snema in kasneje »občuduje«. Zanimivo je to, da nam avtor s svojim protagonistom, ki dneve in dneve gleda videoposnetke, medijske novice

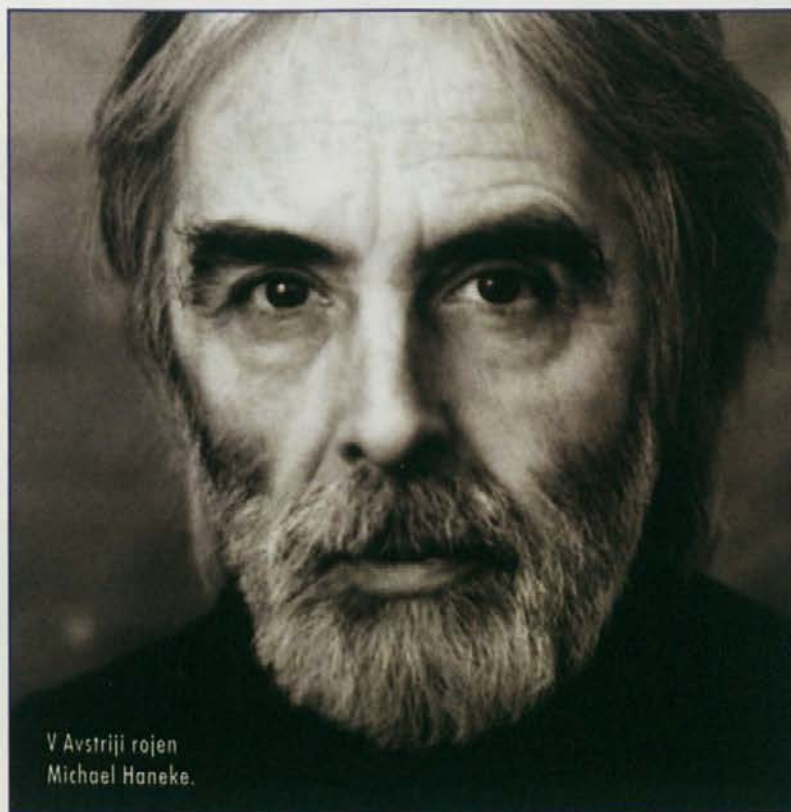
Avtor tukaj obrne gledalčeva pričakovanja, ki so vsekakor uperjena v pričakovanje seksualnega akta, saj se namesto slednjega zgodi umor.

in podobno, sam ne prikaže samega umora, saj se le-ta zgodi izven kadra, ampak nam ponudi samo zvoke, ki niso nič kaj manj šokantni. Se želi s tem Haneke izogniti neposrednemu nasilju, kateremu smo dnevno izpostavljeni na televizijskih medijih? Kakorkoli, avtor tukaj obrne gledalčeva pričakovanja, ki so vsekakor uperjena v pričakovanju seksualnega ak-

ta med protagonistom in dekletom, saj se namesto tega zgodi umor. Ampak kljub temu protagonist prikaže lasten erotičen nastop, ko napol nag ob ogledalu pleše in ovohava dekletovo kri. Oba filma sta del trilogije, ki jo zaključijo z znamenitim delom *71 Fragments of a Chronology of Chance*, 1994, ki je sestavljen iz štiriminutnih fragmentov,

ki kot skupina torej sestavljajo film. V tem delu se avtor približa drugim kulturam, ki so živele v Avstriji, predvsem prebivalcem bivše Jugoslavije. V njegovem naslednjem filmu *Funny Games*, 1997, ki nekako predstavlja epilog trilogije, se avtor vnovič poigrava z gledalcem. Gre ponovno za dokaj premožno družino, ki jo na počitnicah začneta terorizirati dve

osebi. Od nikoder se namreč pojavi ta z vprašanjem, če si lahko sposodita nekaj jajc in slednje se nato sprevrže v nočno moro družine. Film je globoko nasilen, ampak ne vizualno, saj je nasilje zmeraj le implicirano, kar gre do takšne meje, da gledalec dobesedno čuti obubožan položaj družine. Velikokrat se nam zdi, da si je družina kljub »norcema« sama kriva za teroriziranje in tako nam avtor ponudi odgovor, da se torej nasilje, grozovitosti ne dogajajo na robu družbe, ampak v njeni sredi. Film se torej poigrava z gledalci tudi na neposreden način, ko eden izmed izsiljevalcev povprašuje v kamero občinstvo, koliko bodo staveli, da bo film do jutri propadel. To je skratka njegova igra do občinstva, tako kot je »funny game« izsiljevalcev do družine. Avtor gre celo tako daleč, da eden izmed morilcev med filmom reče, da ne more zaustaviti njegovega izsiljevanja, saj film (ki ga gledamo) še zmeraj teče. Nenazadnje pa, ko mama v družini ustrelje enega izmed morilcev, drugi vzame daljinski upravljalnik in dobesedno previje film nazaj, tako da prepreči slednjo sceno. V filmu smo torej ponovno priča nasilju, ki je »nevidno«. In gledalcu namesto motiva za teroriziranje prikaže zgolj možnost občutja krute usode protagonistov. Film, ki je bil premierno predvajan v Cannesu leta 1997, je sprožil velike polemike med kritiki in dosegel, da je predvajanje zapustil celo filmski režiser Wim Wenders. Po tem filmu je Haneke svoje delo prenesel v Francijo, kamor ga je poklicala igralka Juliette Binoche in rezultat je bil film z naslovom *Code Unknown*, ki je bil premierno predvajan v Cannesu leta 2000. Film po znameniti avtorjevi metodi, ki je prisotna v vseh njegovih filmih, postavi igralce zgolj na površje in tako dopuša občinstvu, da sami postanejo del filma z svojimi čustvi in mislimi. Z naslednjim filmom *The Piano Teacher*, posnetem po delu znane avstrijske Nobelove nagrajenske, Elfriede Jelinek, ki je samo njemu dovolila filmsko uprizoritev svojega romana, Haneke postane eden izmed vodilnih evropskih režiserjev. Z naslednjim filmom z naslovom *The Time of the Wolf*, 2003, pa se avtor vrne na staro »avstrijsko« tematiko, v katerem obravnava usodo družine v divjini. Njegov zadnji film *Cache* je bil posnet leta 2005, pred kratkim pa je izdal »remake« filma *Funny Games* za ameriški trg, v katerem igra Naomi Watts.

V Avstriji rojen
Michael Haneke.

Včasih hip-hop, danes hip-pop

Hip-hop ne označuje samo zvrsti glasbe, ampak tudi posebno subkulturo, ki se je razširila po vsem svetu. Veliko pripadnikov ima zlasti med najstniki, ki so sprejeli vse njegove značilnosti – poseben stil glasbe, plesa in oblačenja, posebnost, ki jo je s sabo prinesla ta kultura, pa so tudi grafiti.

MONIKA HORVAT

Razvoj hip-hopa

Beseda »hip« je bila uporabljena že leta 1904, med Afroameričani je pomenila obveščenos ali sedanjost, izvirala pa je iz besede »hep«. Pojem hip-hop pa je prvi omenil začetnik te zvrsti glasbe, Afrika Bambaataa, ki ga je povezal s takratno kulturo v kraju, kjer se je začela širiti ta kultura, Bronxu. Ljudje, ki so imeli višje

prihodke, so se selili v bogatejše »belske« predele in tako je v tem kraju, polnem kriminala, ostal socialno izoliran afroameriški proletariat, zapisan življenju v getih in revščini. Veliko priseljencev je bilo tudi z Jamajke, kjer so se pojavili prvi zametki hip-hopa, in so s svojo glasbo navduševali ostale. Zabave, ki so jih organizirali na raznih parkiriščih, v starih tovarnah

ali pa na cestah Bronxa, veljajo kot začetki hip-hopa.

Hip hop ≠ rap

Veliko ljudi pojma rap in hip-hop enači, vendar obstaja razlika med njima. Hip-hop je namreč kultura ljudi, ki poslušajo rap. Rap se je tako razvil okrog leta 1970 v Bronxu. Sprva je šlo za poigravanje z besedami, v kratkih rimah so se namreč norčevali iz sebe, predstavljali DJ-e ali pa enostavno pripovedovali ne-

ko zgodbo o predelu, kjer živijo, o težavah, s katerimi se srečujejo v getih, o kriminalu ipd.

Kot prvi raper in DJ velja Afrika Bambaataa, za katerega je hip-hop pomenil celotno kulturo gibanja, od rapa, DJ-stva, oblačenja, break-dancea, načina obnašanja, govora ... Verjel pa je tudi, da hip-hop prinaša s sabo tudi razne vrednote, kot so mir, skupnost, ljubezen in zabava. Zaslužen je za širjenje hip-hopa po Evropi, Afriki in Aziji.

S komercializacijo se je začel širiti t. i. pop-rap (hip-pop), spremenile so se tudi teme besedil, kajti pevci niso več revni, ampak uživajo sladkosti bogatega življenja.

PODLUPO

Mešanica hip-hopa in rapa – hip-pop ali pop-rap – je bila popularna že v 80-ih, prvi komercialni uspeh te mešanice je bila skladba Der Kommissar, ki jo je izvajal avstrijski pevec Falco. Kot prvi pop-raper se je uveljavil LL Cool J. Množično občinstvo je privabil leta 1985 s svojim albumom Radio, čeprav so mnogi dvomili, da mu bo to uspelo. Toda na koncu je ena izmed njegovih rap balad »I need love« zares postala uspešnica.

V pop-rap glasbi so tako tipični grobi elementi hip-hopa potisnjeni na stran, da bi dosegli prijeten zven. Kot bolj popularna oblika pop-rapa, ki je razširjena tudi v današnjih dneh, pa se smatra slog glasbe, ki ga je okrog leta 2000 uvedlo mnogo raperjev. Začeli so se namreč bahati z denarjem in materialnimi stvarmi, ki jih prej zaradi revščine niso nikoli imeli, npr. z nakitom, oblačili, avtomobili, včasih so razpravljali tudi o svojih spolnih osvojitvah (npr. Nelly – Hot in here).

Skozi čas se je uveljavilo mnogo priznanih raperjev, med najbolj uspešne vsekakor spadata 2Pac in Eminem. Seveda so se v svetu rapa uveljavile tudi ženske, in sicer za prvo dama rapa velja Roxanne Shante (nekateri sicer pravijo, da je vrata v svet hip-hopa odprla Queen Latifah), druge uspešne raperke današnjega časa pa so vsekakor Lil'Kim, Mary J. Blige, Missy Elliot in Eve. Kot vse druge stvari se je tudi hip-hop komercializiral, in to na vseh področjih. S tem se je začel širiti tudi tako imenovani pop-rap ali hip-pop, saj je pop glasba vplivala na hip-hop. Ta stil je postal popularen v letu 1990, njegovi predstavniki pa so npr. Nelly, Ja Rule, Puff Daddy itd. Seveda so se spremenile tudi teme besedil, saj naenkrat pevci niso več revni, ampak uživajo ob sladkosti bogatega življenja, kot je npr. pitje dragega šampanjca in vožnja z dobrim avtomobilom. Posebna elementa kulture hip-ho-

pa sta tudi DJ-stvo in breakdance. Hitro vrtenje plošče naprej in nazaj v ritmu komada je izumil DJ Grandwozard Theodore, breakdance pa ima svoje korenine v Afriki, in sicer v borilni veščini capoeira. Vendar pa njegovo izvajanje ni povsem varno, kajti ob raznih trikih lahko pride do mnogih poškodb, plesalci se namreč vrtijo na hrbtu, se podpirajo z eno roko in vrtijo okoli svoje osi, medtem ko brcajo z nogami ipd.

Hip-hop v vsakdanjiku

Kulturo hip-hopa njegovi pripadniki izražajo na vsakem koraku, sem spadata tudi izražanje z grafiti in stil oblačenja. Le kdo izmed nas še ni kdaj obstal pred kakšnim grafitom in se vprašal, kdo je ta človek, ki mu je uspelo kaj takega zapisati na prazne zidove? O grafutih so se vnele razne debate, ali gre pri tem za umetnost ali pa zgolj za uničevanje okolja in prizadevanje škode. Razumeti jih moramo kot način izražanja mladih, v tem primeru gre vsekakor za umetnost. Pripadnike hip-hopa prepoznamo tudi po njihovem posebnem stilu oblačenja, in sicer najpogosteje nosijo široke hlače, široke majice z različnimi napisi, superge in razne dodatke (nakit, pokrivala). Pomembno je, da se v svojih oblačilih počutijo udobno. Hlače nosijo na bokih, kar izvira iz zaporov, kjer je bilo veliko hip-hoperjev. Jetnikom so namreč odvzeli pas, da ne bi mogli z njim narediti kaj hudega, zato so jim hlače padale na boke. Ta način nošenja hlače so tako ob izpustu prenesli tudi na svobodo.

Hip-hop v Sloveniji

Kultura hip-hopa je prišla v Slovenijo sredi 80-ih let. S svojo ritmičnostjo je navdihnil ljudi, ki so se začeli ukvarjati z breakdancem, zidove so začeli zapolnjevati tudi z različnimi grafiti, sporočila pa so bila pogosto politično obarvana. Število pristašev hip-hopa pri nas se vedno bolj povečuje, veliko se jih udeležuje tudi hip-hop plesnih tečajev. Prvi rap CD, ki je bil izdan v Sloveniji v začetku 90-ih, je ustvaril Ali En, z njim pa je zelo šokiral javnost. Poleg njega je bilo na takratni sceni še mnogo drugih, tudi Klemen Klemen, ki se z rapom ukvarja že mnogo let. V svojih pesmih govori o vsakdanjem dogajanju, prijateljih, glasbi, policiji, drogah, kriminalu, zabavi, ljubezni ter izraža svoj pogled na svet.

BLOOD RED SHOES

(Mercury, 2008)

Box of Secrets

Priznam: sem že bil študent in prepozno je za postdiplomca, ampak! Blood Red Shoes so me prepričali s prvencem, da še velja verjeti v mlajše. Vsaj po instinktu! Fant za bobni, punca na kitari. Oba pojeta! Nič posebej revolucionarnega. Oster indie-rock, pač! A kaj, ko je v škatli skrivnosti veliko navivne in prisrčne punkovske energije, zanos, poleta, elana. Pozor, končno angleški odgovor na White Stripes!

EDO MAAJKA

(Menart, 2008)

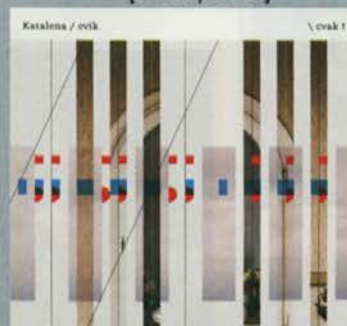

Balkansko a naše

»Evo ga, atomski z juga!« Balkanec se spet oglašča. Edo se je za trenutek umiril. Sedel s Kooladejem in se obrnil nazaj k izvorom hip hopa. Pardon, rapa! Maajka ostaja ata-mata – dobri beati, dobri teksti, dobra interpretacija, dobro izbrani gosti – prijatelji, ne špara jezika. Ni dovolj prostora, da bi napletli še kakšno o stvarnosti. Le-ta: Bosna se spet oglašča in nam sporoča, da nimamo jajc. »Udure!?!«

KATALENA

(Dallas, 2008)

Cvik Cvak!

Vsaj na enem mestu ste zasledili, da so člani Katalene odpotovali v Režijo, se pomešali med domorodce in ob luščenju fižola peli narodne z njimi!? Večina poročanj ob izidu tega albuma je bila takšna. Tabloidno! Gre pa za dobro zabeleženo, dodelano in skoncentrirano ploščo, ki je zliha arhaičnost in modernost. A kaj ko ji manjka ravno tista avtentičnost, na katero se sklicujejo. Za ščepec preizumetničeno!

NIET

(Menart, 2008)

Bil je maj

Nisem prepričan, da bi bil pokojni Primož Habič tako srečen in vesel, kot so bile Križanke letošnjega majskega večera. Zagotovo pa je ponosen na svoje preživele fante. Se enkrat zbranim kulturnim delom so obnovljeni Niet dodali še nikoli posnete zgodovinske komade in dokončno dopolnili svojo antologijo. Habičeva zamenjava – Borut Marolt se je izkazal za dobro preiščenega asa. Aja, punk!

art as

*Brigad
Kruh*

kot umetnost

LJUBLJANA

Razstava KRUH KOT UMETNOST/UMETNOST KOT KRUH, Slovenski etnografski muzej – Ljubljana, na ogled do 3. avgusta: skupinska razstava umetnikov iz devetih držav, ki temelji na izvorišnih sodobnih likovnih umetnostih, izvedene z različnimi tehnikami in mediji. Vsak sodelujoči umetnik je sam izbral svoj pogled na tematiko o kruhu in svoj umetniški izraz.

MARIBOR

Razstava COLLATERAL DAMAGE/POSTRANSKA ŠKODA, Muzej narodne osvoboditve – Maribor, na ogled do 31. julija: gre za oblikovalsko razstavo Jonathana Barnbrooka, ki s pomočjo že davno opuščanih tipografskih modelov in grafičnih oblik ustvarja kompleksna večplastna dela.

CELJE

Festival Z GLASBO DO VRELIŠČA, Vodni stolp pri Savinji – Celje, od 17. do 19. julija: Festival, ki se je odvijal že lansko leto, bo tudi letos privabil ljudi, da bi ob glasbi skupaj preživeli tri julijske noči. V četrtek, 17.7., bodo nastopili Grin Fank Orkestra in Elevators, v petek, 18.7., sledi nastop skupin The Rud Skankers in New York Ska Jazz Ensemble, v soboto, 19.7., pa bosta obiskovalce zabavali skupini Dubzilla in Dubioza kolektiv.

Vzporedno s festivalom se bo odvijal sklop fotografskih delavnic, predavanj in terenskega dela CELJE FOKUS. Udeleženci bodo ustvarjali zgodbe mesta Celje, ki bodo zajemale reportažo, arhitekturo, portret in konceptno fotografijo. Fotografije bodo še isti dan postavljene na ogled, in sicer si jih lahko ogledate na naslovu www.celjefokus.si ali na velikih platnih, ki bodo postavljena v Celju v okviru festivala Z glasbo do vrelišča.

ANKARAN

Festival KONCERTI NA OBALI, Sveta Katerina –

Ankaran, 18. in 19. julij ob 20. uri: v sklopu festivala Koncerti ob obali se bo v petek, 18. julija, zvrstil koncert skupin Guns 2 Rose, Mary Rose in Divlje Jagode, v soboto, 19. julija, pa bosta nastopili skupini Laibach in Prospect. Popestrite si večer z glasbo in se naužite prijetnega morskega zraka.

KOMEN

Festival KRAS TIVAL, Komen – nogometno igrišče, od 17. do 19. julija: že tretje leto zapored bo pod kraškim nebom potekal festival, ki prinaša druženje oboževalcev punkerske, hardrokovske, metalske in druge glasbe. Letos so se potrudili in zbrali kar nekaj skupin iz Slovenije, Italije, Hrvaške in Madžarske. Tako bodo med drugimi nastopili: The Offenders (SLO), Human Error (HUN), Frekvencija (CRO), Klasse kriminale (ITA) in še mnogo drugih. Vse dodatne informacije o festivalu dobite na www.krastival.net.

LENART

Koncert ZORANA PREDINA in GYPSY SWING BANDA, letni oder – Lenart, 18. julij ob 21. uri: Zoran Predin, priznani slovenski glasbenik, pesnik in kantavtor, je skupaj s skupino Gypsy Swind Band leta 2007 izvedel koncertno turnejo po Makedoniji, nastopili pa so tudi na jazz festivalu v Nišu in izvedli koncerte doma. Sedaj prihajajo v Lenart, da bi ljudem spet pričarali nepozaben večer.

Koncert NIKE PERUNOVIČ s skupino, letni oder – Lenart, 26. julij ob 21. uri: mlada pevka je zagotovo nekaj posebnega, saj s svojo čustveno nabito, iskreno in nenarejeno interpretacijo ter izražanjem, ki se dotika tako Billie Holiday kot tudi sodobnih hiphoperic, daje slovenščini povsem nov zven.

LJUTOMER

PRLEŠKA POLETNA NOČ 2008, Glavni trg – Ljutomer, 18. in 19. julij: dogodek, ki ga pripravlja kulturno mladinsko društvo »KAEMDE«, bodo letos popestrili Novi spomini, Brigita Šuler, Navihanke, Danijel Popović, Kūštni Prleki ter še mnogi drugi. Organizirali bodo tudi razne igre in predstavili himno ter razvitje zastave Kūštnih Prlekov.

ŠENTRUPERT

Pohod LUNOHODCI, Šentrupert – trg pred cerkvijo, 18. julij ob 20. uri: ob vsakoletni polni luni se prebivalci Šentruperta pod vodstvom planinskega društva Polet najraje odpravijo na pohod v Nebesa. V luninem siju tako uživajo ob pogledu na Šentrupert in pokušajo mnogo nebeških specialitet.

TREBNJE

Študentski festival ŠVIC (Študentski Vikend Intelligence in Cvička), Čatež pri Trebnjem, 18. in 19. julij: festival ŠVIC je največji projekt Kluba študentov občine Trebnje, ki se bo letos odvijal že šestič. Namenjen je mladim in tudi vsem ostalim, ki se radi družijo ob dobri glasbi in se ob tem še tudi malo rekreirajo. Za dobro voljo bo poskrbelo tudi mnogo skupin – Šank Rock, Zabljena generacija, D'NeeB, Big Foot Mama, Mi2, TIDE ter San Sebastijan. Dodatne informacije v zvezi s festivalom dobite na www.svic.si.

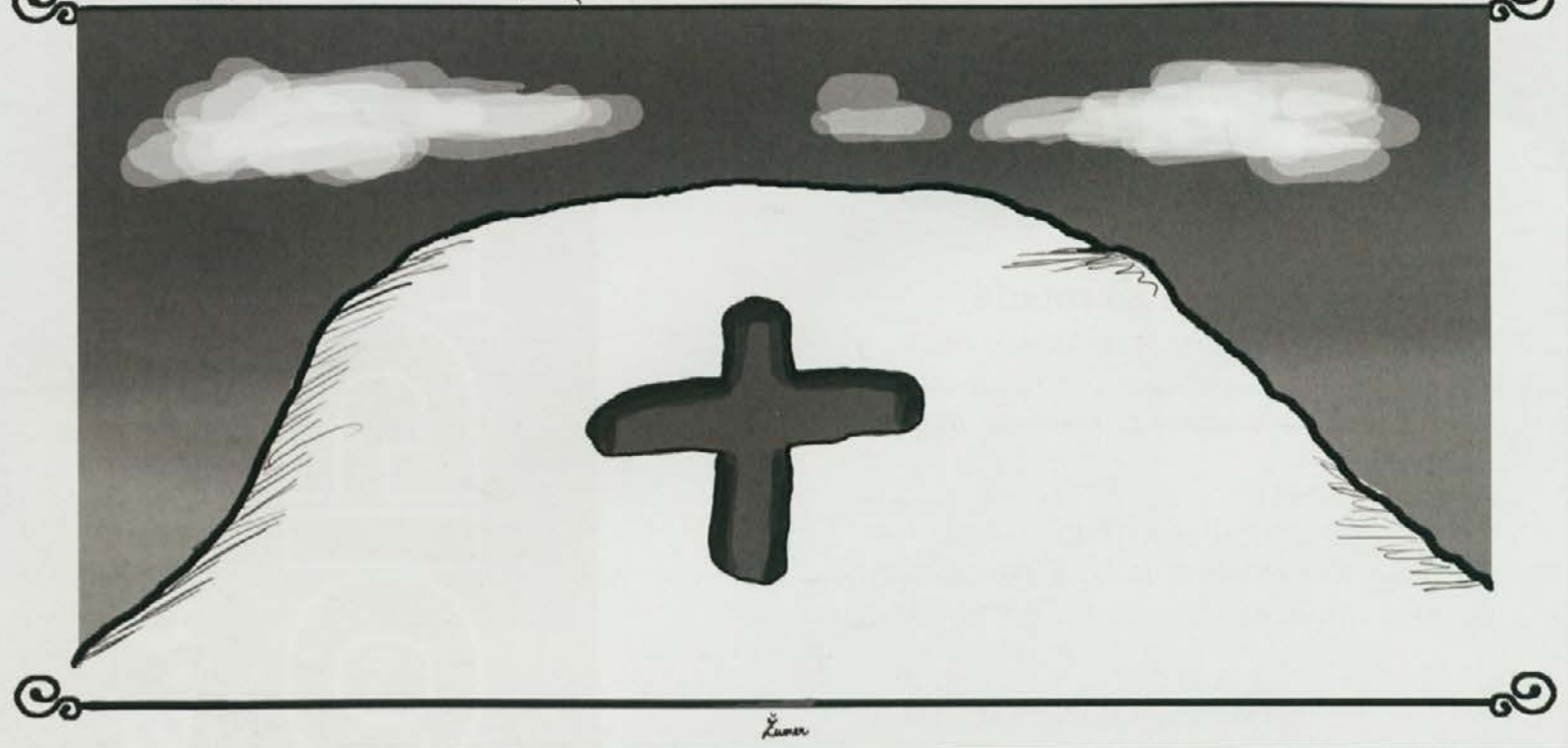
ŽELEZNIKI

Festival KRAWAL FEST, Železniki, 25. julij ob 20. uri: dogajanje na festivalu, ki se že tradicionalno odvija v Železnikih, bo letos popestrila skupina Sweet Sorrow, skupina, ki s svojo glasbo že od leta 1996 navdušuje mnogo oboževalcev metal glasbe.

Pranje možganov

po Sv. Avguštinu

Žumer

Referenca

izobraževalni servis

Jezikovni tečajji ⚡ Strokovna usposabljanja

Športni programi in zdravje ⚡ Izobraževanje za duhovno rast

Učenje in trg dela ⚡ Računalniško usposabljanje

NE ZAMUDI
07/49-02-400

www.referenca.eu
info@referenca.eu

Kavarna & klub Zvezda

Polet med Zvezde!

Brežice	Krško
Černelčeva 3	CKŽ 36
8250 Brežice	8270 Krško

Strežemo izvrstno kavo *illy*
Privoščite si najboljšo!

ŽURMAHER

Servis in storitve za mlade:

Turistični aranžmaji, vse vrste fotokopiranja, tiskanje, prodaja študentskih bonov, brezplačni dostop do interneta, nakup vstopnic za koncerte, mladinske izkaznice

Agencije PUNKT:

Krško	CKŽ 37, Krško, 07/49-05-480
Brežice	Černelčeva 3, Brežice, 07/49-66-116
Sevnica	Trg svobode 1, Sevnica, 07/81-44-355

www.punkt-on.net

Univerzitetna knjižnica Maribor

P 6710/3, 2008

120800088,7

COBISS

UPPINAZ-REGGIO

www.reggio.si